

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

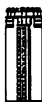
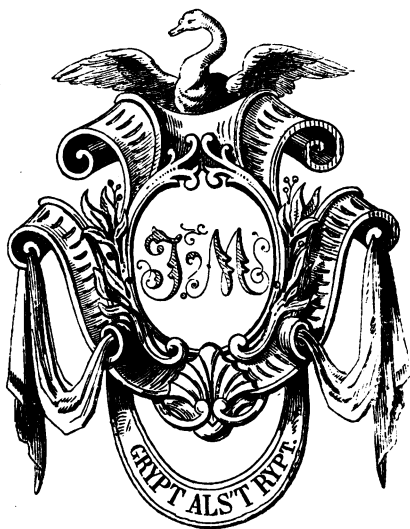
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIVERSITÄT

29 63

APOLOGIÆ,

Ofte vvaerachtighe verantvvoordinghe

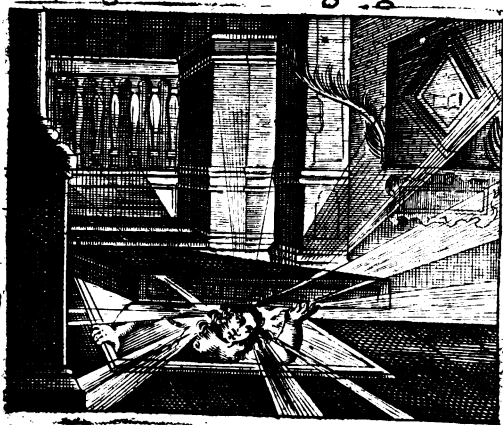
Van

ARNOUT van LIEBERGEN.

Over de Enorme ende noyt gehoorde Proce-
dueren, tegens zijnen perfoon gebruyckt, by de ge-
wefene Hooge Raden van *Brasil*, wegen eenige
gedecclareerde verraders, als *Gabriel Soaris*
ende *Franciscus Vas sum Socis*, ende het
vervolg van dien; dienende tot een

Claer-lichtende Fackel:

*VVaer in, als in eenen klaren Spiegel gesien kan wor-
den, 't geene in Brasil gepasseert is, soo weghen de boven-
genoemde verraders, als de onwettige Procedueren
tegens hem Liebergen gehouden.*

Al doet de loogen wat zy mach,
De waerheyt brenght het aen den dach.

t'AMSTERDAM,

Ghedruyckt voor den Autheur, woonende op het Rockin, alder-
naest de vergulde Lecuw, Anno 1643.

Aen de Hooge ende Mogende Heeren,

M Y N H E E R E N

De Heeren Staten Generael , der Vereenichde
Nederlanden.

Sijn Hoogheydt myn Heere de
P R I N C E van O R A N G E

De Edele Heeren , Bevvinthebberen , van de
Geoctroyeerde West-Indische Compangie.

Hooge Mogende Heeren, Door-
luchtige Vorst, Edele Heeren

DE eere hebbende gehad , om op
uwer Hoochmogentheden , u-
wer Hoocheyt , ende Edelhe-
den (t' samentlycke commissie te be-
treden, den dienst van Scholtes in de
Alagoa ende het destrikt van dien, in
Brasil) is by my altyd in behoorlijcke
acht genomen de getrouwe betrach-
tinghe van myn dienst, soo, ende voor-
namentlijk , tot gewin van een eerlijc-
ke naem ende faem , als oock om daer

door bekomenhebbende , by V. E.
Hooghmoghende , Hoogheydt ende
Edelheden grooter faveur, myn eygen
fortuyn mede te bevorderen, 't is ech-
ter fulcks, dat dese fake geheel anders
is uyt-gevallen, ende dat ick met wel-
doen, ben geraeckt in de grootſte on-
ghelegentheydt, met verlies van mijn
voorſz. naem ende faem, die ick boven
alles ſochte te behoudē, meer als myn
eyghen bevorderingē: Men heeft my
aenghedaen de meeſte ſchande ende
ſmaet, diemen ſchelmen ſoude mogen
aendoen, maer, God-lof, met onrecht,
alles om weldoen en behoorlijcke be-
trachtinghe van myne ere, ende Eedt,
in myn bevolen Ampt, ende dat door
calumnien van quaet doenders; licht-
veerdigh geloof, (zoo ick wil vermoen-
den) van die geenē die het quaet had-
den behooren te ſtraffen, ende den ge-
nē die het ſtraft, in ſyn trouwe te hant-
haven, welck onrecht tot verdedinge
van

van myn goede naem en faem, hebbende in 't brede by gheschifte gededucceert en aen gewesen, hadde aende Ed: Heeren Bewint-hebberen van de Geoctroyeerde West-indische Comp: ter vergaderinghe van de xix. de selve deductie, neffens de Documenten ende Bewijfen tot verificatie van de selve noodich, gepresenteert ende met een verfocht te moghen gehoort werden, tegens de genen, die my sulck onrecht hebben aen ghedaen, als synde de selfde ten tijde van mijner veronghelijkinge respectie geweest, tē dienst van eenen Heer ende onder eenen Eet: Ben derhalven gheweest van meninge, dat ick om recht te krijgen, aen-sprack onser beyder behoorlijcke rechter; Edoch naer dat ick neven sodanig verfoec hadde overgelevert de deductie van myn rechtveerdige klachten, soo ben ick van de voorschreven Heeren aen mijne ofte mijner parthye

Competenten Rechter ghewesen , namentlijck om dat een aenklager moet volgen den Rechter van den beklaegden, weshalven nu by nader instructie verstaende onse ghemene Rechters te zyn uwe Hoochmogentheden , uwe Hoogheyt, ende uwe Edelheden, gesamentlyck , (als aen de welcke wy beyde ons Eedt hebben ghedaen, ende onder deffelfdes commissie ende autoriteyt onse respectieve ampten betreden.) Soo ist dat ick ten voorsz. Fijne my aen defelve oock gesamentlijcken adresserende , presenteremitsdesen de selve myne deductie doende niet-te-min een kort verhael van dien, ten eynde uwe Hoochmogentheden , Hoocheyt, ende Edelheden, daer door eene generale kennisse van de saecke krygende , ick soude mogen kryghen favorabel gehoor.

'tIs sulcx myn Heeren, dat met myn kennisse ende mede-beleyt door de
Krijhhs-

Krijghs-Raedt in Brafil in militaire,
Charge commanderende , en in spetie
den Commandeur Walraven van Mal-
burch, zynde ontdeckt feker verraet,
en de principaelste Hoofden van dien
ghevanghen, en door expresse ordere
van den voorsz. Krijghs-Raet , schar-
pelijcken geexamineert , door den
Commandeur Malburch , tot beken-
tenisse zyn ghebracht , en een partye
van dien naer het Reciff gesonden, een
party behouden tot naerder ordere,
Edoch, dese op hanttastinge daer naer
door den Heer Majoor Mansvelt (aen
de welcke de voorsz. gevangens waren,
door den voornoemden Comman-
deur Malburch op zyn vertreck naer
het Reciff overgelevert) losgelatē, tot
dienst van de Compangie, door welck
ontdecken wel verdient hadde ghe-
houden te worden voor een ghetrouw
dienaer van de Compangie; ben echter
op eenighe valsche beschuldighen

tot

tot tweemaal toe door ordere van zyn
Excell: ende Hooge Raden op ontbo-
den, de eerste mael in Febr^a. A^o 1639.
en waren myn beschuldigers Gabriel
Soaris, ende Franciscus Vas, (doen ter
tyd Schepenen in de Alagoas) com So-
cis. (Maer daer naer van verraderye o-
vertuygt, en gecondemneert) van da-
to der op-ontbiedinge tot den 17. Ju-
ni, des selven jaers, ben aldaer gheble-
ven sonder dat myn partye heeft der-
ven, in rechte tegens my (niet teghen-
staende hare beschuldinge) verschijnē,
hebbende my gepurgeert, ben by sen-
tentie van den selven Rade geabfol-
veert, volgens de bescheyden daer van
te vertoonē. De tweede-mael: ben we-
derom op ontboden in October des
selvigen jaers, op de beschuldinge van
eenighe Inwoonders van de Alago-
as, onder 't dixel van gepretendeerde
extorsien ofte afparsingen van gelde,
die ick soude hebben gecommitteert,
waer

waer tegens de waerheyt is dat onder de accusateurs eenighe zijn, die ick niet alleen noyt in apperhentie hebbe ghehad, maer selfs noyt mijns wetens, met bekende oogen gesien, jae hebbe geen van allen de conspirateurs ghevanghen gehadt, als zijnde de selfde ghevangen gheweest door ordere van den Commandeur Malburch ende synen Krijgsraet, ende al te samen onder de handt van den Heer Majoor Mansvelt hebben geseten*, ende derhalven niet hebben konnen los gelaten worden, als door desselfs mede-ordere, ghelijck zy oock niet en zijn sonder desselfs ordere los gelaten geweest, ende oock niet als tot dienst van de Compangie, ende om redenen daer toe hebbende ghedient, volghens 't gheene by myn in 't brede is gededuceert. Echter so ist waer, dat ick op 't Reciff ghebracht zynde, ben naer een half uyr vertoevens geconfi-

★★

neert

neert in 't loghement van de Capiteyn
vande Guarde, in een cleyn kamerken;
sonder te moghen hebben acces ofte
raet van yemant, als alleen van mijn die-
naer, en sonder oock op mijn versoeck
te mogen verstaen de redenen van soo-
danige strickte detentie, niet-te-min
met last om mijnen kost voor mijn en-
de mijnen dienaer selfs te versorghen.
Naer eenighe daghen crege vryheyt
van een ander logement te kiezen om
in gijfelingh te gaen, met last om daer
uyt niet te gaen, sonder nader ordere;
kcos naer eenige communicatie de her-
berge van den *Dolphijn*; tot die tijdt toe,
niet wetende mijne beschuldighers, of-
te beschuldighen. Tot mijn daer naer
echter gesonden sijnde, de Kamer-bode
van de Heeren Politijcque Raden; (my
seyden last te hebben, my aen te die-
nen: Ick zoude een Procureur kiezen,
om mijn saecken te verantwoorden)
zeyde,

zeyde , noch geen beschuldiging te weten, ende mijn eygen Procureur, in alle gevalle wesen wilde. Naer eenige dagen weder vermaent, van den Fiscael, my tot verantwoordinghe veerdich te maken, (eer ende al vooren mijne beschuldigingen my behandicht waren,) beklaghe my over sodanige vreemde procedueren: Echter, sonder mijne beschuldiging te krijgen, worde noch belast te gaen in stricke ghevangenisse tot den geweldiger, ende met boyen aende voeten geslooten te werden; bleef daer eenige dagen sitten als vergeten. Naer dewelcke seynde eenen Procureur aen den Raedt, om te versoecken redenen van mijne detentie, en mijne beschuldiging te mogen sien, den Fiscael verklaerde niet gereet te zijn. Krijge, naer lang wachten, dē eysch van den Fiscael; van inhout, (nae den Teneur in mijne deductie geïnserieert) van wreetheyt en

extorfien die foudē hebben gepleecht
aen eenige gevangenen, verfoecke Cop-
pye van de bewijfen. My wert alleen
vifitē inde Secretarye toegelaten, uyt de
welcke bevonden, dat de beschuldigers
waren complitien van 't voorfz. verraet,
ende vyanden van den Staet van Brasil,
als Gabriel Soares cum Socis. Belan-
gende de fake, bevonde dat geklaeght
werde over pijnighe der felfder com-
plitien; de welcke doch niet door myn
ofte yemants particuliere ordere, maer
door ordere van den geheelen Krijghs-
Raet, ende Commiffarifen daer toe ge-
ordineert is gedaen; in een fake daer in
ick alleen de Penne hadde gevoert, te-
weten het examineren der ghevange-
nen aengaende, over de welcke ick
noyt eenigh commandement hebbe
gehadt, fulcx dat het eerfte lidt van de
klachte valsch is. De klachte van extor-
fien, is van ghelycken fodanich dat die
niet

niet en sal konnen bewezen worden ;
gelijck ick by myne Antwoordt , door
mijn Procureur, op de eysch voorsz. en
beschuldige ghegeven , breder hebbe
geextendeert: Ick beken wel, dat ic naer
de relaxatie van de gevangenen , (ge-
schiet zijnde met kennisse van den
Heer Majoor Mansvelt) van de selfde
een vereeringe respectijvelijcken heb-
be ontfangen, neffens den selven Heer
Majoor Mansvelt; maer genige voor de
relaxatie by my geextorqueert , maer
die my van haer vrywillich onbekent
toegefondten te zijn, die kleyn zijn ghe-
weest (eenige vereerders daer van mijn
schuldich zijnde.) Ende of wel men de
gepretendeerde extorsien daer mede
wil bemantelen , dat ick soude het Par-
doen aen de gevangenen verleent, heb-
ben gheweygert te Publiceren, voor en
aleer ick de geextorqueerde penningen
soude hebben genoten : zoo is daer te-

gens waer: dat de beschuldighers al gedemitteert waren , (drie weken of daer ontrent te vooren,) eer pardon quam. De verantwoordinghe in scriptis in ghegeven zijnde , versochte lichter gijfelinghe , om mijn te beter te moghen verantwoorden , maer te vergeefs. By de tweede comparitie by den Raedt versochte , (oock te vergeefs) dat de faecke mochte werden bepleyt , werde daer teghens ghewaerschouwt van een quade uyt-komste. Wes halven my gesocht hebbende buyten banden te begeven, ende daer op in ghedaecht zijnde, geve by geschrift aen sijn Excellentie redenē van myn latiteren, en versochte *sureté de corps* voor drie maenden, of zoo langhe zijn Excellentie soude ghelieven te vergunnen , om mijn faecken in rechten te defenderen; kreghe naer eenighe daghen *Nihil* ; bleef echter al op't Reciff , de Heeren niet onbe-

onbekendt zijnde waer ick was ; het
welck werde gediffimuleert. Siende
ten laetsten dat myn patientie te ver-
geefs was , resolveerde my met alle
mijne documenten naer 't Vader-landt
te begeven ; niet om mijn den Rechter
te ontrecken , maer om (siende dat
ick in Brasil soo onbehoorlijk wer-
de bejegt , mijn onghelyck voor een
hooger Rechter , de welcke alle Rech-
ters in Brasil zoo hooghe , als laghe ,
zijn onderworpen) te beklagen , de sel-
ve de geheele saecke voor te draghen,
en daer over te verwachten sulcx als zy
naer rijper overlegginge van de selfde,
(dat is , zoo de beschuldige tegens my
ghedaen , mitgaders de Procedueren
daer over ghevallen ; als myne be-
reyde ghewilligheydt om te antwor-
den , antwoordt , ende 't ghene daer
over is ghepasseert) fullen bevinden te
behooren ; hebbende der halven ter-
stont,

stont, naer myn wederkomstē, my ge-
adresseert aen de Ed: Heeren Bewint-
hebberen ter vergaderinge van xix. die
de deductie van de saecke, (by my op
de weder reyse ghestelt) overgelevert,
mitsgaders alle Documenten daer toe
behoorende, soo ten aensien van mijn
beschuldige, als antwoordt, met dat
vertrouwen dat de voorz. Ed: Heeren
wel soude mercken, dat myne beschul-
dighers zyn die verraders, die (schoon
overtuyght van verraet) by gratie (ten
insien van 't gemene beste) zijn gerela-
xeert, de beschuldige valsche en sonder
fondament, ende sulcx in vergelijkin-
ge der selfder, met myn antwoord, waer
op vertrouwende, hadde by foodanige
overleveringhe gevoeght een scharfe-
lijck versoeck als vooren is verhaelt, om
in mijne rechtveerdige klacht gehoort
te moghen werden, maer hebben daer
op gekreghen apostille, als mede ver-
haelt

haelt hebbe , namentlijck om myn te adreſſeren aenden competente Rechter in deſen: weſ halven, oock om rededenen als boven verhaelt , my adreſſerende aen uwe Hoog: Mog: Hoogheyt en Edelheden , preſentere mitſdeſen , de vermelde deductie met ootmoedig verſoeck, dat uwe Hoog: Mo: Hoogheyt, en Edelheden , my ghelieven in myn rechtveerdige klachte gehoor te verlenen , myn partye tot antwoort te conſtringeren , en ſulcx de geheele ſake ende judicatuere van dien aen te nemen, dat zy naer verhoor der voorſz. klachte, en overweginge van alles, wat beweghen kan in de ſelfde ſake diſponeren, wat recht ende reden vereyſt.

Tot welcken eynde uwe Hoogh-mogentheden, Hoogheyt, ende Edelheden, ick deſe mijne Deductie preſentere,

Uwe Hoog mogentheden, Hoogheyt, en Edelheden

Alder onderdanighſten Dienaer

Arnout van Liebergen.

* *

Tot

Tot den goetwilligen Leefser.

Onpartijdige Leefser, hoe snel dat de Calomnie ende Loogen is, wordt echter ten laetsten door de Looze voeten, ende lancksame ganck van de oprechte waerheydt achterhaelt, ende tot schande gemaect: als by exempel te sien is aen myn, ten regarde van de calumniense ende grouwelycke versierde loogenen, die my aengedaen zijn geweest, ende aende vergaderinge van de Compagnie, ter Camer tot Amsterdam gedaen, als oock by het Collegie der Hooft participanten, voor mijne komst in 't patria, de welck niemandt die leeft mach- tich is te bewijzen, maer ter contrarie noyt hebben der ven voet by steck setten, om haer op stuck van mijne rechtveerdige clachte aen de vergaderinge van de xix. so mondelinge, als schriftelijken ghedaen, te verantwoorden, alrijd frivole uytvlucht soeckende, ick laet staen de Calommien by haer ende consoorten tegens mijn uytgestroyt, te konnen bewijzen. Ende alsoo ick van meyninge ben mijn rechtveervige pretensie ende klachten over haer-lieden, voor hooger recht te brenghen, soo hebbe geraden gevonden 't selve door den druck gemeyn te maken, op dat alle de werelt als in eenen klaren Spiegel sien mach, de ongehoorde Procedueren van Brasil, ende hoe destigh de justitie aldaer gebant-haest wordt, hebbe der halvendese Voor-reden aen den onpartijdigen Leefser gadeduceert, ende in 't kort verbaelt myn wedervaren, my voorts gedragende aen alle de originele Attestatien, Papieren, Documenten ende Bewijzen, van dien hier neffens geïnserceert, Volcht dan het:

Cort begrijp van de Deductie, ende rechtveerdige klachte van Arnout van Liebergen, gewesene Scholtet inde Alagoas in Brasil, over de noyt gehoorde procedueren, tenghens zijn persoon by die van de Hooghe Raden in Brasil aldaer op 't stuck van zyn, Officie gehouden:

Et is sulcx, dat ick inden jare 1636, uyt dese lande ben ghereyst, als vry Man naer Brasil, eenighen tijds daer geweest hebbende op het Reriff de Pbar-nambuco, is komen te begeven het Scholtet ampt van de Alagoas ende haer districkt, en heeft zijn Excellentie ende Hooge Raden goet gbevonden, mijn met het selve ampt te versien, onder autheriteyt van hare Hoogheden, zijn Hoogheydt mijn Heere den Prince van Orangien, mitsgaders de E. Heeren Bewinthebberen van de VVest-Indische Compagnie als blijkt by mijne commissie in dato den 28. Iuly 1638.

In welcken dienst ick altijd hebbe ggesocht in alle trouwe te betrachten den Eedt, daer mede ick aen de voorsz. Heeren respectivelijcken was verbonden. Sulcx onaengesien is mijn wederwaren, dat ick ter contrarie tot twee malen toe by eenige quaetwillige ben beschuldicht aen de voorschreven Hoogheraden, ende by de selfde zodanige voor oordeel tegens mijn persoon daer over genomen, dat ick door haer Ed. bevel tot twee mael toe ben op ontboden op 't Reciff, plaetse van de respectieve Heeren, Hooge ende secrete Raden, gelijk oock van zijne Excellentie.

't Eerst op ontbieden is geschiet op den 22. February 1639. op eenige valsche calomnien ende klachten de voorsz. Heeren, Hooge Raden voor-gedragen, van eenen Gabriel Soaris, ende Franciscus Vas, doen ter tijdt schepenen in de Alagoas (maer beyde Portugiesen) op 't ontbieden hebbe gehoorjaemt, en terstont versocht mijne beschuldighers, ende beschuldighen, ende sulcx van tijdt tot tijdt eerst particulierlyck, ten lesten op den xvij. juni formelijcken in den Rade. Op welcken tijdt, nde niet eer my aengeseyt werde, hoe dat by eenige schepenen in de Alagoa, klachten tegens my waren ghedaen, doen bleeck dat de selfde warē sonder fondament, sulcx de Fiscael selfs verklaerde geen actie tegens my te konnen institueren, by my daer op versocht, absolutie en consent om te vertrecken, wert my dadelijcken geconsenteert, wel onder last dat ick 't allen tijde op 't aenschrijven

Nota,
Als blyct
by de
aeste daer
van blyct
op litra
A.

ſchrijven van den Raet ſoude hebbe te compareren, maer daer toe is my geene ſpeciale cautie afgevordert. Oock is daer naer niemant tegens my gecompareert, ende wel bevonden uit het gene van mijne beſchuldigers is geopenbaert, dat de beſchuldigingen maer waren opgeraept, om my by ſijn Excell. en de Heeren batigh te maken, en mijn Credit te benemen, om onder dat dexel haer perſonagie te ſpelen tot nadeel vā den ſtaet van Braſil: de ſchade die ic door dit op ontbieden hebbe geleden, is groot geweest, en ſal by my hier naer werden gededuceert, maer de ſake is ſulcx, dat naer dat ick eenigen tijdt geleden t' huys in de Alagoas gecomen was, hebbe in de exercitie van mijne Officie gecontinueert ſonder dat yemant van mijne beſchuldigers hem heeft geopenbaert, om te verſieren de clachte by haer tegen my gedaen, en ter oorſake van dewelcke ick voor de eerſte mael was opontboden, middeler tijdt is by mijn ontdeckt een ſeker verract tegens den ſtaet van Braſil, gepraetificeert by eenige Portagieſen, die Schepenen waren in Braſil, ter plaetſe van mijn Officie, en niet te min Hoofden van't ſelvighe verract, met namen Gabriel Soaris, ende Franciſcus Vas, met noch eenige adherenten, zijnde die perſoonen de ſelvige, op welcker calomnieuſe aengeven voor de eerſte mael opontboden was, de gelegentheyte van't voorſz. verract is deſe, dat als de Commandeur Walraven van Malburch ſeker Fort in de Alagoa de Zuyt, daer op Commandeerde (zijnde gelegen int Dorp genaemt S. Maria Magdalena) op ſekere valſche raporten vande aenkomſte van den vyant wilde verlaten, en ordere hadde ghegeven van plonderinge van dat Fort, en de inwoonders. Latende t' ſelvige, miſgaders, Cruyt, Loot, ende ander Amonitie van oorloch in brant ſteken, alle Viveres ruyneren, ſonder eenige vyant geſien te hebben, en inſpetie oock mijn Huys (ick abſent zijnde) ende mijne goederen, meubelen, en vinckelwaren teenemaal berooft, dat wy's nachts ontrent ten elfuren ons hebben gereireert, den 20. Iuli 1639. en den 21. dito gecomen in de Ingenho Nova, waer van eygenaer was Gab: Soa: middeler tijdt heeft den Comman-

deur Malburch te vergeefs doen vernemen naer den vyant, de
 Vagndrich van Capit: le Blanc, atrappeerde alleen drie Portu-
 giesen, en eenen Brasilliaan, wolke vande voorsz. Malburch en
 my geexamineert zijnde, confesseerde te gaen naer te Bahia,
 ende over de Riviere gheset te zijn door een Portugies ghe-
 naemt Simon Fernandes, met een Canoa. De verklaringhe
 van de Brasilliaan gesolweerde den Krijghs-raet (pretendeor-
 de de sake als een verract voor haer te hooren) den Simon Fer-
 dinande ste opprenderen, die mede zynde geexamineert: Ver-
 klaert de drie voorsz. Portugiesen overgheset te hebben op
 inporturn op ruyden, van eenen Pedro Marcus mede Portu-
 gies, die mede ghevankelijck gehaelt zijnde, ontkende eerst
 alles, maer door ordere vanden Commandeur Malburch ende
 Commissarisen op gehabt, bekent de gront van 't geheele ver-
 raet, de Krijghs-raet resolveert daer op (niet sonder myne
 kennisse) de personen by hem beclapt, ende meest alle de com-
 plicien, gelijckelijck aen te tasten. 't Gheschiede, die zynde
 geapprehendeert, gaf Commandeur Malburch om haer
 proces te maken den Krijghs-raet over latende, my (niet tegen-
 staende mijn protestatie) schon present zynde toe te kijken,
 ick laet het om confidratie door passeeren, de Krijghs raet
 resolveert de principaelste Hoofden te stellen ter scharper ex-
 amen, ende versoeten my, de Penne te voeren, dat nam ick
 aen onder protestatie, eenige dagen passeerde met scharpe ex-
 aminatie, den Commandeur Malburch altijd daer by sijnde,
 ende riguer te bruyckende, de gevangens bekennen 't seyt, ende
 daer naer persisteren buyten pijnende banden by hare bekente-
 nisse, daer op resolveert den Krijghs-raet op 't Reciff te seyn-
 den negen personen met hare bekentenisse, 't geschiede onder
 het commande van den Luytenant van Capiteyn Sluyter, ge-
 assisteert met ses Musquetiers, onder welcke gevangens wa-
 ren Gabriel Soaris, Franciscus Vas, ende Gonsalve Ferdinan-
 des alle drie Regerende Schepenen, Inwonders vande Ala-
 go de Zuyt, ende mijne voorige beschuldigers, blijvende noch
 gevan-

Nota,
 Blyckt
 by de or-
 ginele au-
 testatie
 van de
 voorsz.
 Malburg
 dat allen
 de gevan-
 ghenen
 ter scher-
 per exa-
 me ghe-
 bracht
 zyn, ge-
 schiet syn
 door syn
 ordere en
 de cryg-
 raet litta

K.

gevangen sitten onder de voorsz. Malburch omtrent 12 a 14
 personen, mede complitien van 't voorsz. verraaet, tot nader
 ordere van zijn Excellentie ende Hooge Raden, daer naer door
 ordere van zijn Excellentie zijnde de Majoor Mansvelt, ge-
 komen om in die quartieren te commanderen, werden de voor-
 schreven geblevenen gevangen, met allen de Pampieren ende
 bescheyden, 't voorschreven verraaet aengaende, hem in handen
 gegeven, ende ghewoert ter plaetse daer hy zijn quartier sou-
 de nemen, 't welck was de Ingenho Nova, my toonende zijn last
 van zijn Excellentie ende Hooge Raden, om nassens my ordere
 te stellen, dat in die Quartieren zoo veel Farinha ghemaect,
 ende Vis ghevangen mochte werden als eenichsins moghelijk
 was, zijnde de gedetineerde conspirateurs, de gheene die de
 treffelijckste Farinha velden hadden in die Quartieren, resol-
 veerde de voorsz. Heer Mansvelt, ende Ick, haer-lieden, tot
 dienst van de Compagnie, onder hant tastinge los te laten, drie
 weken naer dat sulcx was gheschiet, komt generael pardon van
 zijn Excellentie ende Hooge Raden, voor alle de voorschreven
 conspirateurs, ende ick werde belast 't selve te Publicoeren, het
 welck bock zoo drae 't selve tot myne kennisse was gekomen, en
 ick gelegentheydt hadde is gheschiet, sulcx onaengesien, werde
 onder des door eenighe Inwoonders van de Alagoas mede-
 standers van 't voorsz. verraaet beschuldicht van concussien,
 wederom, niet alleen op ontboden, door ordere van zijn Excel-
 lentie ende Hooge Raden naer 't Reciff, maer aen den Ma-
 joor Mansvelt belast hem van mijn persoon te verskeren, tot
 groote schade van de Compagnie, ghelijck in myne Deductie
 naeder te sien is, ende bewesen met de attestatien, ende van
 den voorschreven Heer Mansvelt: de ordere ende last van zij-
 ne Excellentie ende Hooge Raden siende, begeeve my op de rey-
 se, geacompagneert van de Vuendrich van Capiteyn Pitban,
 genaemt Lamontagnie, en goede partye soldaten, arriveeren
 alsoo op het Reciff, ondertusschen liepen de procedueren tegen
 de afgesondene Conspirateurs sordigh af, getijck in mijne de-
 ductie

Nota;
 Blyckt
 myn de-
 ligitie
 int publi-
 ceren van
 't selve
 Pardon
 onder de
 attestatie
 van litra
 M.

du die breder hebbe verhaelt, als specialijcken dat men deselfde op hare simpele onkenninge, ende eenige frivole excusien geloof heeft gegeven, door wat middel weten die gene wel die haer gesicht verlooren hadden, ende zoo beleydts hadden dat Gabriel Soaris zijn sententie wist eer die was uytgheproocken, welke alleen was dat hy incapabel werde verklaert om eenighe Officie te bedienen; ghecommandeert in een derde van zijne goederen, en voort thien laren ghebannen op Rio Grando, oock zoo is de voorsz. sententie noyt ter executie gestelt, en of schoon het derde van zijn goet was gereduceert met 15000. guld: is echter neffens Francis: Vas alles hem quijt gescholden, ende meeste part van de voorsz. Conspirateurs haer niet vertrouwende, zijn op het voorsz. pardoon met alle het goet 't welck zy hebben konnen mede nemen naer de Bahia gevluht, dese en hare complitien zijn die gene die my hadden beschuldicht, evenwel zoo ist met my zoo gegaen als ten dele hebbe verhaelt, en noch verder sal verhalen. 't Is zulcx dat ick op 't Recife sijnde gearriveert, hebbe dadelijcken aengevangen te solliciteren om geadmitteert te werden tot verhoor, hebbende my tot dien eynde gevoeght ten Hujse van zijn Excell: maer in plaetse van te mogen spreken, wierde ick door den Luytenant van de Garde in een kleyn Kamerken geconfinceert, door orde ende last van zijn Excell: en Hooge Raden, ick obediere, maer niet sonder verklaringe dat ick my soude geluckigh achten hem te mogen spreken, en versoecke aen den Luytenant om introcessie daer toe diene, en my te willen dienen van raport, doch te vergeefs, ende krijgende daer tegen een Schilt-wacht voor de deur, met last om niemant acces tot my te laten, konde oock nauwelijcks verkrijgen dat mijn Dienaer my in soodanige gelegentheydt dienen soude, noch al sonder te weten de oorsake van soodanige vreemde Procedueren, teghenseen persoon die soodanigen Ampt als 't mijn was, bediende, ende wiens trouwe men hadde beproeft door 't op-seynden van de verraders, ende teghens wien men den nijt hadde vernomen van eenige

eenige der selver verraders int eerste op ontbieden op der self-
 de klachte sonder gront ende waerheyt, de selfde reden van op-
 bieden, ende detentie hebbe menichvuldich, maer te vergeefs
 gesocht, te weten, ende bleef alsoo sitten a 8. oft 10 dagen, naer
 dato is my door zijn Excellentie vergunt een ander Logement
 te kiesē, en in gijfelingē aldaer te gaen, gedragē my aen de or-
 dere van zijn Excell: als die my neven de Hooge Raden hadde
 doen setten, sonder dat my de redenen tot dien tijdt toe bekend
 waren, zijn Excell: dede my wederom rapporteren dat hy sich
 gedroegē tot mijn keur, ick kies 't logement van den Dalphijn,
 uyt het welck ick van de waerdinne dagelicx werde gespūcht,
 werde daer op belast daer in datelijck te gaen, ende niet uyt te
 gaen sonder nader ordere, alles zonder noch mijne beschuldig-
 ers ofte mijne beschuldigingē te weten, ende de wetenschap ende
 kennisse van beyders te vergeefs, eenige daghen alle nyren ver-
 wachtende, naer de welck de Camer-boode van de Politijcke
 Raden, wt last vanden President (zo hy seyde) my aendienende
 dat ick een Procureur soude stellen om mijn sake te verant-
 woorden, ick begeer eerst kennisse te hebben van mijne beschul-
 ders ende beschuldigingē, die wetende mijn antwoort sonder
 deley selfs wilde veerdigh maecken, versoecke daer van aen
 den Raet mochte gedaen werden report, eenige dagen daer naer
 komt den Fiscael selfs by my, ende vraeght of ick gereet was,
 ick repliceerde of hy met mijn spottede, dewijle hy wel wist dat
 ick van mijn beschuldigingē ende beschuldigers onwetende was,
 de Fiscael zeyde die veerdigh te hebben, ende my die te sullen
 eerst daeghs te laten weten, daer by voeghende zijn Excell: op
 mijn verstoort te zijn, om dat ick het Pardon hadde gheweygert
 te publicceeren, ick ontkende het, ende met recht, middeler tijt
 wierde belast te gaen uyt bevel van zijn Excellentie en Hoo-
 ge Raden, tot den geweldiger in strickte gevanckenisse, aldaer op
 klaren dagh gebracht, met Boyen aen de voeten geslooten wier-
 de bewaert, soo variabel procedeerde men met my, dan ont-
 booden, dan lichter Gevanckenisse, dan strickter, al voor ende
 al-eer

**
 **

Der ge- al eer (onaengesien alle mijn aenbouden) men eens hadde ope-
lycke ninghe gedaen van de klackten, ende klagers, laet staet bewij-
Procedu- sen die tegen my waren. Remarcable Proceduerē in een persoon
ren is in sen bedienende een honorable Officie, als of hy, die zoo versch een
gheen notabele verrader hadde helpen ondecken, selfs waer een
plaetse schelm ofte verrader, noch wast niet genoech. Blee eenige da-
van de gen so sitten als vergeten, presentere echter verscheyde Reque-
Wereldt bel, daer sten tot verlichtinge krijge geen geboor, liet my ondertusschen
practica- tot graote kosten spijsen, naer eenigē dagen ontboot ick den
bel, daer Procureur lean van den Castele, ende versochte zijn Ed: voor
de justitie mijn in den Raet wilde verschijnen, ende om te vernemen de
ghehant- doch dat reden van myne detentie, hy dede het, den Fiscael antwoord
haeft is op zyn noch niet gereet te zijn seyde my dat selfde zullen laten weten,
wordt, Brasils.

Tegens naer lange wachten krijge ten lesten den eyssch van den Fiscael
alle rech- Zoo ongefondeert als regereus. Dier van was het Narre dat
ten, so ci- ick ontrent de maent van Augusti, eenighe Portugiesen
vil als woonachtigh in de Alagoas hadde ghevangen genomen, van
crimineel weghen seeckere conspiratie die zy tegens den staet zoude heb-
daer den ben willen int werck stellen, Gabriel Soaris ende Franciscus
gevan- Vas, de selfde helpen pijnighen, ende deerlijck aen de voeten
nen al- branden, dat ick onder aexel van dat selfde, verscheyde Mora-
roos buy dores van de Alagoas doen aprehenderen, met pijnighen ge-
ten zyne ticht wort dreyght, ten waer zy haer selven met gelt. vrykochten, dat men
kosten haer door dat middel groot gelt. af geperst hadde, de Conclusie
ghespij- was dat ic soude werden gecondemneert t selve afgeperste gelt.
ticht wort te restitueren en metten swaerde gestraft te werden, met confis-
Contra- catie en expensis, den eyssch hebbende gekregen en gelesen, ver-
rie t ge- soecke copie van de stucken, daer uyt den eyssch was gesurneert,
ne te vo- wert geweygert, maer toegelaten dat ick geaccompagneert met
ren ghe- den auditeur ter Secretarye de sturken mochte gaen doorsien,
segt had- doe het, mede nemende mijnen Procureur, van de klachte heb-
de, van be echter Copia becomen, die men vreesde te voorschijn te
veerdigh brengen, als mijn onschult selfs medebrenghende, ghelijck oock
te zyn. selfs medebrenghet den eyssch tegens mijn gedaen: om t welck

te doen hebben overgegeven mijn antwoordt mede in scriptis zijnde, by dewelcke ontkenne 't geheele Naree, de aprehentie, pijnige, extorsien, als zijnde alle het selfde versiert ende valsch. Ick hebbe wel Scholtes geweest in de Alagoas, maer in dit geheele werck geen part of deel gehadt, hebbe alleen de pijnelijke examenatie als een Stomme Personagie by gewoont sonder daer toeeenighe orderen te geven of te toestemminghe te volghen. 't Is waer, hebbe by de penne beschreven de belijdenisse van de delinquanten, maer dat is oock mijn gheheele werck gheweest. De Krijghs-Raedt, (hoe wel tegens mijne protestatien) verstont dit werck als racckende den publycken staet, haer werck te zijn, die hebben de aprehensie gedaen, de gevangenen bewaert ende naer haer-lieden wel gevallen geexamineert ende gehandelt, gelijk breder in mijne deductie verhaelt, door den Commandeur Malburch in den eyfch vermelt: aengaende de geklaeghe extorsien, is so verre van daer, dat ick daer aen schuldigh ben, dat ick nevens den Heer Majoor Mansvelt op 't aenschrijven van zijn Excell: en Hooge Raden, aen ons beyde ghedaen van inhoudt, dat die contraryn van ons, van Farinha en Visch mochten werden versien, ten insicht dat de ghevangens de meeste landen daer toe dienstigh hadden, en ten deele uyt commissariatie door de inportuniteyt vande vrienden der gevangenen (edoch onder borchticht) tot dienst van de Compagnie, hebbende neven den Commandeur Mansvelt los ghelaten, dat wel waer is dat de voorsz. gevangenen zijnde gerelaxeert, niet alleen mijn, maer oock den Majoor Mansvelt eenige vereeringen voor de selfde beleeftheydt d'een min d' ander meer hebben door verscheyde weggen toegesonden, maer niet als naer de relaxatie en zonder eenige voorgaenden eyfch of Conditien, maer puerlijk uyt eyghen beweginge, schoon oock genomen ick hadde selfs naer 't publiceeren van 't pardon niet willen gedogen zoodanige relaxatie voor ende al eer ick voldaan was van de Penninghen, die di-verse vande ghevangenen complicatien, my by d'enghdelijke

't Contrarie vā pynighen blijft by de eyghen belijdenisse van de Commandeur Malburch.

Welcke Opligatiën van goederen schuldich waren, ende haer om mijn
 Obligatie zyn betalinge wat nader geïnterpeleert, zoude dat sulcx doen meri-
 beruften teeren den naem van extorsien, bysonder alsoo ick daer van tot
 de op 't op desen huydigen dach noch ben onbetaelt. 't Is verder sulcx,
 Reciff in dat de beschuldigers, zijnde schuldich van verract aen den
 handen Staet, ende my int particulier, geen geloof konnen in soodani-
 van Mar- ge beschuldige tegen my meriteren, te meer alsoo: de beschul-
 rinenisz, dingestaen alleen op hare puere klachten, sonder eenigh ander
 Bigge, en bewijs, ende my boven dit laest verract ten merendeel noch aen
 noch on- betaelt. verscheyde andere Crimen schuldigh zijn, ende belangen-
 't Con- de de klachten, dat ick soude hebben de Publicatie van haer
 trarie pardon opgehouden, tot der tijdt toe zy-lieden de afgeparste
 blijkt penningen hadden voldaan, daer uyt valsche wert bevonden
 onder dat zy-lieden voor de verleeninghe vant pardon al drie weec-
 litra M. ken waren gerelaxeert, wy verhalen onse antwoordt alleen
 't Selve sommierlijck, ons verder gedragende tot de volkomentheyt en-
 blijkt de verificatie van dien. Onse Conclusie is geweest tot niet
 uyt de gedeti- ontfanckelijck, ende ontsaggen van de vorder eysch, ende abso-
 neerdens lutie van dien cum expensis: met versoek dat den Fiscael
 eyghen hant en werde belast de bewaringe vant recht der Hooge Overicheydt
 verkla- ringe op tegens soodanige valsche accusatien ende depositien. Hebben-
 litra L. de de schriftelijcke antwoordt veerdich, werde naer eenige da-
 gen onsboden in den Raet, compareert, aenhoort den eysch van
 Nota. den Fiscael, geve daer tegens door mijn Procureur in, mijn
 voorschieven schriftelijcke antwoordt ende doen, met een
 klachte over 't rigeur 't welck teghens my werde ghebruyckt,
 versoecke ontslaginghe uyt de detentie, ende gijsselinghe om uyt
 de selfde te doen mijne defentie, volgens Stijl van ons Vader-
 landt, werde gerenvoyeert aen zijne Excellentie ende Hooge
 Raden, als die my hadden doen setten, zoo moettende my we-
 derom begeven tot den Geweldiger, ben voor de tweede mael
 voor den Raet ontboden ende gecompareert, persfisteerde den
 Fiscael alleen by zijnen eysch voor Replique, ick daer teghens
 door mijnen Procureur by mijn antwoordt voor Duplique,
 waer

waer op versocht de saecke mochte werden bepleyt, wiert door
 den president afgeslaghen, of sulcx recht is, steld daer, ondertus- Den le-
 schen overwoogh ick by mijn selven de vreemde procedueren siderere
 die teghens my werden ghebruyckt, maer werde oock heyme- dese
 lijcken ghewaerscho wt, dat my doe eenen quaden dach was procedu-
 bescheert, onder pretext van de valsche beschuldighe, nopen- re dat
 de 't ophouden van 't pardon, vont middel om na de waerheyt moor-
 van soodanighe waerschouwing te vernemen, daer van wier- doot-sla-
 de versterckt met een by-gevoeghe vermaninghe van de ruy- gers niet
 me locht te kieser, ende middel om my te begeven buyten ban- ghewey-
 den, doe het, niet met intentie van vluchten, maer om daer buy- gert
 ten te doen mijne desentie sonder precipitantie door forme wort.
 van vry geleyt, onthoude my daer naer ten huys van een be-
 kent orient, altoos op 't Reciff sonder oyt van daer te gaen,
 werde daer oock datelijcken op 't aller rigoreuselijcxste in ge-
 daeght, naer twee dagen seynde een Request aen zijn Excell:
 waer by versoecke surete de corps voor drie maenden, of te naer
 het bekeven van zijn Excellentie ende Hooge Raden, krijghe
 naer eenige dagen Nihil op 't Request, make orient op orient
 wt, geve Request op Request, doch alles te vergeefs, Echter
 haer-lieden niet onbekent zijnde waer ick was, op 't Reciff
 ende waer, ick siende dat het vertrouwen op de gerechtigheyt Selver
 van mijne saecke daer schadelijck was, ende dat voor een ghe- de Heer
 trouw Diender van de Compagnie, Portugiesen, Conspira- Gijfeling
 teurs van den Staet ende Complitiën van dien, Werden in ge- als oock
 loove geprefereert, soo resolvete met alle mijne Documenten te den Heer
 gaen naer 't Vader-lant, zijnde alsoo vertrocken van 't Reciff Elias
 op den 11. Februari Anno 1640. Naer dat ick in alle die on- Harck-
 ghelegentheyt op 't Reciff was geweest den tijt van elf Maen- mans tot
 den en twintich daghen, en naer vijf en een half Maent voyage de Heere
 alhier in 't Vader-lant gearriveert, hebbe naer voorighe Com- Secreta-
 municatie inden Haghe ghehouden, my terstont geadresseert ris Tap-
 sen de Ed. Heeren Bewinthebberen ter vergaderinge van de per, in
 xix, tot Amsterdam, ende by de selfde versocht recht tegens de huys.

gheene, te weten *Matthijs van Ceulen, Iean Gijsselingh, ende Adriaen van der Dussen*, gewesene Hooghe Raden van *Brasil*, van ende door dewelcke my soodanighe schande ende schade was aengedaen, hebbende oock al vooren mijn deductie ende rechteveerdighe Clacbt en verscheyden Heeren Bewinthebbers van de Camer tot Amsterdam, doen ter tijd in den Hage sijnde, behandicht, ende met eenen int breedewerhaelt de selfame ende noyt ghehoorde Procedueren, oock gedeductert en begrepen de schade die ick met ende door de selfde hebbe geleden, de deductie van dien overleverende, ende my dies aengaenderapporterende, tot 't geene by my alrede was gedaen, ende by ampliatio van de voorschreven myne deductie gedaen sal werden, ende alles te veresfeeren door de Oorginele Documenten, Attestatien ende bescheyden daer toe noodigh, onder myne handen berustende, so segge voor als nu by desen alleen, dat die beyde op ontbiedinge, detentie ende procedueren my een excessif gelt hebben gekost, gelyck vele wel bekend is, zoo om dat het extraordinaire die'r op 't Reciff is, ende principalijck in sulcken occurentie daer alles dobbel moest kosten, als voorder om 't verswym, van soo langen ende kostelijcken tijdt, mitsgaders verlies by my, zoo in mijne goederen als in cas van mijne Officie geleden. Vwil ick beminde Leefer alleen tot besluyt ende alle Liefhebbers ende Vrienden der gherechtigheyt versocht ende gebeden hebben, eens te bedacken of ick niet met recht tegens zoodanige vreemde ende ongehoorde procedueren klage, ende tot reparatie tot beyders recht tesoecken, daer ende soo 't behoort ben gerechtight, waer ick sulcx hebbe gesocht, wijst aen mijne Requeste, te weten aen de Ed. Heeren Bewinthebberen ter vergaderinghe ter xix tot Amsterdam gepresenteert: Mitsgaders de mondelinghe protestatie in volle vergaderinge ghedaen, gelyck onck wat uytkomst (naer langh over het jaer solcitereens) der selfder schriftelijcke antwoordt my daer op verleent, te weten, om mijne competente Rechter te soecken, hebbe derhalven goet gevonden my te adresseren

aen

aen hare Floogh-mogentheden, als onder dewelcke hooge jurisdictie de saecke van de West-Indische Compagnie in Brasil, volgens de selfde verleende Octroy werde geadministreet, ende dat ick in mijn saecke niet en zijnde naer behooren getraecteert, ende my gheen recht nochte justitie gedaen, ick aen niemant als aen de selfde Hooge vergaderinge met recht vermayne te klagen, den Leeser biddende dese mijne oprechte en in der daet waerachtige Apologie, onpartijdich te willen lesen, ende naer gerechticheyt van de sake oordelen, Vaert wel.

Oprechte

Oprechte Deductie, waerachtige antwoorde, ende rechtveerdighe pretentie. teghens de Hooghe Raden van **BRASIL**, als mede tegens de Heeren Politijcque Raden: *mitsgaders den Heer Fiscael als aanklager, ende een ieder die het aengaen mocht, weeghen den ongefondeerden eyfch ende proceduren, op, ende teghens den Persoon van ARNOULT van LIEBERGEN, Scholtet van de Alagoas, ende haer district, (naer luyt sijn Commissie,) ende erdachte calomniën gedaen ende ghevoert, ende dat over valsche. Innorme ende calomnieuse vlachten van eenige verraders, Inwoonders des voorsz. Alagoas: (aldaer doenter tijt gedetineert sittende, door den Majoor Mansfeld ter cause van verraderye:) mitsgaders de medeplichters ende toestaenders van 't zelfde verraet, die uyt wreackgierigheyt over diensten, Nomine officie, teghens haer gedaen, zy hebben onderstaen teghens my te klagen, daer van Authewrenzijn Gabriel Soaris, ende Francisco, Vas cum focis.*

Malles ordentelijcken te vertoonen, so is zulcx, dat het zyn Exc. ende Hooge Radē belieft heeft, op den 22 Febr. ANNO 1639. my op te ontbieden, op de valsche ende calomnieuse clachten van *Gabriel Soaris, ende Francisc. Va cum focis.* Op welck op ontbieden op 't Recyff gekomen ben, ende aldaer ghebleven tot den 18. JUNY; niet tegenstaende mijn dagelijcx ende continueel versoeck, ende solicerens, so en hebbe noyt meer als eens, in dien langen tijd ter audientie connen geraken (als den 17 Juny, A°. 1639. volghens Acte van den Heer Secretaris Tapper, hier annex. Op welcke rijt (als oock voor noch naer:) geen

Onder
Litra
B

A

van

van mijne beschuldighers, in rechte, of op het *Reciffe* is verscheenen, so dat ick in die selfde audientie, mijn selven gepurgeert hebbe, vande valsche klachten door de boven-geschreven Inwoonders over myn gedaen, ende (als blijktt door de Sententie van de Heeren politijcque Raden op 't *Reciff*) ben volkomelijcken geabsolveert, is oock door mijn, (naer de voorsz. Sententie verbaliter geprotesteert, als par neven-gaende attestatie is blijkende,) over de kosten schade ende Interesten: midsgaders versuym van tijdt, ende alle onkosten, zo hier in de *Alagoas*, in mijn huyshoudinge aldaer, ende op mijn reyse ende weder-keeren, ghehadt ende gheleden te hebben. Versoecken- de het selfde door mijne beschuldighers mochte ver-

Onder
Litra
A
Onder
Litra
B

Blijft by de verklaringe van den Heer Secretaris Tapper, onder Litra. B

goet, ende gerestitueert werden; waer op my gevraegt wiert, of ick tegens zijn Excell: of tegens de Hooghe Raaden wilde protesteren, ende alsoo ick repliceerde tegens gheene van die: maer mijn Garant versochte, teghens mijne calomniateurs, ende valsche beschuldighers; gaf de *Heer van der Voorde* tot antwoordt, het selve wel in een ander zoude gecompenseert werden, soo is door dat *Refus*, my den wegh benomen (ten minsten de opportune gelegentheyt) om mijn beschuldighers in recht te trecken voor den selven Raed, alwaer zy mijn aen beclaegt hadden, ende ick verhoopte corte expeditie van Justitie te erlangen, 't welck te vergeefs inde *Alagoas*, alwaer *Gabriel Soaris*, ende *Francisco Vaz* Schepenen waeren, soude hebben moeten soecken. Derhalven mijne geledene schade, ende onkosten niet konnende aldaer recouvreren, stelle met goede ende wel-ghefondeerde redenen van den 22. Febr. dat ick van de *Alagoas* vertrock, tot den 12. July, dat inde *Alagoas* wederom gearnieert ben, zijnde hondert-en-veertigh

veertigh dagen, á 15 guld. daegs, so voor mijn als mijn
nedienaers, bedragen alsof samen. 2100 gul. 0 0

Ten tweeden, voor mijn versuym van allen den tijt
van het op ontbieden, (zijnde van den 22. Februa tot
den 12. Julij) 140 dagen, á 30 guldens daegs (alsof ick
in alle dien langen tijt, gheen genot van boeten, con-
fiscatien, tot mijnen voordeel, mijn Offitie belangen-
de, heb konnen waer-nemen ofte genieten, door dien
niemant in rechte aldaer mijn persoon presenteerde,
ende twee-mael ter weecke aldaer Recht-dach ghe-
houden wiert, stelle dit mede in dese mijne rechtveer-
dige pretentie, als gheseydt, á 30 guldens daeghs be-
draecht. — — — — 4200 gul. 0 0

Ten derden, alsof ick in dienste hadde mijnen On-
der-Scholt, genaemt *Andries van Eyssem*, (die ick 50. gu.
's Maents betaelde.) ende in allen dien tijt geen dienst
en konde doen, door dien het hem in mijn absentie,
door de *Camera* van Justitie belet wierdt, (als sijnde
mijn beschuldigers *Gabriel Soavis*, ende *Franc Vass* selver
Schepenen van de *Camera*,) stelle derhalven sijne ga-
gie (die ick hem heb moeten goet doen) sonder eeni-
ge dienst van te kunnen trecken 4½ maendt, á 50
guld. 's maents. — — — — 225 gul. 0 0

Ten vierden, mijn huys-houdinge inde *Alagoas*, al-
len den tijt van mijn op ontbieden, van den 22. Febr.
tot den 12 July, dat ick absent ben geweest, en even-
wel (sonder eenich genot ofte profijt) myn huyshou-
dinghe van den Onder-Schout, ende Dienaers voort-
ginck, ten minsten 5 gulden daegs, dat alsof bedraecht
t'samen. — — — — 700 gul. 0 0

A ij

Ten

van mijne beschuldighers, in rechte, of op het *Reciff* is verscheenen, so dat ick in die selfde audientie, mijn selven gepurgeert hebbe, vande valsche klachten door de boven-geschreven Inwoonders over myn gedaen, ende (als blijktt door de Sententie van de Heeren politijcque Raden op 't *Reciff*) ben volkomelijcken geabsolveert, is oock door mijn, (naer de voorsz. Sententie verbaliter geprotesteert, als par neven-gaende attestatie is blijckende,) over de kosten schade ende Interesten: midsgaders versuym van tijdt, ende alle onkosten, zo hier in de *Alagoas*, in mijn huys houdinge aldaer, ende op mijn reyse ende weder-keeren, ghehadt ende gheleden te hebben. Versoecken de het selfde door mijne beschuldighers mochte ver-

Onder
Litra
A

Onder
Litra
B

Blijft by
de ver-
klaringe
van den
Heer Sec-
retaris
Tapper,
onder Li-
tra.

B

goet, ende geresitueert werden; waer op my gevraegt wiert, of ick tegens zijn Excell: of tegens de Hooghe Raaden wilde protesteren, ende alsoo ick repliceerde tegens gheene van die: maer mijn Garant versochte, teghens mijne calomniateurs, ende valsche beschuldigers; gaf de *Heer van der Voorde* tot antwoordt, het selve wel in een ander zoude gecompenseert werden, soo is door dat *Refus*, my den wegh benomen (ten minsten de opportune gelegentheyt) om mijn beschuldighers in recht te trecken voor den selven Raed, alwaer zy mijn aen beclaegt hadden, ende ick verhoopte corte expeditie van Justitie te erlangen, 't welck te vergeefs inde *Alagoas*; alwaer *Gabriel Soaris*, ende *Francisco Vaz* Schepenen waeren, soude hebben moeten soecken. Derhalven mijne geledene schade, ende onkosten niet konnende aldaer recouvreren, stelle met goede ende wel-ghefondeerde redenen van den 22. Febr. dat ick van de *Alagoas* vertrock, tot den 12. July, dat inde *Alagoas* wederom gearnieert ben, zijnde hondert-en-veertigh

veertigh dagen, á 15 guld. daegs, so voor mijn als mij-^{3.}
ne dienaers, bedragen alsof t'zamen. 2100 gul. 0 0

Ten tweeden, voor mijn versuym van allen den tijt
van het op ontbieden, (zijnde van den 22. Februa tot
den 12. Julij) 140 dagen, á 30 guldens daegs (alsof ick
in alle dien langen tijt, gheen genot van boeten, con-
fiscatien, tot mijnen voordeel, mijn Offitie belangen-
de, heb konnen waer-nemen ofte genieten, door dien
niemant in rechte aldaer mijn persoon presenteerde,
ende twee-mael ter weecke aldaer Recht-dach ghe-
houden wiert, stelle dit mede in dese mijne rechtvee-
dige pretentie, als gheseydt, á 30 guldens daeghs be-
draecht. — — — — 4200 gul. 0 0

Ten derden, alsof ick in dienste hadde mijnen On-
der-Scholt, genaemt *Andries van Eyssem*, (die ick 50. gu.
's Maents betaelde:) ende in allen dien tijt geen dienst
en konde doen, door dien het hem in mijn absentie,
door de *Camera* van Justitie belet wierdt, (als sijnde
mijn beschuldigers *Gabriel Soaris*, ende *Franc Vas* solver
Schepenen van de *Camera*,) stelle derhalven sijne ga-
gie (die ick hem heb moeten goet doen) sonder eeni-
ge dienst van te konnen trecken 4½ maendt, á 50
guld. 's maents. — — — — 225 gul. 0 0

Ten vierden, mijn huys-houdinge inde *Alagoas*, al-
len den tijt van mijn op ontbieden, van den 22. Febr.
tot den 12 July, dat ick absent ben geweest, en even-
wel (sonder eenich genot ofte profijt) myn huyshou-
dinghe van den Onder-Schout, ende Dienaers voort-
ginck, ten minsten 5 gulden daegs, dat alsof bedraeght
t'samen. — — — — 700 gul. 0 0

A ij

Ten

Onder
Litra

C

Ten vijfden, inde *Alagoas* comende, soo versocht ick betalinge van *Gabriel Soaris*, in rechte over 't gene hy my schuldich was, over Coopmanschappen, borchtochten, ende andersins, oock insonderheydt over de vileyne ende injurieuse woorden, by hem gepleecht, tegens het respect van zijn Excell: oock over de vili-pendientien mijns perfoons ende Officie, als mede mijnen Onder-Schout, in 't apprehenderen van een *Portegies*, alles blijckende by de stucken ende ghetuyghen, dies aengaende noodich, waer over den voorsz. *Soaris* met my inder minne is veracordeert, door tusschen-sprecken ende intercessie van *Rodrigo Perera*, Schepen.: Midsgaders den Secretaris van de *Camera* ghenaeamt *Ruy de Mendonse*; te weten: dat hy daer voor soude betalen, acht-hondert-stucken van Achten, noch voor het Concubijnschap met sijn *Slavin*, zoo langhen tijdt ghecontinueert, dry hondert-stucken van Achten, ende voorts borch-tochten ende andersins, als hem doen blijcken, waer vooren hy my in betaelinghe heeft ghegheven, ses stucx *Negers*. Nu zoo is 't ghebeurt, dat hy ten tijde hy gevangen zijnde, daer naer met een Request aen zijn Excellentie heeft gheklaecht, dat ick hem ses stucx *Negers* met geweld soude af-gedwongen hebben; naer zijn ghevanckenisse van 't Schelms verraed, daer ick aen zijn Excellentie heb over gesonden ghehadt, ende claerlycken doen blycken, zoo by den Schepen *Rodrigo Perera*, als *Ruy de Mendonse* Secretaris van de *Camera*, als mede den eyghen *Faitor* van *Gabriel Soaris* ghenaeamt *Domingo Daraouge*, hoe het contrarie waer is, ende dat de zelve langhe voor het ontdekken van 't verraed hadde ontfanghen, ende als eyghen ghebruyckt, welcke bescheyden ende

Docu-

Documenten tot verificatie van de waerheydt, onder couverte vanden voorschreven *Rodrigo-Perera* aen Sijn Excellentie ghefonzen zijn, ondertusschen soo heeft het zyn Excellentie ghelieft, de zelve Request aen den *Politycquen Raadt* te renvoyeren, de welke hebben geapostilleert (door expresse last ende commande van zyn Excellentie, als blyckt by de neven- gaende attestatie van den Heer Secretaris *Tapper*, hier annex, my ordonnerende, dat ick de selfde ses *Stucx Negers* wederom zoude restitueren, alles sonder myn eens te hooren, oft' toe te laten myn defentie te moghen doen, evenwel om in gheen *Desobedientie* te vallen, zoo hebbe ick de zelve by provisie, (ende verhoopende dat my daer naer goet recht zoude weder-varen,) gerestitueert, ende alsoo ick geen recht ofte Justitie van de selve ses *Stucx Negers*, als zynde sonder fondament, swaerlycken ghevangen, Capitaliter aengeklaecht, ende voor meerder mishandelinghe vreesende, uyt de gevanckenisse ghegaen, ende derhalven latiterende, zonder eenighe landt-winninghe te kunnen bekomen, niet tegenstaende veelvondighe Soliciterens daeromme ghedaen, zoo stelle ick met goede ende wel-gefondeerde redenen, de selve alhier in dese mijne rechtveerdighe pretentie tot 300. stucken van Achten, het stuck bedragende t'samen. ————— 4320 gul. 0 0

Onder
Littra B
is oock te
sien by
de attesta
tie van
den Heer
Mayoor
Maansfeld,
onder li-
tra

M

Ten seften, soo is het ghebeurt, dat op den 20. July Anno 1639. (alsoo ick ghevaren was met een Boot beneden aen de *Riviere* van de *Alagoas*, ghenaemt *La Barra*, om te visenteren de Barcque van eenen Portugies ghenaemt *Antony Gommès*, die nae rhet *Receiff* ginck met gedroogde Visch geladen, ende des avonts

Onder
Litra

D

laet, ontrent ten 9 uren weder inde *Alagoas* komende, bevont in 't Dorp, beneden alle de Boeren ende Visschers gevlucht, ende boven by het Fort, en in het Dorp comende, was alles in disordre ende confusie, en menichte van *Farinha* by den wech gestroyt, zoo dat men over den Enckelen daer door ginck, ende bevont in mijn absentie mijn Logement open ghebroken, en alles geplondert en geruyneert, niet door des Vyands volck; maer door ons eyghen Soldaten, en dat door toelatinghe van den Commandeur *Matburgh*, die in plaets van zulcx voor te komen, ordre gaf aen den Vendrich van Capiteyn *Le Blancq*, ghenaeamt *Herman Seurlant*, (inde wandelinghe Roobaert genaemt,) ende dat in presentie van den Capiteyn *Brant Barentsz. Ant. Toll*, *Villem de Clercq*, ende andere, waer over den voorsz. Vendrich van de selve perfoonen attestatie heeft gelicht tot sijnder ontlastinge, dat hy Vendrich de Arriere-Garde zoude voeren, hem volcomentlijcken toelatende alles te plonderen, insonderheyd het Huys van den Portegies *lean Viera*, vindende, also geseyt is, mijn Logement open, en totaliter geruyneert, ende geplondert, Kisten en Kassen open geslagen, ende niet alleen mijnen winckel, versien van Stoffen, Lywaten, Lakenen en andere Coopmanschappen; maer tot den minsten Huyf-raet toe, cleederen, Lywaet, en alles wat tot mynen lyve en gebruyc dienende, voorts alle myn Geweer, tot myn Officie noodich, zoo voor myn als voor myne Dienaers, dat alles sofschandelijck gerooftende geplondert is geweest, dat onse geswore Vyanden, niet slimmer conden gemaect hebben, jae en hadden niet verschoont myn Boecken en geschreven Pampieren, tot den Winckel behoorende, so dat ick niet en behielt, dan also ick ginck en stond, gelijck allen

allen de Wereld genoeg bekend is, ende door neven-
gaende geannexeerde attestatie can doen blijcken;
steekende de Soldaten, door ordre en last van den
Commandeur *Malburch*, het voorz. Fort, mitsgaders
Cruyt, Loot, Lonten en alle andere ghereerschappen
van Amunition van Oorloge inden brant, van gelijken
allende Vivres, so van een goede Party Olye, *Farin-*
ha in groote quantiteyt, en den Visch tot het Guarni-
soen getevert; also schandelijcken retirerende, onder
eens Vyandt te sien, of 't zedert oyt daer naer verno-
men te hebben, (als nu ontrent drie Maenden, dat
Louys Barballio daer door is getrocken:) ende alsoo ick
nu door dese onghelagentheydt ende occurrentie, hier
vooren geroert, geen recht en kan become, ende hy
Malburch op 't *Reciff* door Justitie ghedwongen is, den
ge-interesseerde hare schade te vergoeden, ende hare
geroofde goederen, in 't gheheel oft 'ten deele te vol-
doen, (gelijck aen eenen Portegies genaemt *lean Viera*
gebleken is;) soo stelle hier mede dit mijn ongelukkig
verlies ende schaden minsten, in alderley soorte
van Coopmanschappen, verloren de somme van dry
duysendt twee hondert guldens (als niet connende de
selfde so perfect geweten, also mijnen in-coop boeck
van de goederen, ende den principaelsten winckel-
boek verlooren zyn, en in het plonderen geruïneert,
stelle segghe dit mijn verlies in dese mijne rechtveer-
dige ende wel-gefondeerde pretentie, als boven ter
somma van. ————— 3200 gul. o o

Ten sevende, neffen de voorz. Coopmanschappen
ende goederen uyt mynen winckel so schandelijcken
gerooft ende geplondert (ghelyck als ick in 't bove-
staende Artijckel verhaelt hebbe:) Soo is 't daer by
niet gebleven: maer voort alle mijne Meubelen en-
de

de Huyfraet berooft, zo allen het Lywaet tot de huyf-
 houdingē, ende kleederen tot mynen lyve dienstigh,
 neffens allen het Geweer, zo voor myn als myne die-
 naers, zoo Vyer-roers, Musquetten, ende Pistolen,
 hier neffens Houwers, dry Degens, twee Zabels, &c.
 In somma, om cort te seggen, alles watter was, alzo
 als boven gheseyt, dat ick niet en behielt als zoo ick
 ginck ende stondt, als par attestatie blyckt, soo taxere
 dese myne gheroofde ende gheplonderde Meubelen,
 ten alderminsten op 850 gul. ende alsoo ick met dese
 ongelegentheyd tot myn garant niet en kan geraken,
 stelle de zelve hier mede in dese mijne rechtveerdige
 pretentie.

Voorts zal nu noodigh zyn, om punctuelijcken en
 in 't Large te gaen verhaelen, de zake van dese myne
 tegenwoordigen Standt ende gelegentheyd, ende met
 wat een ongerymde, ende ongefondeerde reden, ick
 voor de tweede-mael op ontboden ben, door Ordre
 van zijn Excellentie, ende Hooge-Raden, ende dat
 op het valsche ende Calomnieus aen-geven van zee-
 kere Inwoonders des *Alagoas*, gedetineert gheweest
 zijnde, (als is ghezeyt) onder de handen van den Heer
 Mayoor *Mansfelt*, commanderende over de voorz.
 Gewesten, ter cause van Verraderye, teghens haeren
 Eed, aen den Staet van dese conqueste ghecomplot-
 teert, zijnde in deze mede-standers ende Consiy van
 't verraet door de principaelste Hoofden van dien, (te
 weren *Gabriel Soaris* ende *Francisco Vaz Cum socis*) aen-
 gevangen.

Om nu myne gherechtige, ende wel-gefondeerde
 intentie, duydelijck ende wel te verstaen te geven, so
 sal het noodich syn de sake van syn Principium op te
 haelen, ende te verklaren hoe alles inder daed ende
 waerheyd

waerheyd is gepasseert, volgens de neven-gaende attestatien ende documenten tot verificatie van dien, dieneinde.

't Is dan sulcx, dat wy siende dat den Commandeur *Malburch* het Fort van *Alagoa* de *Zuyde* schendigh wilde verlaten, ja reets verbrandt ende geruineert hadde, siende geen middel voor-handen om te blyven, ons op den 20. July 'snachts ontrent ten 11. uyren hebben getireert, ende den 21. 's morgens gekomen zijn in de *Ingenho Nova*, daer Eygenaer van is *Gabriel Soaris*. Ende aldaer ghebleven tot den 24. den voorsz. *Malburch* diverse partye nytsendende, om naer den vyant te vernemen, ondertuffchen soo bekomt hy tijdinge uyt de *Ingenho* de *Nossa Sra. da juda* van Capiteyn *Sluyter* (die aldaer op een ghesortificeert Huys Commandeerde) als dat den vyandt met eenighe Troupen ghesien was ontrent de Partide van *Domingo Pinto*: (Synde maer een groote half uyre van syn Quartier) naer welck advijs (niet tegenstaende 't selve valsch bevonden wiert) den voorsz. *Malburch* resolveerde van de *Ingenho Nova* op te breecken, ende hem te conjungeeren met de Partye van Capiteyn *Sluyter*, op breeckende alsoo den 24. 's avonts ten 4. uyren, ende quamen also 's anderen daeghs met den dagh, inde voorsz. *Ingenho da juda*, van de gemeente Troupen des vyants niet vernemende, noch noyt daer naer, als alleenlijck kleyne Partyen van 4. a 5. stroopers, dat niet te bedieden was. Nu soe ist ghebeurt dat den Vendrich van Capiteyn *Le Blancq*, met eenigh volck uyt sijnde op contschap, attrappeerde by de *Ingenho Vello*, dry *Portegiesen* en een *Brasiliaen* van den vyant, daer op sy insettende de selve de vlucht deden nemen, alsoo dat ons volck anders niet en bequamen als den *Brasiliaen*, en hem int quattier brengende, wiert

Onder
Litra
E

B

door

Onder
Lira
F

door den voorfz. *Malburch* en my, geexamineert, ver-
clacde naer de *Bahia* te gaen, met Brieven van de In-
woonders alhier van defe Quartieren, ende dat fy-lie-
den door eenen *Portegies*, ghenaemt *Simon Fernandes*,
met een *Ganoa* over de Riviere gefet waren, als blijktt
by de neven-gaende informatie, door ordre van den
Cryghs-raed, over fijn Perfoon ghenomen, alfoo den
Commandeur *Malburch* 't felve naer heim trock, fuffi-
nerende (alfoo het verraderye was, ende het Landt-
aen-ginck,) dat den Scholter niet en hadde te seggen,
ende alleenlijck Vife van de faecke mochte hebben,
ende by het Examineren prefent fijn, ghelyck klaer-
lijck is blyckende, by de onderteyckeninge van allen-
de Informatien het voorfz. Verraet toucherende, ge-
nomen, dat de felve fyn genomendoor ordre van den
Cryghs-Raed, ende in prefentie van myn als Scholter.

Uyt welke verklaringhe van den *Brasiliaen*, by den
Cryghs-Raedt gherefolveert wiert, den voorfchreven
Simon Fernandes te laten halen, gelijk oock gefchied
is door den Vendrich van *Capiteyn Le Blancq*, den wel-
ken gekomen fynde, door den Commandeur *Malburch*
ende den Cryghs-Raed, in myn prefentie ge-exami-
neert wiert, op 't ftruck van 't over-fetten van de dry
Portugiefen, ende den *Brasiliaen* ghევანgen, de welke
verclacde dat hy dat ghedaen hadde, door het inpor-
tuyn op-ruyden van eenen *Portugies*, ghenaemt *Pedro*
Marcus, die hem gevangen, fcyde, dat des Coninghs-
volck in 't Land quam, om haer-lieden van de *Flamen-*
cos te verlossen, met veele andere omftandigheden,
als blyckt by de neven-gaende informatie, over fyn
perfoon, dies aengaende genomen.

Onder
Lira
F

Wierd over-fultx gerefolveert, den voorfchreven
Pedro Marcus mede te laten halen: 't welck in 't werck
geftelt.

gestelt wierdt door Capiteyn *Slyter*, die hem van syn Huys ghevanckelycken brocht, die mede ter Exame- ghebracht synde, ontkende alles, seggende nieuwers van te weten: maer alsoo den Commandeur *Matburch* ende Commissarisen, in myn presentie hem hart aen- Onder-
Litra spraecken, ende door *Brasiliaanen* eens lieten op-halen, soo bekende hy datelycken den grond van 't gheheel verraed, ende bequamen alsoo het rechte finael ende klare ontdeckinghe van alles, ghelyck als blyckt de neven-gaende informatie over hem, in myn presentie genomen.

Nude saecke soofynde, ende hy rondelycken uyt geklapt hebbende, de *Antheuren* van 't voorschreven Verraet, soo wiert den Crijgf-Raed vergadert, (ende ick present synde, wierd geresolveert de Hoofden en principaelste *Antheuren* eerst aen te vatten, ende met eenen allen de gheene diemen konde bedencken, suspect ende by hem geopenbaert synde, om 't welck te executeren, so wierden daer toe geordonneert, Capiteyn *Brant Barentsz.* zynen *Vendrich*, den Luytenant van Capiteyn *Slyter*, ende den *Vendrich* van Capiteyn *Le Blancq*, elck met een parthy volcks, om de geacuseerde personen ghevanckelyck op te brenghen, dat also geschiet is.

Ende syn also de principaelste Hoofden ende meeste mede-plichters van 't verraedt, op eenen dach by de boven-gheschreven Officieren, in 't Quartier ghebracht, de selve daer gekomen synde, soo isser wederom door ordre van den Commandeur *Matburch* krygfraed ghehouden, om te resolveren of men de Capitale Hoofden van 't verraedt, ter scharper examē soude brengen; in welke Cryghs-raedt vergadert syn gheweest dese naervolgende personen, te weten: den

Commandeur *Walraven van Malburch* als President, Capt. *Sluyter*, Capiteyn *Brant Barentsz.* de Vendrich van Capiteyn *Pistau*, den Vendrich van Capiteyn *Claude Leblancq.* den Vendrich van Capt. *Brant Barentsz.* Den Commissaris *Jean lochemsz.* en wiert my alleen toegelaten te Compareren inden Krygs-raet om toe te kijken, niet tegenstaende ick *verbaliter* protesteerde, dat de sake my toucheerde, also de delinquanten, Borgers, vrye Luyden, ende Inwoonders waren, waer over den Krygs-raed niet en hadde te commanderen.

Onder
Lijra
H

Doch wiert generalijcken door den Krygsraet gheantwoort, dat, also het Land-saken waren, en den staet van *Brasil* betreffende, sy-lieden daer over te commanderen hadden; in somma ick soo verre van't *Reciff* sijnde, endegeen autoriteyt konnende gebruycken, als door den geenen, die als militari inde voorschreve Quartieren te Commanderen hadde, wiens last wel expresselijcken is, my in alles (des versocht sijnde) te assisteren (als blijkt by de Acte my door sijn Excellentie tot dien eynde verleent.) Vond my ontblood van middelen, om mijn Jurisdictie te maintainen: Niet-te-min, om den dienst van de Compagnie (de verminderinghe van myne particuliere Charge ende Interesten aen een sijde settende.) Wel waer te nemen, heb het zelve alsoo doorlaeten passeeren, alleenlyck maer trachtende, om den rechten grondt ende Fondament van het selve Verraed te ondersoecken; Ende ick mach dat wel sonder roem segghen, dat niet een van allen den gheheelen krygs-Raed Capabel en was, om de voorschreven delinquanten te examineren, anders als op sijn Crijgs-mans met sweeren ende vloecken, soo is dan in den voorschreven Cryghs-Raed, geresolveert de principaelste hoofden

Hoofden ter fcharper Exame te stellē, daer toe ge-
 eligeert zijn dese twee Commissarifen, te wetē: Capiteyn
Brant Barentsz. ende *Daniel de Dieu*, vry Coopman,
 (’t welck den Commandeur *Malburch* proponeerde
 ende gheraden vondt, alsoo de Gevangenen in gheen
 Compagnies diensten en waren, ende derhalven niet
 gheheel onder de Militie sorteerden, toonende daer
 mede, dat de Authoriteyt, die hy te vooren aen de
 Militie ghetrocken hadde, de Officieren van de Po-
 litie toe-quam, soudende andersints, tot het pynigen
 der misdaders, geen Vryman; maer wel een militeer
 persoon meer gecommandeert hebben. Voofders so
 wiérd ick doorden voorschreven Commandeur *Mal-
 burch*, neffens alle den Crijghs-Raed Commanderense
 gewyse belast, de pennē te voeren, ende exactelyc-
 ken haere Confessie op te schryven, ’t welck ick (on-
 der protestatie) aengenomen hebbe te doen, niet soo
 seer siende, op de Declinatie van myn qualiteyt, vol-
 ghens myn Commissie my toe-komende; als wel op
 den wel-stand van de Compagnie, ende het behouden
 van dese conquēste, zoo sijn dan eenighe daghen ge-
 passeert met scharper Examen te houden, alwaer (niet
 teghenstaende maer twee Commissarifen ge-eligeert
 waeren) de meesten-deel van de Officieren quamen,
 elck het syne daer toe segghende, ende doende,
 ende is den Commandeur *Malburch*, continuelijcken
 meest daer by ende daer ontrent gheweest, om, in-
 ghevalle de Commissarifen, haer debvoir niet wel
 endeden; die hy nochtans het Stuck volkomelijck
 toe-vertrouwet hadde, selfs Commissaris ende
 Committent te wesen; neffens meer andere ongher-
 roepen Persoonen, jaē soo verre dat hy (*Malburch*)
 het Ampt van een Beul verdient heeft, een Panne

met vyer ontbiedende, ende de patienten op-gehaelt synde, het selve heete vyer onder de voeten houdende, tot dat zy-lieden tot bekentenisse quamen, ende syn also diverse ghevangens, door dit Examen, tot bekentenisse gekomen, ende door myn op-gheteyckent, in behoorlycke Forme, ende nae 24. uren wach- tens (naer de Examen) soo ben ick (neffens de Commiffarifen) by de gevangenen gegaen, ende hebbe hare confessie haer voor-gelesen, vraghende of het niet waerachtich was, 't geene sy-lieden te vooren bekend hadden, waer op sy-lieden 't selve met Eede hebben geconformeert, ende in presentie van de Commiffarifen onderteyckent, alles blyckende by haer eyghen onderteyckende confessien, (hier neffens gaende) ende in presentie van myn als Scholtet geschiet.

Allen de
de resten
rede con
fessien
syn ghe-
teyckent
met Li-
ara I

Alle 't welcke geschiet zynde, ende het Exame genomen, so is door den Commandeur ende den krygs- raet gerelolveert, negen Perfoonen op 't *Reriff* te sen- den, neffens hare onderteyckende confessie, 't welck geschiedt is, op den 5. Augusti, met de Barcque van *Anthony Gommers*, Inwoonder van de *Alagoa*; onder het Commando van den Luytenant van Capiteyn *Sluyter*, genaemt *Cornelis van Croefbergen*, geassisteert met ses Musquetiers, de ghevanghenen altemael aen Ketenen gesloten, ende wel bewaert synde, de over- ghesonden gevangenen, syn dese naervolghende per- soonen.

GABRIEL SOARIS
GONSALVO FERNANDES
FRANCISCO VAS

} Alle 3 regerende Sche-
penen vande *Alagoa*, woo-
nende in *Alagoa* de *Zwyd*.

SIMON FERNANDES, woonende in *Alagoa* de
Noord Labrador de Rossas.

PEDRO

PEDRO MARCUS, woonende in *Alagoa de Noordo*
Labrador de Rossas.

DOMINGO PINTO, woonende in *Alagoa de Noordo*
Labrador de Cannas, in de *Ingenio* van *Cloet*.

RUY de SOUSA, woonende in *Alagoa de Noordo*
Labrador de Rossas, en Capiteyn *de Campos* over
dat Quartier.

JOAN PINTO, den Soon van *Domingo Pinto* voo-
ren genoemd, die oock tegen zyn eyghen Vader
geattesteert heeft, als blijkt by zijn Confessie
onder Litra I.

Den *Brasilien*, door ons Volck bekomen, die naer
de *Bahia* meynde te gaen, door den welcken het eer-
ste Fondament van 't verraedt is bekendt ghemaect
gheweest.

Dit aldus gepasseert sijnde, soo bleven noch gede-
tineert sitten, onder handen van den voorschreven
Malburch, ontrent 12 a 14 personen, mede-stand-
ers van 't voorschreven Verraet, ende door de prin-
cipaelste Hoofden van dien ge-accuseert, ende be-
schuldicht, de welcke den voorsz. *Malburch* gevangen
behielt, tot naerder ordre ende last van zijn Excell-
ende Hooge-Raden soude bekomen.

Nu, soo is 't geschiet op den 10. Augusti, dat inde
Ingenho van Nossa S.^{ra} da Iuda gearriveert is, den *Mayor*
Mansfeld, met eenigh by-hebbent volck, om in die
Quartieren te commanderen, die op-sond door ordre
van zijn Excellentie in bewaringe naer het *Reciff*, den
Persoon van Capiteyn *Malburch*, om redenen te ghe-
ven van sijn schendigh retireren, uyt *Alagoa de Zuyd*.

Bleven als doen, noch 2 a 3 daghen in 't selve
Quartier, ende resolveerden den Heer *Mayoor Mans-*
feld

Onder
Litra
K

feld (volgens zijn ordre) zijn Hooft-quartiertene nemen in *Ingenho Nova* (zijnde de Moolen van *Gabriel Soaris*) 't welck geschied is op den 14. Augusti, met hem voerende alle de ghevanghenen, die den Commandeur *Malburch* hem in handen hadde gelaten, neffens allen de Pampieren ende bescheeden, de sake betreffende, (alles blijkende by de bekentenisse van den voorfz. Commandeur *Malburch*, hier annex onder Litra K,) ende heeft de zelve in sijn bewaringe ghenomen, daer over last gevende sijnen eygen Provooft, genaemt *Jean van Grol*, (waer mede den Chipier van de *Camera*, genaemt *Barnardo Vierro* zijn opficht, ende my alle authoriteyt, over de voorfz. ghevanghenen benomen is geweest.)

Onder
Litra
L

Ondertusschen thoonde my den Heer Mayoer *Mansfeld*, de ordre van sijn Excellentie, ende Hooghe Raden, waer in hem belast wierd, om neffens my ordre te stellen, dat in de selve Quartieren soo veel *Farinha* gemaect, ende Visch gevanghen mochte werden, als eenichsins doenlijck was, ende alsoo nu de gedetineerde conspirateurs, de treffelijckste personen waren, hebbende de grootste *Farinha* Velden, ende aen 't maecken van de *Farinha* de Compagnie, op het hooghste aen-geleghen was, ende 't selfde op 't alderernste den Mayoer *Mansfeld* ende my gerecommandeert wiert, so hebben geresolveert ende geraden gevonden, (den dienst van de Compagnie, sulcks requirerende) allen de selve gevangens op hant-tastinge los te laten: mids schriftelijcke beloften, van tot onser op ontbieden, ten alle tijden te sullen compareren, als blijkt by de Pampieren ende bescheyden, tot dien eynde noodigh, hier neffens gaende,

Te

Te meer heeft ons zulcx bewoghen te doen, dat de zelve gedetineerde perſoonen, de machtiſte ende principaelſte perſoonen vande *Alagoas*, waren altesamen van landen, huysen, hoven, Vrouw ende kinderen, mits-gaders *Negers*, treffelicken vcrſien,

Interim, zo iſt gebeurt, omtrent drie weecken daer naer, dat het ſijn Eccellentie ghelieft heeft aen ons te ſenden inde *Alagoas*, een generael pardon, aen alle perſoonen die eenichſins mochten beſchuldicht zijn, wegen de verraderije van *Gabriel Soaris* en *Franciscus Vas, cum ſocijs*, my belastende het zelfde datelicken in alle quartieren van de *Alagoas* te laten publiceren, 't welck alſoo gheſchiet is, en notoirlicken heb doen blijcken by de Atteſtatie vanden Schepen *Rodrigo Perera*, als als mede door Atteſtatie vanden *Major Manſvelt*, als oock door den *Paap* vande *Ingenho Nova*, die het Pardon aldaer inde Kercke heeft gepubliceert, twee daghen naer dat ick het zelve Pardon uyt handen vanden *Major Manſvelt* hadde ontfanghen, als ten overvloet by de nevengaende Atteſtatie van *Jacobus Gloet*, en *Andries van Eyſſem* is blijckende: alle welcke Atteſtationen en bewijſen aen ſijn Eccellentie ſijn toegezonden geweest, en alzoo mijne gehoorſaemheyt en deligentie daer inne betoont.

Ouder
Litra
M

Dit bovengheſchreven alles zoo in der daet gepaſſeert zijnde, zoo hebben eenighe Inwoonders niet geruſt om mijn voor de tweede mael met calomaijen en valsche verdichte leughenen vuyl te maecten en te becladden, en om die te meerder gheloofs en ſchijn van waerheyt te gheven, ſpannen eenighe 16 a 18 perſoonen te zamen, en beſchuldigen my, elck in 't particulier over extorſien en aſparſinghe van gelde (alles zonder eenighe geruygen of licreyccken en ſchijn van

C

waer-

Ouder;
Litra K
Supra.

waerheyt) met simpelijck segghen, dat ick haer-lieden zoo, en soo veel zoude afgeperft hebben, zynde onder de selve accusanten, perſoonen, die noyt door myn inaprehentie zijn geſtelt geweest, ofte beſchuldicht geworden, jae noyt met oogen (mijns weetens) geſien, ende om de waerheydt noch duydelijcker te verklaren, zo hebbe ick niet een van allen de andere accusanten gevangen gehadt, gelijk boven verklaert hebbe: (ende by attestatie van den Commandeur *Malburch* hebben blijcken:) ende dat ick klaerlijcken bewijſe, dat alleen de selve onder de handen vanden Majoor *Manſvelt* hebben gedetineert geſeten, ſonder wiens wille, weten, ende kenniſſe, niemant van haer konde los gelaten worden, die los ghelaten zijn, zijn los ghelaten met onſer beyder kenniſſe, onder hanttaſtinghe, ende ten dienſte van de Compagnye: Om nootwendighe confidirationen, gelijk boven geſeydt, ende notoirlijck bewezen kan worden.

Oock ſoo is den Paap van de *Alagoas* de Noort, ende *Fernſiſco de Fonſequa* door Capiteyn *Malburch* geaprendeert ende los ghelaten, eer den Heer *Manſvelt* in de *Alagoas* arriveerde. Dan ick vermeyne hy *Fonſequa* my daerom beſchuldicht, om niet te betalen 't gheene my over laer ende dagh ſchuldigh is geweest, over goederen uyt mynen Winckel in de *Alagoas* gekocht, monterende over de duyſent guldens, als par Reeckeninge kan doen blycken, ofte ten minſten om ſoo veel tyds te gewinnen, ende uyt ſtel te hebben: In Somma ſulcke beſchuldiginghe, valſche Innorme, ende Calomnieuſe accusatien worden: (neffens alle andere die van diergelijcke Stoffe ſijn,) even-wel teghens my in ſoodanige confidiratione genomen, dat het daerom heeft zyn Excell. ende Hooge Raden belieft, te ordonnee-

ren aen den Majoor *Manfvelt*, met missive in dato 28.
 September, hem van myn persoon te verskeren, ende
 in bewaerder handt over te senden; Hoe onverschacht
 myn het selfde voor quam, kan wel lichtelijcken ghe-
 confidireert worden, ende hoe noodigh dat myn pre-
 sentie in die Quartieren, gherequireert wiert, kan wel
 duydelijcken ghesien worden in de Copia van mijne
 missive aen syn Excell. geschreven uyt *Alagoa de Zuyd*. Onder
Littra
N
 in dato 29. September; hier neffens gaende, door welc
 opontbieden de Compagnie grootelijcx is gepreju-
 diceert gheworden, denckende ick wegh zynde, het
 Hecke van den Dam was, ende niemant en obedieerde
 in 't op brengen van zijne *Finta*, over de *Farinha* ende
Vis die zy weeckelijcken ghehouden waren op te bren-
 gen, soo dat in plaets van 760. *Alqueer* ter weke, daer
 op zy-lieden Gefinteert waren, geen 50. op en broch-
 ten: Jae is ten lesten op 36. *Alqueer* gekomen, gelijk
 de Commissaris *Jan Jochemsz.* wel expresselijcken aen
 de Hooge Raden heeft geadviseert ghehadt, doch is
 't selve, neffens de Heer *Manfvelt*, ende myn advertif-
 fement, in den wint geworpen (tot merckelijcke scha-
 de ende Incommoditeyten van de Compagnie) daer
 sy-lieden wel ende volcomentlijck, haer getaxeerde
Finta, konden opbrengen; Maer dat is soo door geloo-
 pen in myn absentie; jae can notoirlijcken bewesen
 worden, die van de *Alagoas* meer als bestant zyn, om
 allen de Garnisoenen van dese conquiste met *Farinha*
 te versien; ende oock van *Vis*; hebbende de selve de
 rijcxste ende abundantste Riviere van *Vis* van alle de
 geheele Cust, insonderheydt van een *Vis Coriman*, ge-
 heten, de welcke gevleckt ende gesouten, langen tydt
 kan gedueren. Ten anderen, de *Farinha* wiert door
 den Commissaris *Jan Jochemsz.* Maer goet ghedaen,
tegons

tegens vijf Schellingen *Dalquer*, ende golt op 't *Reciff* 18 a 20 Schellingen *Dalquer*. Wat schade 't selve de *Campagnie* heeft by gebracht, kan hier uyt wel ghemerckt worden. Oock zoo wierden de Garnisoenen van *Rio Sta. Francis*. ende *Porto de Caluo* uyt de *Alagoas* met *Vis* ende *Farinha*, geprovideert; zo om de minste onkosten, als oock om dat naest gelegen was, en juyft in de midden leyt, ende sijn de selve plaetsen (door myn forghvuldigheyt) gespijst geworden, dat naderhandt in myn absentie heeft op-gehouden, ende op dato noch op-houdt, zijnde de Inwoonders aldaer, een wreevelinge ende boosaerdige Canallie, die sels in tijdt van den Koninck van Hispangien noyt tot obedientie en zyn te brengen geweest, maer altoos een Refughe van Moorders ende Schellemen, die het in de andere Capitanien, zoo om Moort, Inceste, Doodslagh, ende Sodomia, niet konden harden: (daer op haer maniere de Justitie noch eenighsins gehandhaeft wiert;) Van desen sijn een hoop is voor desen op-persten *Alcayde Majoer* gheweest *Gabriel Soares* principaelste Hooft ende Belhamer van dit Schelms ver-raedt.

In somma hebbe my (soo haest de ord're ende last van zyn Excell. sach) op wegh begeven, ende van *Alagoa* ghescheyden den 12. October, Ao. 1639. Geacompagneert van den Vendrich van Capiteyn *Pithan* (ghenaemt *La Montagne*) met goede Parthy Soldaten, tot Convoeye, ende soo over *Porto de Caluo*, ende dwers door 't Landt op 't *Reciff* geariveert, den 22. der selve Maent; hebbende my gekost op de reyse, so voor my, myne Dienaers, als oock de gahtsche Convoeye, voor Victualie, Drinc-gelt, als andersins t'samen 480. guld.

Eer wy nu voort gaen, om te komen tot de verant-
woor-

woordinge , van dit myn leste op-ontbieden , over de beschuldinge by de Inwoonders van de *Alagoas* over myn gedaen , ende myne oprechte Replijcque daer tegens, zo sal het noodich syn, hier tusschen in te voegen, 't geene datter (in myn absentie) gepasseert is op het *Reciff*, op 't stuck van de 9. Gevangens , door den Commandeur *Malburch* ende des Cryghs-Raedt opghesonden, neffens allen de Informatie over haer-lieden genomen, in presentie van myn.

Ende op dat alles ordentelijken mach gestelt worden, soo is sulcx, dat naer, dat de gevangens gescheept zyn geweest in de Barcke van *Anthony Gommis*, (gelijck hier vooren verhaelt hebbe) zyn op het *Reciff de Pharnambuco* geariveert den 8. Augusti, ende hebben, door den de geene die leyders waren van de selve Ghevangens, aen de Hooge ende secrete Raden in 't large op 't stuck van de voorsz. Verraders geschreven, daer op hebben eerstelijcken syn Excell. ende Hooge Raden geordonneert, de Gevangens in strickter verssekeringe te nemen , ende de selve op diversche plaetsen te verdeylen, ende is by den Hooghen Raedt beslooten, dat den Heer *Sarvaes Carpentier* (*Assessor* van den selven Raedt) den Politijsken Raedt soude by gevoeght worden. Vorders dat den Scholtet *Liebergens*, den aenklagher soude sijn : ende den Heer *Fiscael* hem als bygevoeght soude dienen; van gelijcken wiert geordonneert den *Procureur Jan van der Castele* om in myns', *Liebergens* absentie , eysch ende conclusie in mynen Naem soude doen, wiert voorders geresolveert, dat in de condematie den *Fiscael* geen deel soude hebben te pretendeeren, maer dat al 't gheene dat uyt de Peene, Boete, en Condemnatie, soude moghen komen te vallen, tot profijte van my *Liebergens* soude strecken; Alles

Onder
Litra

O

tegens vijf Schellingen *Dalquer*, ende golt op 't *Reciff* 18 a 20 Schellingen *Dalquer*. Wat schade 't selve de *Campagnie* heeft by gebracht, kan hier uyt wel ghemerckt worden. Oock zoo wierden de Garnisoenen van *Rio Sta. Francis*. ende *Porto de Caluo* uyt de *Alagoas* met *Vis* ende *Farinha*, geprovideert; zo om de minste onkosten, als oock om dat naest gelegen was, en juyft in de midden leyt, ende sijn de selve plaetsen (door myn forghvuldigheyt) gespijst geworden, dat naderhandt in myn absentie heeft op-gehouden, ende op dato noch op-houdt, zijnde de Inwoonders aldaer, een wreevelinge ende boosaerdige Canallie, die sels in tijdt van den Koninck van Hispangien noyt tot obedientie en zyn te brengen geweest, maer altoos een Refughe van Moorders ende Schellemen, die het in de andere Capitanien, zoo om Moort, Inceste, Doodslag, ende Sodomia, niet konden harden: (daer op haer maniere de Justitie noch eenighsins gehandhaeft wiert;) Van desen sijnen hoop is voor desen opersten *Alcayde Majoer* gheweest *Gabriel Soares* principaelste Hoofd ende Belhamer van dit Schelms veraedt.

In somma hebbe my (soo haest de ord're ende laet van zyn Excell. sach) op wegh begeben, ende van *Alagoa* ghescheyden den 12. October, A^o. 1639. Geacompagneert van den Vendrich van Capiteyn *Pithan* (ghenaemt *La Montagne*) met goede Parthy Soldaten, tot Convoe, ende soo over *Porto de Caluo*, ende dwers door 't Landt op 't *Reciff* geariveert, den 22. der selve Maent; hebbende my gekost op de reyse, so voor my, myne Dienaers, als oock de gaetsche Convoe, voor Victualie, Drinc-gelt, als andersins t'samen 480. guld.

Eer wy nu voort gaen, om te komen tot de verantwoor-

woordinge, van dit myn leste op-ontbieden, over de beschuldiging by de Inwoonders van de *Alagoas* over myn gedaen, ende myne oprechte Replijcque daer tegens, zo sal het noodich syn, hier tusschen in te voegen, 't geene datter (in myn absentie) gepasseert is op het *Reciff*, op 't stuck van de 9. Gevangens, door den Commandeur *Malburch* ende des Cryghs-Raedt opghesonden, neffens allen de Informatie over haer-liden genomen, in presentie van myn.

Ende op dat alles ordentelijken mach gestelt worden, soo is sulcx, dat naer, dat de gevangens gescheept zyn geweest in de Barcke van *Anthony Gommis*, (gelijck hier vooren verhaelt hebbe) zyn op het *Reciff de Pnar-nambuco* geariveert den 8. Augusti, ende hebben, door den de geene die leyders waren van de selve Ghevangens, aen de Hooge ende secrete Raden in 't large op 't stuck van de voorsz. Verraders geschreven, daer op hebben eerstelijcken syn Excell. ende Hooge Raden geordonneert, de Gevangens in strickter versekeringe te nemen, ende de selve op diversche plaetsen te verdeylen, ende is by den Hooghen Raedt beslooten, dat den Heer *Sarvaes Carpentier* (*Assessor* van den selven Raedt) den Politiicken Raedt soude by gevoeght worden. Vorders dat den Scholtet *Liebergen*, den aanklagher soude sijn: ende den Heer *Fiscael* hem als bygevoeght soude dienen; van gelijcken wiert geordonneert den *Procureur Jan van der Castele* om in myns', *Liebergens* absentie, eysch ende conclusie in mynen Naem soude doen, wiert voorders geresolveert, dat in de condeamatie den *Fiscael* geen deel soude hebben te pretendeeren, maer dat al 't gheene dat uyt de Peene, Boete, en Condemnatie, soude moghen komen te vallen, tot profijte van my *Liebergen* soude strecken; Alles

Onder
Litra

○

blyckende by den neven-gaenden Brieff vanden voorschreven Heer *Carpentier* in dato 9. Augusti A^o. 1639. my toe-gefonden.

Waer op nu sal voortgaen , tot 't geene ghepasseert is, wegen de voorschreven Gevanghens, ende de Procedueren van dien , voor de Heeren Politijcque Raden.

't Is dan sulcx, dat *Gabriel Soaris* ende *Francis Vas* met de andere Gevangens op 't *Reciff* ghebracht synde, dadelijcken teghens hun is begoft te procedeeren, ende eerstelijck tegens *Gabriel Soaris* , als synde het Hooft ende Belhamer van de Seditie in de *Alagoas* , ende het verraet daer op gevolght , hy derhalven ter Examen gebracht synde , op de Confessie by hem te voeren in de *Alagoas* gedaen; als mede op eenige andere pointen hem van nieuws voorgestelt, bekende rondelijck uyt, dat hy met *Francisco Vas* besproocken ende beraedtslaeght hadde , om allen de Inwoonders op te hitzen, ende te parsuadeeren, ten eynde, dat een goede quantiteyt van *Farinha, Vis*, ende Lonten, tegens de kompste van des vyants Vloote ofte Troupes, gereet mochte wesen; dat hy oock verstaen hadde, hoe dat de voornoemde *Francis Vas* 't selve reets hadde begonnen int werck te stellen, blyckende alles breder by de Confessie hier annecx onder Litra I. Doch seyde daer by alles gedaen te hebben , uyt vrese dat zy-lieden doen ter tydt van ons Garnisoen verlaten synde, wellichtelijcken al-te-samen vermoort souden gheworden hebben, ten ware dat sy-lieden foodanighe dienst aen den Coninckende zynen Gouverneur quamen te doen, waer mede alle voorgaende fauten versoent , vergeten, ende den Eedt van getrouwicheyt aen onsen staet by haer ghedaen , soude syn gepardonneert gheweest;

Fran-

Onder
Litra
I

Franciscus Vas hier op gehoort zynde , verklaerde wel met *Gabriel Soaris* over dit stuck beraetslaeght te hebben, maer ontkende oyt eenige ordre gegeven te hebben , om *Farinha*, vis, en lonten te maken: maer eyndelijck dat de vrese van doot geslagen te worden, hem tot dese Conspiratie hadde doen verstaen, dat hy ooc nimmer meer daer toe zoude ghekomen hebben , ten waere dat ons Garnisoen geretireett waere gheweest, daer het nochtans waerachtrigh is, ende alle die schelmen in haer ghemoet en consciencie wel bekend is, dat sy dese sielsterie op aenschrijvens uyt de *Bahia* al eenige maenden voor 't vertreck van *Malburgh* in den sin hadden gehad: den *Advocaet Fiscael* was in dese proceduren seer onlustigh; en (behalven het weynich verstant dat hy hadde van sijn Officie) so versuymde hyse van selfs, en dat al wilkens , om dat hy sach dat de profijten uyt de Confiscarien, peenen, en andersins te vallen, niet hem maer my soudentoegeoordeelt worden: zoo dat geen van dese twee Verraders ter scherper examine ofte torture zijn gebracht: uyt de andere Gevangens (die alle daghe correspondentie, ende communicatie , door andere met *Soares* ende *Vas* hadden) heeft men oock niet kunnen krygen; zy ontkennende alles, wat zy-lieden in de *Alagoas* , door ghewelt (soo sy seiden) ende rigueur van Torture gheconfesseert hadden, klaeghden oock wel ernstelijcken over het ghewelt haer-lieden aen-ghedaen, ende niet van *Soaris* ofte *Vas* oyt geweten te hebben , ende die wierden dan oock daer datelijcken op-gelooft ; zoo dat myn Procureur *Jean* van de *Casteele* , ende den *Advocaet Fiscael*, *VVillem Damensz.* van der *Horn* , alleenlijckeyich hebben konnen gedoen, teghens *Gabriel Soaris*, ende *Franciscus Vas* voornoemt, t welck geschiet is op den 18. Augusti

A^o. 1639.

Onder
Litra I
supra.

A^o 1639. als blijkt by de Copie hier neffens gaende onder Litra I. Op welcken eysch *Gabriel Soaris* heeft geantwoort, door den Advocaet *Anthony Perrera*, die de selve antwoorde ghestelt hadde in Portegies : daer by voegende een advertiffement van rechten, en onder andere sustineerde hy, dat *Gabriel Soaris* een persoon was, die met droncken drincken sijn verstant geconsumeert hadde, en datmen hem daerom (als sijnde slacht) dese faulten behoorden ten besten te houden, ende dat oock notoir is volghens maximen van Politie, dat een Onderfaet niet langer aen sijnen Souvereyn verbonden is ghetrouw te blijven, als ter tijdt toe ende wijle hy hem kan beschermen van den geenen die den Onderfaet soeckt te vermeerteren : ende also nu ons Garnisoen vertrocken was, ende sy luyden verlaeten, soo meynden hy, dat het haer vry stont, den stercksten te volghen ; 't welck was den Coninck van Hispagnie, diemen verftont dat derwaerts aen quamen marcheeren : eyndelijck dat de vreesse van dootgeslagen te worden, ghenoch was, om soo een schadelijcke resolutie te nemen, met veel meer andere redenen inde voorschreven verweringe gestelt, die te lang zijn om te verhaelen. Doch wat aengact de slechtheyt van *Gabriel Soaris*; Soo is al de weerelt bekend (dat niet teghenstaende hy soo grooten dronckaert is, als een Portegies in *Brasil*) hy evenwel sijn groote ende wijt-verspreyde middelen alleen selfs, ende niet door andere heeft geadministreert : Ten tyden van den Coninck van Hispagnie heeft hy oock groote Amp ten bedient, ende was ooc ten tijde van dese Conspiratione als Schepen dienende, 't welck al t' saemen zijn beroepingen, diemen geen slechte menschen gewoon is te vertrouwen; Dat ons Garnisoen haer soude hebben

ben verlaten, en conde hier oock niet geseyt worden. also de Heer Majoor vanden Brande, zoo veel mijlen zuytwaerts aen *Rio Sta. Francisco* Garnisoen was houdende, met omtrent duysent Soldaten vande Geootroieerde West-Indische Compagnie, sterck ende machtich genoeg om den vyant, door de hulpe Godes te stuyten ende te verhinderen van inde *Alagoas* te komen; trocken oock de Troepen die in Zuyt *Alagoa* gelegen hadden, niet t'eenemael wech, maer alleenlijc naer *Noort-Alagoa*, alwaer sy noch ettelicke maenden inde Moolen van *Franciscus Cloet* hebben ghehouden: wat de vreesse belangt van doot-gesmeten te worden, is seer inpertinent: want behalven dat noyt ofte nimmermeer Portegiesen van Portegiesen doot geslagen zijn, zoo hebben ettelijcke maenden daer naer, noch geen Troepen van den vyant, daer omtrent geweest; ende behoorden oock de Inwoonders vande *Alagoas* haer gerust gestelt te hebben, met de goede ordre die sijn *Excellentie* over al, geduerende sijn Regeringe, gestelt heeft, op het straffen vande Officieren, die sich in't bedienen van haer Ampten misgrepen, gelijk sijn Hooch-ghemelde *Excellentie* oock doen straffen heeft *VValraven van Malburgh*, die 't Fort in Zuyt-*Alagoa* so schandelijcken hadde verlaten, (andere ten exempel.)

Nu evenwel dese antwoorde wiert by mijnen Procureur, geen rechts-geleerden zijnde, ende den Advocaet Fiscael de Rechten niet wetende, niet gedebatteert, ende wiert by partyen *hinc, inde*, geperlisteert voor replicq en duplicq, ende de saecke ten principale by den Politijcken Raet in advijs ghehouden: middelertijt maeckte *Gabriel Soaris* alle de werelt uyt om goede vrienden te maecken, sparende noch gelt, noch toesegginge van groote giften ende geschencken, het

D

is my

De Heer
Secreta-
rius Tap-
per.

't is my oock ter goeder trouwen gheseyt, dat *Franciscus Soaris Dacunha*, sijnen Neef, uyt den naem van *Gabriel Soaris*, aen een vande Hoge Raden gepresenteert heeft een sack met acht duysent guldens aen stucken van achten, om *Gabriel Soaris* alleen het hooft te behouden, ende dat de selve penninghen by den voornoemden Heer niet aengenomen werdende, daer naer onder eenige vande Politijcque Raeden zijn verdeylt geworden, soo als de Hooge Raeden altijd in suspitie hebben ghehad: 't is oock waerachtigh, dat een goet vriend van mijn (die oock haest in't Vaderlandt meent te komen) my verklaert heeft, hoe dat hy ten daeghe als de Politijcke Raeden de saecken by Sententie afdeden, des morgens vroegh geweest is, ten huysen van een vande Politijcke Raeden, alwaer dat inquaem seker Jode met namen *Jacob Jesuron Henriques*, zijnde een Soliciteur van *Gabriel Soaris*, door-trapt ende gevallueert, met eenen Jonghen *Neger* achter hem, dragende een grooten Neusdoeck met stucken van achten op zyn hooft, 't welck *Jacob Jesuron Henriques* den voorsz. Politycquen Raed toe-telde, neffens noch ontrent vyftigh Pistoletten die den Jode uyt zynen Sack haelde, alles in presentie van den voorsz. mynen vriend, die oock datelyck daer uyt suspitie kreegh ende daer naer noch meer, also den geseyden Politycken Raed zyn stemme gaf tot voordeel van *Gabriel Soaris*, zonder dat hy nochtans ofte ick hier seecker willen seggen, dat dit gelt gebracht is, om den Politycken Raed te Corromperen; Doch al-hoe-wel wy daer geen bewijs by en hebben, zoo kan men even-wel onse suspitie ende achterdenckingen niet benemen: Soo is dan op den 18. Augusti, A^o. 1639. de Sententie over *Gabriel Soaris* ende *Franciscus Vas* uytgesproken, soo hierneffens.

neffens gaet onder litra P. VVelcke Sententie den
 voorsz. *Soaris* al lange bekend was gemaect, eer die
 gepronunceert wiert, want hy al daeghs te vooren, op
 de venster vande Camer (daer hy ghevangen in was) Onder
Litra
P
 geschreven hadde dese naervolgende letterē, I. *Tertio*
 D. F. X. A. R. G. welcke hy tegens verschey-
 de perfoonen uyt leyde, *Incapas, Tertio de faciendo, dix*
Annos preso a Rio grande; te weten, dat sijne Sententie
 uytvallen soude, dat hy gecondemneert soude worden
 incapabel oft inhabil te zijn, om eenighe Ampten te
 bediēnen, in een derde part van sijne goederen, ende
 voor thien jaren gebannen op *Rio Grande*, verklaerde
 daer naer zyne Sententie sonder verschrickinghe aen-
 gehoort te hebben, en nu versceekert zijnde van die
 reyse niet te sullen sterven, waer voor hy altijd so ban-
 ge was geweest, ende oock voor sochte te komen, al
 soudet hem alle zijne goederen gekost hebben, die hy
 in sulcken noot niemant naer en liet te presenteeren,
 daer hy maer dochte eenich faveur by te kunnen ge-
 nieten: Van welcke Sententie ter executie te stellen,
 is men so verre in gebreecke gebleven, dat voor eerst
 de gecondemneerden geconsenteert is, tot naerder
 ordre 't *Retif* voor haer gevangenis te houden, ende
 heeft men mid'ler tijdt met *Gabriel Soaris* so verre ge-
 accordeert over de condemnatie van sijne goederen,
 dat hy daer vooren, alleenlijck soude betaelen vijf-
 thien duysent guldens, ende *Franciscus Vas* niet met
 allen: wat redenen hier toe oorsaecke gegeven heb-
 ben, gheloove niet dat de Heeren Bewint-hebberen
 in Hollant hebben hooren klincken, ten waere sy die
 aldaer ghetelt ende naer 't *Patria* toeghesonden had-
 den, ende is eyndelijck onder dat pretext dat de *Ala-*
goas verlaeten waeren vande Portegiesen Inwoonders

Nota.
Dit is
oock te
sien in
de Inter-
ragatie
vā *Adri-
aen Al-
bertsz.
Schagen*
hier ne-
fens gaē-
de,

de selve *Gabriel Soaris* de voorsz. 15000. guldens quijt gescholden, ende geperdonneert vande geheele Sententie, als insghelijcx *Franciscus Vas*, ende hun is noch boven dien toegestaen aen te tasten alle de *Negros*, ofsen ende andere goederen de geretireerders toebehoorende, om by hem aen de Compagnie tot eenen redelijcken prijse betaelt te werden : met welcke Actie, dien Verrader niet weynich sijn personagie sal speelen, ende sal de Compagnie daer van weynigh opsteecken : Doch wat in *Brasil* gebeurt is, ende wat aldaer gegeven ende vereert is, weeten de geene wel, die hem eerst vande doodr ende daer naer van 't Balinschap verloft hebbende, eyndelick met grooter ende heerlijcker Beneficien hebben verciert, als oyt eenich Neerlande heeft derven versoecken.

Echter om alleenlijcken een kleyn staeltjen te kennen te geven, wat den selven *Gabriel Soaris* gegasteert heeft om goede vrienden te maecten, ende sijn verraders hoeft te bewaren, soo ist ghebeurt (ick noch in de *Alagoas* zijnde) ende wy van uyre tot uyre verwachtende de uytkomst vande voorschreven Ghevangens, soo becomt den Faictoor genaemt *Domingo Daraouge*, eenen brief vande voorschreven *Gabriel Soaris* sijn Meester, waer in hem in't beginsel van dien, met dese eygen woorden is schrijvende.

Snor.

Snor'.

POr meus pecados estou aqui, Epello fauor egraça de Deus saluei auida, sou confiscado, em oterço deminha fazenda, e dez Annos preso na fortaleza, Coloniade Rio grande, passiença, os gastos qui fis. São muitos. Egastei mais de quinze mil Crusados por ganhar eter Amigos, não inporta o qual dinheiro pedi aalgus amigos pera ca. a 5 por sento por mes, por isso V.M. faça deligença que o Emgenho moa de pressa, &c.

Luydende in de Nederduytsche Tael aldus:

Sra.

OM myn sonden wil ben ic alhier, doch door faueur en gratie Godes hebbe het leven behouden, ick ben gecondemneert in eē derde van myne goederen, en 10. Jaren gebannen op't Fort Ceulen in *Rio grando*, Patientia, de oncoften die ick gedaen heb sijn veel, en hebbe gegasteert meer als 1,000. Crusades om vriende te maken, welc gelt alhier heb opgenomen van eenige myne vrenden tot 5. per cent ter maent, daerom doet toch alle deligentie dat de Moolen aen 't malen mach geraken, &c.

Dit was zoo den intrede van zynen Brieff aen den voorsz. Faiçtoor geschreven, die hy myn selver voor heeft geleefen ghehadt, welcke zynen Faiçtoor, mischien zoo grooten schelm als zyn Meester, nu eenen tyd geleeden (doen de troupes van *Louis Barballio* daer door passeerde) neffens veel andere perfoonen (meedestanders van het voornoemde verraedt, ende meestendeel van die geene die my geaccuzeert ende aen-

D 3

ghe-

gheklaeght hebben (met den voornoemden *Barballio* naer de *Bahia* zyn gheretineert,) haer consientie mischien, zodanigh vindende, dat sy haer-lieden op het Perdon, dat haer syn Excell. heeft gelieft te verleenen, niet en hebben derven vertrouwen, maer als meeneedige schelmen, ende trouw-loose Eer-dieven, soo door ghegaen, alles mede nemende, wat sy konden, ende alsoo in vijf barcken, met Vrouw en Kinderen, mitsgaders Huys-raet ende Negros, ghevlucht, ende onder andere als gheseydt de Faictoor van den voornoemden *Soaris*, die soo doende eenen vertrouwden vriend in de *Bahia* sal hebben, om goede correspondentie mede te houden. Alzulcke soorte van Canallie ende meeneedige verraders, worden gelooft, (sonder eenich bewijs ofte getuygen by te brengen, alleenlick op hare simplijcke verclaringhe) ende in confidratie genomen, om een eerlijck Officier van eer en faem te beroven, onaengesien ick van alle sulcke valsche, In-norme, ende calomnieuse klachten ende beschuldin-ge soo ontschuldigh ben, als een Kindt dat ghebooren sal worden, ghelijck ick wel komentlijck kan doen blycken, ende wat schelmen daer teghens; dat myne beschuldigers syn, is oock wel ghebleecken aen hare schandelijcke vlucht, na 't verkregen Pardon, niet-te-min wat soliceren ende ootmoedige supplicatien ick oock gedaen hebbe, om myne saecke in rechte te mogen verantwoorden, heeft daer toe niet mogen helpen. Ick versochte surité de Corps, om myne defentie buyten banden te moghen doen, mede als *Nihil*: daer teghens doot-flaghers lichtelijck Pardon verkregen, gelijk als noch geen acht dagen geleden, (voor myn vertreck uyt *Brasil*) den Commissaris van de Suyckeren, genaemt *Christiaen Goversz.* op de wacht een

een Manſſach begaen hebbende , vangelycken den
 Conſtapel Majoor, genaemt *Hendrick Schoonhoven*, bey-
 de weynich daghen naer de dootſlach geperdonneert
 zyn : Daer zyn oock voornamelijcke exempelen van
 Portegieſen , die groote fouten hebben gedaen, waer
 op geen ſtraffe is gevolcht, als van *Gasper Dias Ferera*,
 de welcke een brief hebbende gheſchreven aen *Jean*
Carnero de Marais tot *Poionca*, in dato den 13 Martio :
 A°. 1638. Waer in hy hem de voyage vā ſyn Excellen-
 tie naer de *Bahia* adverteerde, endat hy mede ſoude
 gaen, even-wel daer op is niet gevolght, daer ter con-
 trarie zoo een *Flamenco* ſulcx ghedaen hadde , ſonde-
 buyten alle twyffel ſulcken *Mercede* becomen heb-
 ben , als voor deſen aen *Verdonck* en van *Lomme* ge-
 ſehiet is geweest is oock de Huysvrouw van eenen *Ro-*
drigo de Barra, naer dat zy was gecondemneert om te
 werden onthooft, op 't voorbidden vande Joffrouwen
 van't *Recif*, geperdonneert, haer man voor de vierde
 mael in faulte ghevalen zijnde, is met de boven-ghen-
 noemde *Schelmen* vande *Alagoas* mede naer de *Bahia*
 gevluht, my daer tegens is op ſimpel Ordinantie be-
 laſt aen *Gabriel Soaris* (hoe wel hy om verraet voorſz.
 gevanghen zijnde) op ſijne ſimpele klacht van extor-
 ſien, wederom te gheven ſes ſtucx *Negers*, zonder dat
 ick daer op al vooren in mijn verantwoordinghe was
 gehoort, of in acht wierde ghenomen de ſuſtinue van
 eenige vande *Polirijcke Raden*, van dat alſo behoor-
 de te gheſchieden, de belaste reſtitutie, ſonder voor-
 gaende deſentie, blickende by de Atteſtatie van den
 Heer Secretaris *Tapper*, onder *Litra B.* maer dat nu
 latende paſſeeren, ſal ick nu verder verhaelen, hoe dat
 de twee principaele hoofden vande voorchreven
 Conſpiratie, ſijnde gecondemneert, te weten, *Gabriel*
Soaris

Nota.
 Is oock
 claelijck
 te ſien in
 de Inte-
 rogatie
Adriaen
Albertsz.
Schagen
 hier net-
 ſens gaen-
 de.

Hier me-
 de gaen-
 de onder
Litra L.

Nota.
 In vier
 ſtucken
 gehouwe

Nota.
 Gelyc te
 ſien is on-
 der *Litra*
B. Van
 den Heer
 Secreta-
 rius *Tap-*
per, als
 oock de
 atteſtatie
 van den
 Heer Ma-
 joor
Manſveld
 Onder

Soaris

Onder
Litra
P
supra.

Soaris in een derde part van alle syne goederen, ende thien jaren op 't Fort Ceulen in *Rio Grando* gebannen, ende *Franciscus Vas* inde helft van zyne goederen; ende 20. Jaren op 't Fort Ceulen in *Rio Grando* ghebannen, soo heeft het syn Excellentie ende Hooge Raden gelieft, hem *Gabriel Soaris* eerstelijcken te accorderen over de confiscatie van zyn $\frac{1}{3}$ part van alle zyne goederen (naer luyt van zyn Sententie) ter somme van vijftien duysent guldens, ende *Franciscus Vas* geheel quijt gescholden, ende naderhandt den voornoemden *Gabriel Soaris* niet alleenlijck zyn veraccordeerde 15000. gulden quijt gescholden; maer van syn bannissement, gerelaxeert, ende van syne Sententie geabsolveert, jae met grooter faueur begifticht, als oyt van te vooren geweest was, ende alsoo het selfde is streckende gheheelycken tot myne groote prejuditie, schade, ende nadeel, door dien ick met goede ende vaste redenen sustinere, dat de Hooghe Raden van *Brasil* geensins macht en hebben, om myn, by alreets Sententie toegeleyde boeten, ende amenden, te disponeeren, alsoo den Officier $\frac{1}{3}$ part van alsulcke confiscatien ende Sententien zyn toekomende, volgens de Wettē, Style, ende gebruycke vande Scholter-Ampten inde welghe-reghelde Steden van Hollant ende West-Vriesslant, (volgens mijne Commissie) waer naer ick mijn hebbe te reguleren, latende de twee overige twee derde parten, die ic verstaē de Compagnie gerechtelijc is competeerende, hare wel ende gefondeerde actien te conserveren, daer en waer zijt geraden zullen vinden, myn ghenoech zynde, ick myne rechtveerdighe ende wel gefondeerde pretentie, hier stelle. Ende also ick door de rigorieuse, ende buyten style van rechten, proceduren, tegens my in *Brasil* gebruyckt, niet en hebbe con-

nen

Onder
Litra
R

nen van de voorschreven boeten ende andersins in zo langen tydt erlangen, niet tegenstaende myne menigvuldighe supplicatiën ende aenhouden soo lange, moeten hebben met groote Patientie; edoch hebbe, niet min soo veel mogelijk was myn geinquireert, van allen de effecten, schulden, ende vaste goederen, toekomende ende behoorende den voorschreven *Gabriel Soaris*, wel verseeckert synde, de selve noch veel groo-ter syn, alsoo het selve my in de voorschreven mijne ongelegentheydt, niet mogelijk was alles te kunnen uyt vinden.

Sal dan ordentlijcken gaen verhalen ende specifi- ceren alles wat ick wegen de effecten, schulden, ende vaste goederen (den voorschreven *Gabriel Soaris* toe- behoorende) hebbe kunnen uytvinden, alles blijcken- de by de nevengaende attestatiën; Is oock een yeder genoegh bekendt, hoe dat den selven *Soaris* in tijden van den Coninck van Hyspangien een van de gequa- lificeerste van *Brasil* was, syn Vader hem naer latende seven van de beste ende schooſte *Ingenhos* met alle syn toebehooren, van *Negros* ende Ossen treffelijcken voorsien, die hy (door de bauche ende ongeregelt le- ven) tot op dese syne resterende middelen ende effe- ten gereduceert heeft.

Om de welcke aen te wyſen zal puntuelijcken en- de distinctelycken verhalē, hoe, waer, en op wat plaet- ſen, sijne schulden, effecten, ende hypoteecken ghele- gen zyn, ende de Landen, Moolens, ende Partidos op het alderminste taxceren, ende alsoo een Gros ghe- maeckt hebbende, myn gherechtē derde part daer af trecken, latende de E. Heeren Bewint-Hebberē hare actiën, ende van gelycke wel- gefondeerde prerentie, Institueeren, daer, ende waer het haren Wijsen Raedt

sal te raden sijn, (als boven is verhaelt) volgen dan voor eerst, alle de effecten, schulden, landen, *Ingenhos*, *Partidos*, als andersins, toebehoorende *Gabriel Soaris*, gheweese Scheepen over de *Alagoas*.

Eerstelijck, besit hy een *Ingenho*, (*Nova* ghenaemt) gelegen in de *Alagoa de Zuydt*, zynde een seer schoone ende treffelicke Moolen, ende can met twee *Moëndos* gemalen worden, versien met ontrent 80. stuxx Negros. Offen tot de Carren 70. a 80. stuxx, mitsgaders groote party Riet-landen, behalven een schoone beplante Partido, by de Moolen behoorende, mitsgaders alle de Koopere Ketels, ende *Taschios*, voorts alles wat tot zoo een treffelijcke Moolen noodigh is, ende heeft continueerlijcken alle *Saffra*, gemalen; Taxeere alles op het alderminste weert te zyn hondert ende veertich duysent gulden, segge — 140000. guld.

Noch soo heeft de voorschreven *Soaris* de helft in de Moolen van *Franciscus Cloet*. Zynde ghelegen in *Alagoa de Nrdt*, ghenaemt *Nossa Sra. da Iuda*, versien met groote party Negers, ende Offen, waer van de meeste part den voorz. *Soaris* toebehooren, ende can van ghelijcken met twee *Moëndos* ghemalen worden, waer by oock toebehooren, schoone parthye Riet-Velden, en een beplante *Partido* tot de Moolen behoorende, heeft mede continueerlijcken alle *Saffra* ghemalen; Taxeere dese sijne helft op het minste weert te zyn vyftig duysent guldens, segge — 50000. guld.

Noch behoort hem *Soaris* in't geheel, de seer schoone ende wel beplante *Partido*, tegenwoordigh beseeten by *Rodrigo Perera*, groot ontrent 160. *Tareffos*. Mitsgaders 18 a 20 stuxx Negros, Offen, ende Karren, daer toe van noode zynde; met allen de dependentien van dien, zynde een vrye *Partido*, aen gheen Moolen verobligeerr,

obligeert, ende heeft hy *Soaris* de selve aen de voorschreven *Perera* verkocht ghehad; maer is tot op dato niet een stuyver daer op betaelt, zoo dat de selve hem verbonden blyft, Taxeere alsoode selve op het alderminste waerdigh te zyn. — — — 45000. guld.

Den selven *Soaris* besit inde *Alagoas* over de achthien mylen Landts, hem by den Coninck van Spangiens tyden, al toe gekomen hebbende, ende van zyn Vader ge-erft, zynde al-te-samen seer schoon Landt, bequaem tot Riet-velden, ende *Rossas* om de *Mandioca* te Planten, zoo, dat hy de selve Landen aen particuliere hadde willen verkoopen, ende te gelde maecken, ofte noch verkoopen ende tot gelde gemaectt wiert, op het alderminste soude renderen. — — — 40000. guld.

Volgens de verklaringhe van zynen Faictoor ghe-naemt *Domingo Daraouge*, die alle zyn affairen gedaen heeft, (door dien by hem requireerde, op 't stuck van zyne meesters effecten, alsoo ick verstaen hadde den selven *Soaris* in $\frac{1}{3}$ part van zyne goederen gecondemneert was; zoo heeft hy my soo de voorschreven als naer-volgende saecken te kennen ghegeven,) onder andere als dat in twee Coffers, die begraven waren in *Alagoa de Zuydt*, dicht by de Kerck alle syn Juwelen, Kleynodien, Gout en Silver-werck, als ander kostelicheydt, volgens zyn verklaringhe ten minsten weert te zijn ses duysent *Crusados*. Bedraeght in guldens, achthien-duysent.

Voor desen heeft den voorschreven *Soaris* verkocht gehadt syne Moolen van *Alagoa de Zuydt* genaemt *Ingenho Velho*, aen eenen Portigies genaemt *Domingo Rodrigo Dasavedo*, waer van hem noch par rest is toekomende, de somme van negē duysent *Crusados*, daer dito Moolē verobligeert staer, volgens de bescheden ende

brieven daer van zynde, (beruſtende onder de handen van ſynē meer-genoemdē Faiſtoor *Domingo Daraouge*, die ick ſelver gheleſen ende geſien hebbe, bedraeght aen guldens — — — — — 27000 guld.

Noch ſoo moet den voorchreven *Soaris* hebben; par reſt van den verkoop van dry *Ingenhos*, gelegen in de *Verga*, die hy voor deſen heeft verkocht gehad aen deſe naer volgende perſoonen.

Franciſcus Vas da Cunha — — — — — een *Ingenho*.

Andrea Soaris — — — — — een *Ingenho*.

Joan Soaris — — — — — een *Ingenho*.

Zijnde de boven geſchreven perſoonen *Conſijns* van den Meer-ghemelten *Gabriel Soaris*, ende komt hem par reſt van den verkoop van de voorsz. *Ingenhos*, de ſomme van vijf en-veertigh duſſent *Crusados*, volgens de Pampieren ende Documenten daer van zijnde, onder de handen van den voorsz. *Domingo Daraouge*, die hy my ſelver heeft getoont-gehad, bedraeght alſo ter ſomme van — — — — — 135000. guld.

Noch ſoo moet hy hebben, over verkoop van een Moolen, verkocht aen *Diego Daraouge Daſavedo* ſijnde een Moolen gelegen in *Moribeca*, van welcke verkoop ende ſchult den Heer Secretaris *Tapper* goede kenniſſe heeft, bedragende den verkoop daer van ter ſomma van tachtentigh duſſent guldens — — — — — 80000. guld.

Zijnde alſoo te ſamen bedragende de ſchulden, effecten, landen, *Ingenhos Partidos*, als anderſins, toebehoorende die boven-gemelten *Gabriel Soaris*, dat tot mijnder kenniſſe ghekomen is, behalven veel kleyne effecten ende uytſtaende ſchulden, die my dē faiſtoor *Daraouge* ſeyde, dat daer noch uytſtaende waren, ende may te ſullen par ſpecificatie geven, ſoo haest hy daer toe geordineert wiert, van zyn Excell. ende Hooghe Raden.

Raden, verklarende 't selve noch al een groots soude monteren,

Maer alsoo my 't selve, door de boven-verhaelde, ende naer-volgende inconventien, niet moghelijk is gheweest tot mijnder kennisse te kunnen komen, ofte 't selve perfectelijcken uyt te vinden, soo stelle maer alleen, 't geene dat tot mynder kennisse ghekomen is, als in de boven-gheschreven Artijckelen ghesien kan worden, bedragende 't samen ter somma van 535000. gulden.

Comt alsoo te bedraghen het gherechte 't derde-part daer van, volgens den in-hout van zyne Sententie daer in hy gecondemneert is — 178333. gulden.

Comt voor de twee-derde-parten voor de Edele Heeren Eewint-Hebberen van de West-Indische Compagnie — — 118888. guld. 13. stu: Compt voor mynex Officie — 5944. guld. 1. stu: Somma als boven — — — 178333. guld.

De middelen, goederen ende effecten van *Franciscus Vas*, (volgens den in hout van zyne Sententie,) is gecondemneert, in de helft van zyne goederen aengaende; hebbe zijne uytstaende schulden (de middel daer toe door Inorme ende noyt ghehoorde Procedueren onrechtveerdigh my benomen zijnde) soo perfect niet kunnen uyt-vinden, zoo sal der halven maer alleen stellen, ende Taxeren alle zyne Landeryen ende *Farinha* velden, die veel ende groot zyn, neffens ontrent 20 a 22 stux Negers, goede partye Car-Offen, ende alles wat daer aen dependeert, neffens Huys-raet, Meubelen, Juweelen, ende Silver-werc, dat altesamen op het alderminste ge-extimeert weert te syn, over de 45. duysent guldeus, komt alsoo voor myn derde part in de helft, dat, volgens de Sententie

Onder
Litra
P

van den Politijcken Raet, my oprechtelijcken is competerende, ter somme van 7500. gulden, ende stelle de selve alhier mede in dese myne rechtveerdige ende volkomen gefondeerde pretentie, latende wederom, de Compagnie hare actien weghende de refterende $\frac{2}{3}$ parten institueeren, als haren Wijfen Raet sal toegedragen, komt also voor myn $\frac{1}{3}$ part — 7500 guld.

Eer voordr gae, ende kome tot het geene datter ghedraeft ende my weder varen is, 't federt den 22. October A^o. 1639, op den 11. October 1640, dat van *Pharnambuco* 't zeyl ben gegaen, sal vervolgens stellen alle myne, verder rechtveerdige ende wel-gefondeerde pretentien, over costen ende schade, over de onordentlijcke proceduyren, waer over ick klage, gheleden, om alsoo van alle myne schade ende pretentien een Groste maecken.

Stelle dan voor alle myne verteerde kosten van den 22. October A^o. 1639. tot op den 11 October A^o. 1640. fynde 355. daghen a 15. gulden daeghs, alsoo in sulcken occasie ende ongelegentheydt alles dobbel kost ende door diversche middelen moest gedient syn, ooc Camer-huer, ende gelijk een yeder wel bekend is, op het *Reciff* alles soo excessivelycken dier, oock niemant in sulcken gelegentheydt, yemant om een kleyntjen wil ten dienste staen, ende daerom op 't minste maer so veel verteert, ende also (niet tegenstaende myn ootmoedig supplicéeren ende versoecken,) aē zyn Excel. ende Hooge Raden, noyt tot myn rechtveerdige ende deughdelijcke defentie, heb konnen gheraecken, stelle daerom dese myne verteerde kosten van gelijcken in desen mynen op-gherechten eysch ter somme van ————— 5325. gulden.

In het retireeren nyt myne detentie, soo liet ick aldaer

daer staen , myn Coffer , neffens twee schoone nieuwe Hamacken , die den Geweldigher ofte *Chipier*, in zyn vertreck naer 't Vader-landt , mede genomen heeft, ende wat devoir (door vrinden) dat ick dede voor zyn vertreck , noyt wederom heb konnen bekomen , pretenderende, alsoo ick *Fugityf* was , dat hem alles toequam, wat ick daer gelaten hadde, ende dat hem sulcx van den Politijcken Raet was geconsenteert te behouden , alsoo ick het selve in sulcken gelegentheydt, by Forme van Justitie niet en kan wederom eyschen, zoo stelle ick 't selve mede in dese myne wel-ghesondeerde pretentie , zijnde in myn Coffer gheweest dit naer-volgende.

1. Schoon, nieuw, Root-scharlaecken Hungerlingh, met goude Gallongeboort , waer van het Laecken gekoft heeft 40. gulden d' El.
1. Nieuwe graeuwe Coleurde Greyne Broeck.
5. Hemden.
6. Omflagen, ende partye Neus-doecken.
 1. Silver Neger Merck-yser.
 1. Silvere Spanner tot een Vierroer.
2. Fyne nieuwe Hamacken.

Alle welcke goederen taxeere op het minste weerdigh te syn de somme van — — 520. guld.

Om nu alles perfect by malkanderen te groffseeren, sal ordentelycken van vooren aen, allen de Posten onderden anderen stellen.

Eerstelijck myne verteerde kosten van 't eerste op ontbieden. — — — 2100. guld.
 Voor versuym van allen dien tijd. — — 4200. guld.
 De Gage van mynen Onderfchout, — — 225. guld.

De

De verteerde kosten van 't Huys - houden in de *Alagoas* — — — — 700. guld.

Voor de ses Stucx Negers — — — — 4320. guld.

Voor 't plonderen van mynen Winckel in de *Alagoa*
— — — — 3200. gulden.

Voort 't plonderen van myn Huys-raet in de *Alagoas*
— — — — 850. gulden.

Voor Reys-kosten uyt de *Alagoas* voor de twee-mael ontboden — — — — 480. gulden.

Voor myn derde-part in de Confiscatie van *Gabriel Soaris* — — — — 59+44. guld. 7. stuv:

Voor myn helft in de Confiscatie van *Franciscus Vas* — — — — 7500. gulden.

Voor myn verteerde kosten op 't *Reciff* — — — — 5325. guld.

Noch voor vereeringe aen diverse, tot-voorderinge

van myne saecken, als ooc Procureus ende Notarisen, Nota, Ghelijck Maatschys
t' samen Taxeere op 't minste ghegasteert te hebben — — — — 1200. gulden.

van Geuzen zyn gecon- Voor myne Goederen door den *Geweldigher* onthou-
questeer den — — — — 520. guld.

de geide 't Samen dat in alles bedraegt — — — — 90064. guld. 7. stu:

wt *Brafil* o Van welcke boven - geschreven somnia , als boven

ver maec ghespecificeert staet , ick met goede redenen intrest

re, daer rekene voor 12. maenden, tot twee en een half par cen-

de *Messis* ro ter Maent, volgens de Taxatie van de Heeren Poli-

eurs Lan- tijcke Raden, ende in 't rechten toe-gelaten bedraegt

sens in, alsooden intrest — — — — 27019. guld. 4. stuv:

Zee landt goede Welck Capitaal met den intrest van dien , bedragen-

kennisse van heb- ben, ende eenighe de t' samen als blyckt 117083. gulden 11. stuvers ; De

Wissel- stiften (volghens , doen ter tydt den Coeurs was , door

brieven de schaers heydt van gelt) a 24. percent, bedraegt t' sa-

hebben men — — — — 28099. guld. 18. stuv.

betaelt. In

In welcke mijnen eyfch noch niet gheftelt hebbe reparatie van eere, ende beroovinge van goede naem ende faem, van gelijcken een gheheel Jaer verfuym, als andere inconvenienten, hart-zeer ende quellinge, alle 't welcke tot judicatuere ende discretie, ftelle van de gheene die defe mijne rechtveerdighe. ende wel-ghefondeerden eyfch, fullen gelieven te jugeren, waer aen ick my ben ghedraghende, komen echter te bedraghen de boven-ghescreven Artijckelen, te famen de fomme van — 145181 gul: 9 ftuyv.

Dit alles zijnde aldus gepremitteert, fal voort-gaen ende in het corte verder verhaelen wat daer ghepaf-feert is, in dit mijn laetste op-ontbieden op het *Rociff*, door ordre ende laft van fijn Excellentie ende Hooghe Raeden, ende dat alleenlijck op het valsche ende calumnieufch aengheven van eenighe Portegiefen, Inwoouders van de *Alagoas*, al-te-faemen Mede-ftanders van het voorfchreven fchelms ende pernicieufch Verraet ende *Confiy*, aldaer door henlieden teghens den Staet van defe Conqueste gecon-plotteert: Waer van Autheuren zijn gheweest, *Gabriel Soaris* ende *Franciscus Vas cum Socijs*, (nu meer-maels genoemt),

't Is nu foo, dat ick volghens de ordre ende laft van fijn Excellentie ende Hooge Raden, door den *Majoor Munfvelt* ben op-ghesonden, gheweest als hier boven is verhaelt, op den 22. October Ao, 1639. op het *Rociff* gearriveert ben, in Compagnie vanden vendrich van Capiteyn *Pithan*, genaemt *Samuel Lambart*, en my darellick (neffens hem) ten huysen van fijn Excell: ver-voecht hebbe, om zyn commando te ontfanghen, al-waerkomende, mocht foo veel faveur niet ghenieten van hem te moghen fprecken, een half uyre ofte

F

daer

daer ontrent aldaer vertoeft hebbende, zoo wiert den Luytenant van de Guarde ontboden, de welcke gekomen zynde; ordere ontfinck van zijn Excellentie om my te gheleyden in 't Logement van de Capiteyn van de Guarde, genaemt *Scharles Tourlon*, dit geschiet, ende werde aldaer in een kleyn kamerken geconfineert, seggende den Luytenant, hem sulcx van zijn Excell. alsoo belast was: Gaf tot antwoordt, het commando van syn Excellentie met alle obediencie soude naer comen, doch wel ghewenst hadde, soo geluckigh te mogen syn, van hem eens te mogen spreken, versoeckende aen hem Luytenant 't selve syn Excellentie aen te dienen, ende my daer van raport te doen: Doch is niet daer naer gevolght; vorders stelde hy Luytenant, een Schilt-wacht voor de deure, met expresse ordre, van niemant (wien het oock soude mogen wesen) by my te laten komen, om te mogen spreekken; en hebbe met groote moyten alleen verkregghen, dat myn Dienaer mochte by mijn sijn, om my in de Incommoditeyten te mogen dienen, in somma vonde my extraordinary verset, niet wetende wat ick dencken soude, over dese vreemde procedueren, teghens alle style van rechte gebruyckt werdende, tegenseen Verloon, die sulcken ampt als ic bedienende was, niet konnende bedencken de oorfake van dien: hadde wel opinie dat wederom de *Nova* eenige schelmen, met valsche en eer-dichte loogenen moesten doende geweest sijn, gelijc voor desen geschiet was: maer behoorde ommers (sulcx synde) wel eerst inconfidatie genomen te zyn, daer ick natoirlijcken hadde doen blycken, hoe valschelijcken, zy my voor desen beschuldicht hadden, ende dat ick my daer volcomentlijcken als doen hebbe gepurgeert ghadr, ghelijck ick in 't beginfel van dese myne rechtveerdi-

veerdige verantwoordinge naecktelijcken aangewesen, ende by actie daer van zynde doen blycken; Noch meer is te verwonderen dat dese Enorme proceduren tegens soodanigen Dienaer zyn gebruyckt, van eenige calomniateurs, die ten deele meest waren, die geme, diemen wel wist, datse my voor desen zoo schandelijcken belooghen hadden, ende dat zonder sulcx in confidratie te nemen, ende daer en boven sonder eens te confidireeren, (of 't tweede aen-gegevē waer, ofte 't loogen was,) zo datelijcken met alle rigueur ende afronten tegens my geprocedeert, ende tot 't eynde toe gecontinueert wierde, meerder als of ick den grootsten Verrader ofte Schelm ware gheweest, (de confidratie diemen heeft, of zoude moghen hebben gehadt, beveele ick Godt); ick gae voort in myn verhael.

Ick dan aldaer soo geconfineert zynde, (in 't Logement van de Capiteyn van de Guardie) sonder eenige menschelijcke raedt ofte daer te mogen gebruycken, als tot Godt, die een kender der harten, wel bekend is. hoe ontschuldigh ick ben, in 't geene daer mede men my heymelijcken hadde beschuldight, (gelijck in dese verantwoordinge wel duydelijcken bewesen wordt) versochte seer instantelijcken door goede ende bekende vriende, aen zyn Excellentie, de kennisse van de redenen van myn andermalich op-ontbieden, detentie, ende stricke gyselinghe, dan, klopte al voor een doof-mans deur; ende mochte myn selven geruyst stellen, soo ick beste konde; Moeft oock met dobbel kosten ende moyten myn noodt - druft laten ontbieden, ghelijck een yeder wel kan confidireren, dat in sulcken occurentie met dobbel kost, 's middaegs ende 's avonts, mijn eten ende dranck voor my, ende my-

nen Dienaer, aldaer moest gebracht worden : Ick was in dien staet wel 8 a 10 daghen, dat niemant ter Werelt mochte by my komen, eyndelijc onder den duym, ende met ooghluyckinghe, van den Luytenant van de Guarde wiert 'tselfde toegelaten, de Vrou inden Dolphijn (sijnde de Persoon die myn nootdruft versorgde) op dat ic haer soude mogen belasten 't gene ic gedaen wilde hebben, ende quamen oock al-te-met eenighe andere Personen my besoecken, aen den welcken ick my wel beklaeghe, niet en konde weten om wat reden, ick soo rigoreuselijcken bejeghent wiert, dan 't was al por force patientie tot dat het zyn Excellentie ende Hooge Raden gelieven soude daer in anders te versien ; Wat een grooten gelt ende onkosten my het selfde aldaer ende naderhandt ghekoft heeft, soude niemant konnen gelooven, als ick, die het hebbe moeren besuyren ; Eyndelijcken ontrent dry weeken ofte wat meer, aldaer gheweest synde, heeft het zyn Excellentie ende Hooghe Raden, gelieft, onverwacht by my te senden, den Auditeur van 't Reciff ghe-naemt *Claes Claessen*, de welcke by my komende seyde, saldaer ghekomen te zyn uyt last van zyn Excellentie, om my aen te dienen dat ick een ander Loghement soude kiezen, om in gyselinghe te gaen, met ordre, van my uyt het selfde Logement dat ick soude begeeren, niet te begeben, sonder nader ordre ende last van zyn Gemelte Excellentie; Gaf tot antwoordt, dat naede-mael zyn Excellentie ende Hooghe Raden my aldaer hadden doen settē, zonder tot dien tijt te weten, redenen waerom, dat ick niet van sinne was, ander Logement te nemen, als 't gheene my zyn Excellentie ende Hooghe Raden soudē ordonneeren, welcke ordre (ghelijck als tot doen ghedaen hadde

de

de) niet zoude naer-laten te obedieren; verfoeckende aen den voor-noemden Auditeur, 't selve zyn Excellentie ende Hooghe Raden aen te dienen; het welck alsoo gheschiede, brengende my datelijcken wederom tot antwoordt, dat het zyn Excellentie ende Hooghe Raden even veel was, waer ick was, ende dat ick datelijcken een ander Loghement soude uyt kiezen: Zo liet ick wederom vragen of het syn Excellentie ende Hooghe Raden ghelieftde, dat ick het Logement uyt koos, de Herberghe ghenaemt den Dolphijn, (synde de Lieden, de gheene die my dagelijcks my noodt-druft ende 't geene ick van doen hadde, gebracht hadden) wiert my tot antwoordt gebracht, jae, ende dat ick op staende voet i'n't selve Logement soude gaen, ende my niet vervorderen daer uyt te gaen, sonder nader ordere ende last, 't welck alsoo is gheschiet: Bendaer op ('t Logement van de Capiteyn van de Guarde ruymende) in het Logement ghenaemt den Dolphijn, inghegaen, geaccompagneert door den zelve Auditeur, (die welcke my aldaer gheleyde) ende het Commando van zyn Excellentie ende Hooghe Raeden noch eens repeteerde, alles sonder (tot op dien tijdt) eens te weeten, wat, ofte waerom; dat selfde gheschiede, ofte wie mijne Beschuldighers ofte Accusateurs waren, ende wat mijn tot laste gheleyt wierdt: In somma, moest met patientie ende ghedult alles overbrengen.

Hebbe my alsoo in het selve Huys, ghenaemt den Dolphijn, stil gehouden, (alle uyren) verwachtende te mogen weten, wat my te laste gheleyt wiert, ende wie

myne beschuldigers waren, maer al niet, vernam noch Tael noch Teycken, Bleef also, neffens myn Dienaer, op groote ende exsessive kosten sitten : Eenige dagen alsoo gepasseert zynde, comt by my den Camer-bode van de Heeren Politijcke Raden, my aen-dienende uyt last van den President, als dat ick een Procureur soude stellen, om myn sake in Rechte te verantwoorden: Gaf daer op tot antwoordt, als dat ick tot op dien tijdt, myne beschuldiging ende accusateurs niet en wiste, ende die eerste begeerde te sien ende te weten, boven dien, dat ick geen Procureur en kende, die myn saecken beter bekend waren, als ick selver, ende daeromme mijne verantwoordinge selver wilde doen: ende een Procureur van noode hebbende, dat ick die dan soude besorgen, wel versoeckert zijnde, de selve myne saecken, zoo wel niet behartighen soude als ick, eyndelijck, (ick myne beschuldiging wetende,) myne verantwoordinge daer tegens zoude veerdigh maken: hem (bode) versoeckende, 't selve aenden Raet te rapporteeren, 't Welck hy aen nam te doen, daer op is hy wegh geegaen ende niet wederom gekomen.

Eenige dagen daer naer, soo komt by my, den Fiscael van der *Horn*, (onder andere propooften) my vragende, of ick al gereet was, om myne saecke in Rechte te verantwoorden, dat hy myne beschuldiging veerdigh hadde: Gaf tot antwoordt, sulcke forme van procedueren my vreemt voor quamen, ick, twijffelende of hy daer quam, uyt hem selven, om den spot met my te houden, dewyle hier moest wesen manquement van jugement, ende onverstant in syn Ampt, ende niet en konde bedencken, in wat quartieren van de Werelt sulcke forme van procedueren gepraetiseert wierden, als, tegens my, oock buyten stijl zyn van alle rechten,

rechten, dat ick die (tot dier uyre) mijne beschuldin-
 ge niet en wist, noch wie mijne beschuldighers waren,
 ende niet en konde bedencken, waerom ende om wat
 redenen, op foodanighe maniere tegens my geproce-
 deert wiert, soude my prepareren tot defentie, eer my
 sulcx waer gheopenbaert, dat my wel bekend was, dat
 in de wel-geregelde Steden van Hollant ende West-
 Vriesslant (naer welck ghebruyck ende usance myn
 moeste gouverneeren, ghelijck wel duydelijcken in
 mijn Commissie gespecificeert staet) dat als eenighe
 Ingeseten over haren Officier klachtich vielen, de sel-
 ve haer adresseeren mosten aen de hooger macht die
 den Officier hadden geauthoriseert, welke macht,
 den Officier ontbiedende, hem aenseyden de klach-
 ten over sijn persoon gedaen, ende tot dien eynde sijn
 logement tot gyselinghe aen-nemen, om daer uyt sijn
 defentie te doen, en dat als d. n. werden Biljetten ghe-
 affigeert ter plaetsen, daer den voorsz. Officier com-
 mandeerde, inhoudende, dat al de gene, die yets had-
 den in te brengen tegen den Persoon van N. Officier
 ter plaetse van N. hare klachten sullen hebben in te
 brengen, indien tijdt van tweemaal 14 dagen, op een
 eeuwigh *Silentium*, waer op den voorschreven Fiscael
 voor antwoordt gaf, dat hy myne beschuldighen nu
 veerdigh hadde, ende my de selve nu eers-daegs sou-
 de laten weten: repliceerden ick daer op, daernaer
 verlanghe om die te moghen sien, ende dat ick alsdan
 myn wel niet goede bewijzen, ende gefondeerde rede-
 nen soude verantwoorden: Seyde hy Fiscael voorder,
 zijn Excellentie seer op myn gestoort was, om dat ick
 zyn commande op't stuck van't publiceren van't Par-
 don niet en hadde naer gekomen, ende hy het selfde
 seer hoogh was nemende: Gaf tot antwoordt, 't selfde
 eer-

In myn
 Commis-
 sie. Liura
 R

Onder
Litra
M

eerdichte ende valsche calomnien waeren, ende sulcx in der waarheyt niet soude konnen bewesen worden, ende dat ick mijne bewijfen daer teghens veerdigh hadde, ende zoo klaer als den dach konde ende soude doen blijcken de schelmische infamie ende eer-roovinghe vande Inwoonders vande *Alagoas*, die sulcx my souden derven naegheven, ghelijck ick in't beginfel van dese mijne oprechte, ende sinceerelijcke verantwoordinge wel duydelijcken hebbe aenghewesen, naer diversche andere redenen, te langh om te verhalen, gingh den Fiscael wederom wech.

Eenighe daghen daer naer, ist geschiet, dat wel onverwacht op den middach, by my is ghekomen in de voornoemde Herherghe, den voorschreven Auditeur *Claes Claessz.* my aendienende te komen uyt last van sijn Excellentie ende Hooge Raeden, dat ick my veerdich soude maecken om soo datelicken met hem tot den Geweldighe te gaen, om aldaer in strickter Ghevanginghe gesloten, ende met Boeijen aen de beenen bewaert te worden; hoe vreemt my 'tselfde voorquam geve een yeder te bedencken: te meer alsoo ick niet en wiste ofte konde bedencken, hoe groot ofte swaer mijne beschuldighinghe was: niet-te-min nam goeden moet ende couragie, also ick mijn suyver kende, ende mijne conscientie nievers in beswaert en vont, doch quam my vreemt voor dese noyt gehoorde proceduren teghens my te sien gebruycken: als eerstelicken, gevanckelicken op te ontbieden, daer naer in strickter gijfelinghe tot den Capiteyn vande Garde, sonder yemant te moghen spreecken, daer naer meerder vryheyt toe te laten, daer nae in mijn keure te stellen een *Logijs* te mogen uyrkiezen: naer dat ick daer lange gheweest, eyndelijck in infame apprehentie ende boyen

boyen bedwanck te stellen; Alles sonder my eens myne beschuldighen bekend te maecten, waer door men myne contrary bewijfen wel hadde konnen vernemen op een anderen fatsoen.

Niet-te-min moest wel par force patientie hebben, ende met gedult de uytkomst verwachten ende my alsoo veerdigh makende, wiert by schoonen ende lichten dag, tot den geweldiger op het *Reciff* gebracht, ende alsoo de Infamie grooter gemaect; (Procedueren verre verschildende van onse Nederlantse) doch dat is alsoo op syn *Brasils*.

En segghe wederom, ick werde alsoo tot den Geweldiger ghebracht, met sulcken Infamie, als ofte ick den grootsten schelm ende Verrader van *Brasili* waer geweest; ick bleef oock zo eenige dagen sitten als vergeten, ende sonder te wetē wat men met my in den fin hadde presenteerden uyt het huys van den Gheweldiger diversche Requesten aen zijn Excellentie om verlichtinghe van detentie, ende infamie, verloeckende behoorlijcke gyselinge, maer al *Nihil*; Geen verlichtinghe konnende verwarven, wat vrienden ende ootmoedige supplicatien ic daer toe gebruyckte, moest alsoo noch eenige dagen blyven sitten, op groote ende excessive kosten, wordende mijn spijs ende dranck van *Antoni Vas*, des middaeghs ende 's avonts ghebracht voor mijn en mynen Dienaer, in somma 't was oft men puer willens my tot aliter wilde ruynen, daer toe de recommandatiē van *Matthijs van Ceulen* veel toe hielp, door een verouden Jarigen Vrock; Doch hebbe alles door de goote genade Godes met een ongelooffelijcke patientie ende lijdsamheyt uytgestaen, voor welke ghenade (de selfde myne ellende ende ghesochte ruyne van eete ende fame, waer toe het myne vyanden

den fochten te brengen) God niet te vollen en kan gedancken.

Eenige dagen also gefeten hebbende, ontboot ick by my den Procureur *lean* van de *Cafteele*, om myne fake in dese myne gelegentheyte waer te nemen, en te vervorderen; Ende by my komende, belaste ick hem voor myn indē Raet te verfchynen, ende mynent halven te verfoecken redenen van derentrie, ende myne beschuldige te moghen sien, mitsgaders eysch aen te hooren, om myne Replijcque daer regens te moghen doen; wiert door den Fiscael geantwoort, dat hy noch niet gereet en was, en gereet sijnde my 't selfde wel foude laten wetē, fynde hy Fiscael (naer myn van goeder hant bericht wiert) met eenen haet teghens my ingenomen, uyt oorsake, dat de amēde ende peene, die uyt de Confiscatie van de Verraders van *Alagoas* gevallen waren, niet hem maer my toegewesen waren, sulcx dat hy flachtende den hont, die op den Steen bijt, ende niet en fiet op den genen die hem werpt, aen my sochte te wreken, 't gene onse hooge Meesters hadden gedaen; ick soo verre van 't *Reciff* zijnde, wiste weynigh wat de Hooge Raden daer van soudē oordeelen; hy dit wetende, moest hy, so hem docht te cort geschiet te zijn, niet tegens my, maer tegens de rechters, (soo 't hem recht docht) te wreke, doch dit maer in passant.

Eyndelijck naer lang wachten, so is my tot den Geweldiger gefonden die soo rigoreusen ende strengen, als ongefondeerden eysch van den Advocaet Fiscael, tegens mynen persoon: ende om myne deughdelijcde ende oprechte replijcke daer tegens te stellen, sulen den selven eysch wat nader in-sien, ende examinieren, oock so cort alst eenigfins mogelijk is myne verantwoordinge daer tegens geven; Op dat allen de werelt

felt als in eenen claren spiegel sien mach, hoe calumni-
eus ic belogen en beschuldigt ben beweest, en met wat
grooter lichtveerdigheyt, sulcke God vergeten Eer-
dieven, en Faem rovers, gelooft ende gemeynteneert
worden, en hoe weynig sy lieden haer aende eere ende
fame van een eerlijck Officier laten gelegen zyn, daer
mede benemende alle het respect en ontfach, dat so eē
Capitael Officier, tegens de Ingesetenen behoorden
te gebruycken, doch 't is langh genoeg om de Geyten
wol gevochten, laet ons besien wat den Fiscael te seg-
gen heeft, ende onse waerachtighe ende wel-gheson-
deerde antwoordt daer tegens

Volgt nu den eyfch vanden Advocaet Fiscael ende
luyt van woorde te woorde in maniere, te weten.

Den eyfcher seght hoe waer is, dat den gedetineer-
de ontrent de maent van Augusti, eenige Portegiesen
inde *Alagoas* woonachtigh gevangen genomen heeft,
ende dat wegen sekere conspiratie die *Gabriel Soaris* en
Francs. Vas teghens desen staet soude willen in 't werck
hebben gestelt, van welcke gevangens diversche ghe-
pijnicht, ende aende voeten door Capiteyn *Malburgh*
ende den gederineerden, deerlijck gebrandt syn ghe-
weest, onder het pretext van 't voorfsz *Crima* heeft hy
gedetineerde veel *Moradores* vande *Alagoas* doen apre-
hendeeren, ende in een troncqge gesloten, haer lieden
dreygende, gelijcaen eenige gedaen was, te pijnigen,
ofte ghevangen naer het *Reciff* te seynden, ten ware zy
lieden haer Rantsoenneerden, ende met veel gelt vry
kochten, door welcke middel hy gevangen ge-extor-
queert heeft van de ghevanghens 50. patacos, de an-
der soo 150. 200. 250. &c. in somma heeft teghens
recht ende reden, haer lieden af-gheparst 3477.
stukken van achten, ghelijck by de Rolle ende

Nota.
de Originele clag-
ten vande
inwoon-
ders van
Alagoa
gaet hier
neffens
onder
Litra T.

verklaringe van de Moradores voornoot is blycken-
de, welcke faecken zijnde van sodanige ghevolge, dat
dese geconquesteerde Landen in perijckel soude wer-
den gestelt, om te vervallen aen den Koninck van Hy-
spangien, want de Moradores, sonder daer inne te ver-
sien, soudē liever de Wapenen tegens ons inde handt
nemen en haer soecken te bevryden van zoodanighen
Jock ende Extorsien van de Scholten te verdragen, by
welcke middelen, den Eysz^r. Concludeert dat den ge-
derineerde gecondemneert werde de 3477. stucken
van achten te restitueren, ende voorts ghebracht te
worden, daer men ghewoon is recht ende Justitie te
doen, ende al daer met den swaerde gestraft te worden
dat ter de doot naer volght met confiscatie van alle
zijne goederen *Cum expensis*.

Dit boven-geschrevē is also van woorde tot woorde,
den eysch en conclusy, die den Fiscael heeft gelieft re-
gens my te nemē, en de copie daer van (my) tot geweldi-
ger gesondē, om daer op te antwoorden: sonder dat my
te vooren eens getoont was myne beschuldiging van de
Portegiesen, Inwoonders vande *Alagoas* over myn ge-
daen: Waer op ic verfocht door mijnen Procureur (*Je-
an vande Castele*) Copie van allen de stuckē tegens my
in-gegeven synde, en waer op den voorschreven eysch
was geformeert, dat wiert my gheweygert, ende maer
alleen toegelaten, dat soo ick wilde mocht ick komen
in de Secretarie (geacompagneert sijnde met den Au-
diteur) om neffens mijnen Procureur, allen de Pampie-
pieren vande Portegiesen, myne beschuldighers ofte
aenklagers, te door-sien, ende mijne defentie daer te-
gens te doen: 't Welck ick, (siende geen ander middel
om my te bereyden tot myne defentie) gedaē hebbe:
Ben also met mynen Procureur naer de Secretarie ge-
gaen,

Nota,
Contra-
rie de
ufance
van ons
Vader-
lant.

gaen, al-waer eenen geruymen tijdt doende gheweest, in 't Examineeren van de voorschreven klachten van myne beschuldighers, bevonde die te zyn Portegiesen (in originele hier neffens gaende) ende kan uyt de selfde klachten als in eenen Spiegel gesien worden de Falciteyten ende Calomnien daer inne gepleeght, de presumptie van Calomine valt terstont daer uyt, dat de beschuldigers zyn personen geen geloof meriterende, door dien alle de selve zyn medestanders ende Confisy van 't voorsz. ende menichmael verhaelde Verraet, ende Complot teghens den Staet ende de Conquesten van *Brasil*. Waer van Autheuren zyn de genoemde *Gabriel Soaris* ende *Franciscus Vas Cum Socis*, de welcke daer over by den Commandeur *Malburgh* ende den Crijgs-Raet gevangen geset, ende niet door my ofte myne ordere, gelijk den Fiscael met onwaerheyt my te laste leyt, 't welck hy noch niemandt die leeft machrich is te bewijzen, maer sal wel ter contrarie, naecktelijck n bewijzen by attestatie van Commandeur *Malburgh* hier neffens gaende, waer in wel duydelijcken attesteert ende verklaert, dat allen de Gevangens die daer gevangen zyn geweest: ende gepijnicht zyn geworden, door ordere ende last van den Cryghs-Raet ende Commissarissen daer toe geordonneert, doen maels in de *Alagoas* siende, waer over den voorsz. *Malburgh* presideerde, door dien hy het commande over de *Alagoas* hadde, ende ick maer de Penne gevoert hebbe gehad in Examineeren van de voorschreven gevangens, ende dat de selve onder zyn bewaringhe gheweest zyn, ter aenkomste van den Heer Mayoer *Manfvelt*, aen wien hy allen de resterende gevangenen over heeft gegeven, met allen de Pampieren ende documenten tot de saecke van hare conspi-

Onder
Litra
K

Noto-
Is duyd-
delijcken
te sien in
de pro-
emia van
de con-
fessie der
gevang-
nen, On-
der Litra
L
Supra.

ratie noodigh: Dat ick oock noyt het commando over de selve gevangens gehad, maer dat die by den Ghe-weldiger van den voorsz. *Mansvelt* (genaemt *lean van Grol*) zyn bewaert geweest.

Belangende het extorqueren van 't gelt, is soo waer als het voorgaende, ende kan inder waerheyt ooc niet bewesen worden, oock so en hebben de beschuldigers, oyt, ofte en konnen tot geeniger tijt een eenige ghe-tuygen exhibeeren, gelijk in hare valsche accusatien ende beschuldiginghe over myn, hier neffens gaende, klaerlijcken gesien kan worden.

In somma alles wel rijpeliicken met mynen Procureur overlegt hebbende, ende de stucken ende Pampieren doorgesien, so hebbe ick een antwoord veerdig gemaect, op den voorsz Frivolen ende ongefondeerden eysch ende conclusie van den Advocaet Fiscael, van worde tot worde luydende als volght.

(¹) Den Gedetineerden ontkent wel expresselijcken eenige Portegiesen by den eysch geroert, geaprendeert te hebben, (²) Maer de waerheyt is, dat allen de gevangenen zyn geaprendeert gheweest door ordere van den Krijghs-Raet, ende selfs door haer eygen Officieren daer toe gecommandert, ende sal noyt bewesen konnen werden, dat hy Gedetineerde by het vangen van eenige Portegiesen is present is geweest, noch oock sijnen Onderschout ofte yemant van sijnent wegen (³) 't selve kan daer uyt blijckē dat hy Gedetineerde yemant gevangen nemende, de selve hout gedetineert door *Barnardo Vierra*, die *Casserero* vanden Gedetineerden is, en dat alle de geene die hy oyt ghevangen heeft gehad, door den selven *Barnardo Vierro* bewaert wierden, zijnde den selven *Barnardo Vierro* door ordere vande Camara van Justitie aldaer tot *Cassara* vercoeren

ren; daerter contrarie dese gevangens syn Gedetineert geweest in 't Fort daer den Commandeur *Malburgh* commandeerde, ⁽⁵⁾ alwaer sy-lieden oock bleven sitten tot de compste vanden Heer *Mansvelt*, ⁽⁶⁾ aenden welcken den voorsz. *Malburgh* allen de ghevangens overleverde, die daer over roeficht gaf synen geweldiger *Iean van Grol*, ⁽⁷⁾ Wat belanght het geposeerde van 't branden aen de voeten des ghevangens, wert expresselijcken ontkent sulcx by den Gedetineerden ofte by zyn ordere gheschiet te zijn, als notoirlijcken blijcken kan by de eyghen attestatie van den Commandeur *Malburgh*, dat alle die terscharper exame gebracht zyn, sulcx geschiet te sijn uyr ordere van den Krijghs-Raet, hem Gedetineerde niet verder toegelaten zynde als de Penne te voeren, ⁽⁸⁾ ende kan sulcks blijcken by de respective *Proëmia* van de Informatie over de voorsz. Portegiesen genomen, ende in den Raet ge-exhibeert ⁽⁹⁾ waer wel expresselijcken staet dat de selve zyn genomen, door ordere ende expresse last van den Crijghs-Raet, ende in presentie van eenige als Commissarisen ⁽¹⁰⁾ Waer by den Gedetineerden door den voorsz. *Malburgh* is verfocht, alleenlijcken en nergens toe, als om de penne te voeren, gelijk hy Gedetineerde doen heeft gedaë, ende notoirlijcken by de originele Informatie klaerlijcken kan ghesien worden, daer wel duydelijcken onder aenstaet, de Informatien genomen te zyn in presentie alleenlijck van den Gedetineerden ⁽¹¹⁾ Sonder nochtans eenige toestemminge by hem tot het pijnigē gegeven te sijn, ⁽¹²⁾ Veel min eenighe extorsien by hem begaen, ghelijck sulcx ten overvloet kan blijcken by de verklaringhe by den Commandeur *Malburgh* ten verfoecke van *Anto. Tol* gegevē, ⁽¹³⁾ ende is sulcx, dat de Portegiesen

Onder
Litra
K

Onder
Litra
I

al voo-

al vooren gedetineert sittende, onder handen van den Mayoer *Manfvelt*, ende gaerne soude geralapeert zyn soo aen den gedetineerden als aen den Heer *Manfvelt* diversche instantie door vrienden hebben doen, doen, ⁽¹⁴⁾ 't welck haert tot meer-malen toe is gherefuziert gheworden, onaengesien zy-lieden grooter somme presenteerden aen *Manfvelt* ende den Gedetineerden te vereeren, als hem nu te laste geleyt wort by extorsien ghenoten te hebben, ⁽¹⁵⁾ ende hebben den Heer *Manfvelt* ende hy Gedetineerde, door nootwendighe consideratien, in het opbrengghen vande *Farinha*, de Compagnie daer grotelick aen ghelegen zijnde, ende het selve door sijn Excellentie ende Hooghe Raeden aen den voorsz. *Manfvelt* ende hem Gedetineerde, op het hoochste gerecommandeert was, als ooc het continueel aenhouden vande vrinden der Ghevangenen, beweect gheworden de selve te relaxeeren, onder hand-rastinghe ende beloften, van tot vermaeninghe wederom in hechtenisse te komen, volgens de respective hant-teyckinge hier neffens gaende onder No. I. ⁽¹⁶⁾ Naer welcke voor-gepasseerde relaxatie, den gedetineerden bekend van ofte door ordere van den gerelaxeerdens, een vriendelijcke vereeringe d'een min d'ander meer ghenooten te hebben, ⁽¹⁷⁾ maer geenfins by extorsien, jae selfs sonder afvraghen ⁽¹⁸⁾ ende hem gedetineerden door den eenen ofte den anderen van haert' huys ghesonden, alles in erkentenisse endetot danckbaerheydt van hunne provisionele relaxatie: in welckerespective ontfangen vereeringhe, ghemelde Mayoer *Manfvelt*, so wel als den gedetineerden geparticipeert heeft: ⁽¹⁹⁾ alle welcke hem gedetineerde t huys ghebracht zijnde (dickwils ende meestendeel sonder dat hy Gedetineerde wiste hoe veel hem wierde

Onder
Litra

L

de toegeſteken, maer 't ſelve aen-nam ſonder aenſien) hem immers vry ſtont aen te nemen, doch niet zoodanich als de Portegieſen ſpecificceeren : ²⁰ ende hoe ſoude hy gedetineerde zulcke extorſien ghepleecht hebben, daer ommeers notoirlijcken blijktt, diverſche vande voorgestelde Portegieſen, hem gedetineerden, goede ſomme ſchuldich zijn, gelijk by de nevengaende vier obligatien kan blijcken, gheteeckent No. 2. welcke tot op dato noch onbetaelt ſijn, en wel te preſumeeren is, daerom mede ſulcke ſchelmſche en eerdichte logenen aengheven, om haere rechtveerdighe ſchult, of niet te betaelen, oft wel uytſtel te krijghen, monteerende oock, dat den *Majoor Manſvelt* ende den Gedetineerden ghenooten hebben alles op een achtſte part ſoo veel niet als de ſomme by de ſpecificatie geſtelt, uyt welcke alrede der ſelver valſche verklaringhe ſijn blijckende, want ſooſe wat remarcabels te gheven hadden, ſouden hare deuchdelijcke ſchult wel betaelt, en de obligatien in-ghetrocken hebben, maer ſijn niet machrich genoegh het gepoſeerde met een eenige ghetuyghen te verifieeren en waer te maken : ⁽²¹⁾ Behalven 't welck niemant van de ſelve ghe-loof meriteren, in 't gene ſylieden hebben gepoſeert, ten regarde ſylieden depoſeeren, de pretente extorſien aen hun eygen perſoon gheſchiet te ſijn, waer inne ſylieden dan notoirlijcken partydigh ſijnde, niet en connen affirmeeren : ⁽²²⁾ wort voort by den gedetineerden gedebarteert by expreſſe denegatie de preſente bewijſen, ten regarde van 't verſenden van gelt in een kofferken aen *Franciſcus Cloet*, 't welck niet en ſal noch kan bewezen worden, maer wel contrarie getoont by de verklaringe vande Broeder van de voorchreven *Cloet* des noot ſijnde te exhibeeren, ⁽²³⁾ be-

Nota.
De Obl
gation
daer van
zyn in
handen
van Mar-
ten Ma-
rinissoon
Bigghe
op't Ke-
cif.

H

halven

halven, 't welck het meeste deel van dien, sijn per-
 soonen gheen gheloof meriteerende, soo een yeder wel
 bekend is, wat persoonen en van wat eere de selve sijn :
 (24) Sootoch altoos alle Rebellen en Fielen, die ner-
 gens op eenige plaetsen van *Brasil* en mochten banc-
 ken ofte sich onthouden, hen altoos hebben vervoegt
 inde *Alagoas*, alwaer sy lieden vande Rebellen *Gabriel*
Soaris &c soo uyt het bewijs deses annex No. 3. soo-
 danighen qualiteyt blijktt, maintenu en troost ver-
 wachtende waren, behalven 't welck notoir is, dat de
 meeste part vande *Moradores*, die den gedetineerden
 beklaecht hebben, sijn dootslagers, banditen, infeste,
 en sodomiten, &c. ende midtsdien geen gheloof me-
 ritabel : (25) Ghelijck mede haer valsche accusatien
 daer uyt blijktt, dat de Portegiesen hem gedetineer-
 de beklagen dat hy het Peidon hebbe opgehouden,
 tot dertijdt toe dat hy alle de Portegiesen ge-extor-
 queert hadde, waer van dat nochtans het contrarie
 blijktt by de Informatie, by den Ghedetineerden
 selfs (26) aen sijn Excellentie op het *Recif* gebracht, als
 gock by de Gevangens eyghen hant-tevckinge, als sy
 lieden onder hant tassinghe wierden los ghelaten ende
 ontslaghen, die gedateert sijn weldrie weken van te
 vooren, als hem Gederineerde door den *Major Mans-
 velt* het pardon wiert behandicht, ende ten overvloed
 kan bewesen worden by de neven gaende verklaringe
 van *Jacobus Cloet* en *Andries van Eyssem*; Ende noch
 naerder aē te mercken uyt hare respectieve aengevan-
 gen Conspiratie bliken kan, niet alleenlijcken on-
 sen staet in 't generael, maer oock yeder onderfaet in 't
 particulier te beschuldigen ende te affronteeren; uyt
 alle welcke menees alsoo klaer als den middach Son
 blijktt, de falscheyten inde depositien van alle de Por-
 tegiesen

Onder
Lira
C

Onder
Lira
L

Onder
Lira
M

regiesen geroert, mits allen 'twelcke den Gedetineerden concludeert, dat den Heer *Eyssem* sijnen eysch sal werden ontfeyt, ende hy Gedetineerde daer van geabsolveert *cum expensis*. Versoeckende dat den Heer Fiscael geordonneert zy, ten saecke van dese valsche accusatien ende beschuldige met recht vande Hooghe Overigheyt tegens de respectieve Depofanten te bewaren.

Dese myne oprechte ende cinceerlicke antwoorde veerdich sijnde, wiert ick naer eenige daeghen in den Raet ontboden, sijnde aldaer gheleyt door den *Andireur*, Geaccompagnieert met mynen *Procureur lan vanden Castele*; binnen staēde, aēhoordē ic den voorsz. schriftelicken eysch vanden Heer Fiscael tegens my, ende wiert door mynen *Procureur* myne Verantwoordinghe daer tegens mede schriftelijcken overghegeven, sonder dat er inde saecken yets ghedaen wierdt, alleenlicken soo versocht ick om te moghen spreken 't welck my toeghelaten werdende, soo verhaelde ick myne rechtveerdige klachten, over de rigoreuse procedueren teghens my ghebruyckt, versoeckende instantelicken, relaxatie van detentie, ende dat ick mochte ontslaghen worden uyt de infame Gevanckeuiffe, ende in behoorlicke Gyselinge ghestelt, om uyt de selve myne defentie te moghen doen, volghens style ende ghebruyck in 't Vaderlandt, daer sulcx in dierghelijcke occurentie wert geobserveert, waer op my door de Heer de *Vit* wiert geantwoort, dat zulcx niet en konde gheschieden, dat ick 't selfde aen sijn Excellentie ende Hooge Raden moeste versoecken, die my aldaer hadden doen setten, toonende daer mede, mijns oordeels, hoe weynich sy lieden haer recht ende auctoriteyt weten te maintineeren, de wy-

le sy de judicatuere van myne saecken aen-nemende, wel naer myn verstant, mochten over myne detentie, ende de maniere van procedeeren tegens my disponeeren; ende dat des te meer, om dat, doen ick eerstmael tot den Geweldigher ghebracht was, in den Raet, weghen myne detentie en infame gevanghenisse, gedisputeert wiert; eenigen vanden Raet sustineerden, en met goede redenen staende hielden, dat het buyten recht en wetten van Procedueren waren, my soo rigoreuselicken te affronteeren, en sulcx in't Vader-landt noyt en wierde gepraetiseert, en dat een Gyselinge over my genoech was, den Raet wel had daer op mogen disponeeren; wel is waer, dat den *Heer vander Koorde* daer op antwoorde met dese formeele woorden; Wat wilt ghy lieden daer teghens doen, als het sijn t' xcell, en Hoge Raden also gelieft, daer by te kennen gevende, hoe wel het reghen recht en reden was, het selde alleen naer te laten, om haer lieden tegens sijn Eccel. en Hooge Raden niet te kanten; 't gunt verhaele soude konnen bewysen door den Secretaris *Tapper*, in wiens presentie in den vollen Raedt, die disputen sijn gemoveert geworden: in summa ick moest patientie hebben, en my wederom begeben tot den Gheweldighen, onder een deel Hoeren en Boeven, alwaer gantsch geen gelegentheyte en was, om eenige saken van myn affairen by geschrift te konnen stellen, door de ongelegentheyte vande plaetse.

Weynich daeghen daer naer, ben voor de tweede mael voor den Raet ontboden, ende gelijc als vooren gecompareert met mijnen Precureur, alwaer verschynende, weynich woorden ghebruyckt wierden, ende wiert myn oock niet ghevraecht: Den Fiscael persisterde by sijnen eysch, sonder op mijne ver-
antwoor-

antwoordinghe te replicceeren; ende persisterde mynen Procureur voor duplicq, ick versocht myne sake mocht bepleyt worden, ende pro & contra ghehoort, maer wiert myn afgeslaghen, ende ick door den President vanden Ract belast te swyghen; Dit sijn de Procedueren diemen met my heeft ghehouden, waer van dat dierghelycke exempelen noyt ghehoort en zyn, van hoe grooten Crimen yemant wiert beticht, den selven wort in ons Vaderlant toegelaten hem selven te verantwoorden, ende zyne saecken te bepleyten, ende tot dien eynde Procureurs ende Advocaten vergaet, waer tegens my sulcx gheweygert wierdt; doch dat was soo op zyn *Brasils*; al waer men niet ongewoon is buyten stijl te procederen; want oock aldaer somtijds, is selfs eenighe van de Politijcke Raeden weder-vaeren, als sy yedts deden ofte weygerden te doen, in cas van haer Officie, 't gheene de Hooghe Raeden mis-haegghden, dien soude de Heer *Sebastiaen Hooghe-veen* (indien hy noch in't leven waer) levendige gheruyghen zyn, in't geene hem bejeghent is, doen hy by de Hooghe Raeden ontboden werden; weghen een saecke voor den Politijcken Raedt zijnde gedisputeert, hy weygerde te doen 't gene van hen werde begeert, van hoedanige ende meer procedueren den Heer Secretaris *Tapper* goede kennisse heeft; In somma, ick ginck wederom soo wys nae den Geweldiger, als ic van daer gekomen was, en overleyde wat my te doen stont, in siende de voorz. vreemde Procedueren, waer door my het net over 't hooft soude getrocken worden: ick wierde oock heymelicken gewaerschout, wel op myn saken te letten, dat my eenen quaden dach bescheert wiert, en sijn Excell. seer tegens my ingenomen was, door diverse opruyders,

ende vrienden vande Portegiesen (principalick soo my bericht wierdt) om het verineynde ophouden van't Pardon, dat soo notoirlicken valscheis, (ghelijck hier boven is aenghewesen) als yet soude kunnen zyn.

Dewijle my derhalven stont toete sien, bracht (van 't geene my wierde gewaerschout verseeckert te sijn) soo veel te weghe, dat door de derde hant aengesproken wiert een vriend in't hof van sijn Excellentie, die continueelijc sijn tafel heeft, om by forme van't presentsereen van een Request, mijnent halven te inquireeren, of de saecke so swaer by sijn Excellentie wiert opghenomen, als my gheseyt wiert; dat alsoo in het werck ghestelt zynde, kreegh ick wel met groote verwonderinge, tot antwoordt, dat so ick niet wel op myn saken lettede, buyten alle twyffel een in'aem affront my soude weder-vaeren, ende te wenschen waer de ruyme locht konde kiesē; ick dan merckende dat de saecke soo gheleghen was, ende dat ick onverhoort ende sonder behoorlick ondersoeck vande gelegentheyt mynder saecken, zonder kennisse der selfder, zonder tot myne behoorlicke Verantwoordinge toeghelaten te worden, als in eenen droom, eer, saem en goet mogelick soude verliese, hebbe ghelegentheyt waer ghenomen, om myn buyten banden te begeven, niet met voornemen om te vluchten, als my verantwoordinghe mistrouwende, maer om de selfde daer buyten te doen, op dat in myne saecke ordentelicken geprocedeert, ick niet geprecipiteert, maer by bequame middelen, behoorlicke instructie van saecken soude moghen gheven, ende de Rechter niet als naer betaemelicke ghekreghen kennisse, soude vonnissen, hebbe sulcx alles te kennen ghevende, versocht vry gheleyt, ten sijne soo oock te kennen gaf, om myne saecke

faecke te verantwoorden, ende hebbe my alsoo uyt de
 infamie verlost, myn selven retireerende, ten huys
 van eenen confidenten vriendt op het *Recif*, by den
 welcken (als oock op andere plaetsen) my gheduerich
 hebbe onthouden (alles) op het *Recif*, sonder oyt daer
 buyten te gaen; Edoch, wiert datelicken, soo haest
 men verstont ick my geretireert hadde, een rigoreuse
 ende strenge indaginge teghens my ghedaen; soo da-
 nich, dat diergelijcken noyt tegens Verraders, moor-
 ders, ende dootslaghers is gheschiet; Vreemde, even-
 wel teghen eenen diemen wel wist waer hy was uyt de
 overgheleverde Requesten van Surete de corps, ende
 diemen socht op verscheide plaetsen, daer men wist
 dat hy niet en was, die oock daer naer opentlicken int
 geselschap van den Heer Scholtet aldaer wel menig-
 mael is gheweest, ende wech naer't Vaderlant reysen-
 de, opentlick by maeltydt, zyn sey (soomen spreekt)
 heeft gegeven, den Commandeur van't *Recif* gheweest
 zynde van't geselschap; Dit stelle tot opmerckinge,
 kome wederom tot verhael van de Procedueren; ick
 font twee daegen nae myn latiteeren, een Request aen
 zyn Excellentie, waer mede ick daer van redenen gaf,
 verfocht ootmoedelicken, dat my mochte vergunt
 worden't gene dat moorders ende dootslaghers niet
 gheweyghert wort, te weten *Surete de Corps* voor drie
 maenden, ofte soo laughe het zyne Excellentie soude
 ghelieven te vergunnen, om myne saecken in rechten
 te defenderen, ende dat naer style van rechten tegens
 my mochte geprocedeert worden, ende eyndelicken
 my soo veel gonste te bewysen, ende my met dat myn
 onderdanich verfoeck te begenadigen, doch nae een-
 nighe daghen ghewacht hebbende, kreech *Nihil* op't
 Request; ic liet het evenwel daer by niet blyven, maer
 maeckte

maecte vrient op vrient uyt, en gaf request op request binnen, doch hebbe noyt yet konnen verwerven, en hebbe my also met een overgroote patientie, zulcken langen geduerende tijdt, op het *Recif* onthouden, sonder een voet daer van te setten, altoos in hoop levende, de ghemoederen eensfouden vermorven om tot eenigher tijt te verwachten de defentie van mijne rechtveerdighe saecke, maer is al voor een Doofmans deur gheklopt gheweest: niet teghenstaende, segghe ick wederom, het haer lieden niet onbekent was, waer ick was, ende op wat plaetse ick op het *Recif* was, is het selfde alsoo ongemerckt door ghegaen, en gheduerende alle den tijt (ghelijck men seght) by een kleyn vuer laten consumeeren: Is't voorighe niet genoegch? Ick hebbe quansuys latiteerende, ten huysse van den Heer Secretarius *Tapper*, geen eenmael te gasts selfs gelogeert geweest, hebbende de eere gehad, dat een vande Heeren Politijcke Raeden (Elias Herckmans) ons menighmael heeft vergaet.

In summa, ick siende, ende vermerckende dat alle ootmoedighe Suplicatien, ende intercessie van vrienden, niet en mochten helpen, en dat alles wat ic hadde in miserie, ellende, ende groote costen souden consumeren, soo is door noot myne over-groote Patientie ten eynde daer toe ghekomen, dat ick geresolveert hebbe, myn heyl, hulp, ende recht aen hooger macht te versoeken, en geresolveert my, neffens alle myne bewyfen, attestatien, documenten en pampieren naer het Vaderlant te begeven. Dit is alsoo gheschiet op den 11 October 1640. naer dat ic in dese miserie grote en excessive costē, moyten en quellinge (tegens alle recht en buyten reden) op het *Recif* geweest hadde den tijt van elf maenden en twintigh daghen.

Dit

Dit is dan also in't kort verhaelt de ghelegentheyt, entoeftant van mijne saecke, en valliche calumnieuse beschuldiginghe in *Brasil* wedervaren, en myne cincere deductie daer teghens, my alles refererende aen de pampieren ende documenten, tot bewijs mynder onschult hier neffens gaende, als oock het rapport, dat den Heer Secretaris *Tapper* (ghevraecht zynde) in't Vaderlant doen sal, alsoo hem alles bewuift ende bekend is, en in den Raet over de procedueren vande Portegiesen, als oock over mijne Causa, present is geweest; en myn belast heeft op hem te beroepen, ende selve in dese myne deductie ende oprechte verantwoordinghe te inferreeren, alsoo hy van meyninge is, met de eerste gelegentheydt (den tijt hem sulcx toe laetende) naer het Vader-landt uyt *Brasil* te begeven.

ONpartidighen Leefer, dus verre hebbe verhaelt myn ongelukkig wedervaren in *Brasil*, en alles wat my bejegent is tot op myn vertreck, sijnde gheweest als geseyt is, den elfften October 1640: doen ick met het Schip den Sampson, Schipper Leyn Janz. van Vlissingen, van't *Recif* ben t'zeyl gegaen naer't Vaderlant, om hooger en equitabilder recht te versoecken; Eyndelick inde maent van Martio 1641, in Zeelandt gearriveert, aldaer wat vertoeft hebbende, myn reyse vervolght tot's Graven-haeg, met formeele intentie om myne wel gefondeerde klachten, ende veronghelijkinge hare Hoogh-Mogentheden voor te dragen; Doch eer ick geraden vont 't selve by der hant te nemen, dacht my hooch-noodich te zyn myn saecken wat naerder te confidereeren, en den wijfen raedt van eenighe Rechts-geleerden te gebruycken, eensdeels om te raetsaemen wat myn noodtsaeckelijcx te doen

1

stont,

font, als oock om myne deductie, die ick op de Voyagie selver ingestelt hadde, te resumeeren, neffens myne documenten eu pampieren, om niet mal a propos voort te nemen; Naer communicatie, vondt de Heer Advocaet myne Deductie wel, liet de selve oock onverandert, ende alsoo ick proponeerde myne dolentantie ter prime instantie aen haere Hoogh-Mogentheden te doen, wiert my 't selve gansch afgheraden, voortedenen dit naervolgende allegeerende, dat also ick was een Dienaer vande Generale West-indische Compagnie en met eede aen de selve verplicht, oock aen geen Camer in 't particulier verobligeert, en dat myne formeele partye, van ghelycken mede Dienaers waren: Edoch in ongelycke qualiteyt, met eede verplicht aen de selfde Heeren, ick consequentelicken myne klachten aen de selfde Heeren ende Meesters moeste doen, om recht ende justitie tegens myne partye, te erlangen, ende daerom myn moeste aende Heeren Bewint-Hebberen, ter vergaderinghe vande xix. tot Amsterdam zynde, adresseren, en by faulte van goet recht en contentement, my alsdan mochte adresseren, aen hare Hoog-Mogentheden, van wien wy niet alleenlick, maer selver de Generale V Westindische Compagnie waren releveerende.

Volghens dien raet en advertissement, hebbe ghe-tracht myn heyl ende troost, aende selve Heeren Bewint-hebberen te versoecken, over de inorine en noyt ghehoorde prodedueren vande gheweesen Hooghe Raeden in *Barsil, Mathijs van Ceulen, Jan Gyselingh, en Adriaen vander Dussen*, tegen my en het vervolch van dien ghelijck hier vooren in 't breede in myne deductie is verhaelt, my alsoo ter primer instantie adresserende aen eenighc Leden vande selve vergaderinghe

ter

ter xix. (doen ter tijdt in den Haeghe zynde) als te weeten, de Heeren *Charles Looten*, *Samuel Blommart*, ende *Elias de raet*, Bewint-hebberen ter Camere van Amsterdam, aen en de welcke ick hebbe verthoont myne deductie, ghelijck die hier vooren staet, versoekende haerlieden adres ende assistentie in dese myne rechtveerdighe clachten ende wel gefondeerde pretenste, reghens haer lieden Dienaers (myne formeele partye) kreegh tot antwoort , my in myn recht te sullen maintineeren, ende haer lieden myne Deductie te toonen, dat alsoo geschiet is, eyndelick my gesegt, dat ick my moest ad esseeren tot Amsterdam, aen de Generale Vergaderinge vande xix. aldaer, ende myne Deductie, neffens de geauthentiseerde Copien van alle myne Documenten ende Bescheyden overgeven.

Begheve my daer over naer Amsterdam, ende laet door den Notaris *Benedictus Baddel*, alle myne pampieren, ende Documenten translateeren ende copieren; 't welck gheschiet sijnde, soo geve ick de selve in handen van de Generale Vergaderinge van de Westindische Compagnie ter xix. ende wierden doen datelicken Commissarissen gecommiteert om myne deductie neffens myne documenten te oversien, ende van 't bevinden raport aen de vergaderinge te doen ; Onder tusschen ist ghebeurt, dat eenighe uyt de vergaderinghe van de xix. geordonneert zyn gheworden om te interogeeren den persoon van *Adriaen Albertz. Schagen*, gewesen Opper-Klerck van de Hooge Raden in *Brasil*: Te weeten, de Heeren *Charles Looten*, ende *Samuel Blommaert* uyt de Camer van Amsterdam , ende de Heeren *Constant* ende *Staets* , weghen de Camer van Zeelant, op eenige Artijckelen by de voorschreven Heeren, hem voor-gehouden, dewelcke door den

voorschreven *Schagen*, van Artijckel tot Artijckel beantwoort zyn, ende alsoo in de selve ontdeckt worden veele selfame menees van de voorschreven Heeren Raden ende haer Gouvernement al-daer, zoo hebbe ick geraden ghevonden 't selve van woorde tot woorde hier by te voeghen ende den onpartijdigen Leeser bekend te maecken, Volght dan de.

Interrogatie, genomen by de E. Heeren Charles Looten, ende Samuel Blommart, van de Camer van Amsterdam, ende de E. Heeren Constant ende Staets van de Camer van Zeelandt, als Commissarisen geordonneert, over den Persoon van Adriaen Albertsz. Schagen gheweest Opper - Cierck van 't Comptoir van de Hooghe Raden in Brasil, gehonden in de Maent van Augusti des jaers 1641. in 't Logement van de vergulde Son op de Cingel tot Amsterdam.

Eerste Vrage.

Antwoort op 't eerste.

DE maniere ende conditien hoe het vacquejaren is verpacht ende aen wien?

Dit is alles claerlijcken te sien by de Artijckelen ende Conditien die tusschen zyn Excellentie ende de Hooghe Raden

tereenre, ende de Contractadoors, namentlijk: de *Haen* ende *Lempereur* ter andere zijde, is gemaect, 't welck te vinden is in 't Boeck van de verpachtinghe in *Brasil*, daer van by de Hooghe Raden Copia in *Hollandt* is ghebracht, ende aparent U. Ed: wel sal zyn verthoont.

Ingelijcx kan oock in de nootelen, ofte eenige misfiven by haer aende Vergaderinghe van den xix^{en}, gevonden,

fonden, in 't jaer 1638. omtrent Augusti gezien worden, door wat reden zy die Beesten vangen.

Eerst hebben verpacht, jae dat het selve strecken zoude tot grooten dienst ende profijt van de Compagnie.

Tweede Vrage.

Tot wat prijs?

Antw: op 't tweede.

Is my uyt de Memorie gegaen maer by de Articulen te sien.

Derde Vrage.

Hoe langhe d' eerste Pachters in possessie zijn geweest?

Antw: op 't derde.

De Contractatie ofte verpachtinghe was voor twee Jaren aen-gegaen, te weten, van Augusti 1638. tot Augusti A^o. 1640. Maer is zoo langhe niet gecontinueert door de eerste Pachters, doch zyn de selve over 't Jaer in possessie geweest.

Vierde Vrage.

Hoe zy het Beestiael hebben gevangen, ende door wat personen ende volck?

Antw: op 't vierde.

Meest door des Compagnien Dienaers ende Brasilianen, want volghens het Contract was haer (zo ick meene) 50. Soldaten toegestaen, doch de Pachters moesten de selve beloonen.

Vijfde Vrage.

Te stellen de quantiteyt omtrent van 't Beestiael dat de eerste Contractadoors hebben gevangen.

Antw: op 't vijfde.

Hebben veel Beesten gevangen maer de quantiteyt eygentlijk is myn onbekent, alsoo de selve
altijt

alrijt in de *Curcuranos* ('t welck achter de *Candelarie* be-
zijden het *Reciffis*) verkocht wierden.

Seste Vrage.

*Hoe het vacquajaren by
hun is getransporteert aen
zyn Excellentie, ende op wat
conditiën?*

Antw: op 't sefte.

't Schijnt dat syn Excel-
lentie ende Hooge Raden
vermerckten dat de Con-
tractadores extraordinai-
re profijt met dit vacque-

jaren deden, datse daeromme ghetracht hebben, haer
selven daarmede te benificeren ofte ten minsten hen-
lieden die te ontrecken. Ende om daer toe te komen,
zoo wiert in *Brasil* geseght, dat zyn Excellentie den
Contractadoors yder zoude hebben uytgekocht met
50000. elck, ende om dit selve eenich Fondement te
doen hebben, hebben dese ministers by resolutie dit
sulcken Coleurken gegeven; dat dit werck van vacque-
jaren moeste werden behartigt alsoo 't selve was strec-
kende ten dienste van de Compagnie, door dien door
schaersheyt van Viveres (die alsdoen daer te lande was)
veel vers vleys requirerende, omme de Garnisoenen
aller wegen me te provideren, dat het vee daer ontrent
daer door gereets soo geconsumeert was, dat te be-
duchten stonde, zoo sulcx gecontinueert wierde, dat
de Ingenhos door mancquement van Beeften wel sou-
de mogen stil staen, ende om sulcx voor te comen, von-
den goet dat zyn Excellentie die saeck selver by der
hant soude nemen, alsoo de Contractadoors, zynde
maer particuliere personen, door hare kleyne Autho-
riteyt van de militaire Officieren, Inwoonders, ende
vacqueros weynich geacht wierden, ende dien vol-
gende niet zoo wel geassisteert wierden met noodige
personen tot die vacquejaren als wel syn Excellentie

(door

(door grooter Authoriteyt) ghedaen soude werden, ende dat daer door Consequentelijck meerder Vee soude werden ghevangen, ende in grooter abundantie zoude zyn, tot sustentarie van den Staet aldaer, ick meyne dat dit ofte diergelijcke noch in hare notulen ofte elders in eenighē missive in 't laest van A°. 1639. ofte 't beginsel van A°. 1640. aen de vergaderinghe van den xix. wel kan werden ghevonden, daer aen my referere, ende leert oock nu de ervarentheyt heel wel des Compagnien profijt van dit werck.

Sevende Vrage.

*Oock wat menees ofte om-
magangh datter gebruyckt syn
in 't verpachten aen Capiteyn
Molijn tusschen Serecipe
del Rey ende de Bahia?*

Antw: op 't sewende.

Met Capiteyn Molijn
zyn al de selve menees ge-
bruyckt, als met de Haen
en Lempereur en op de sel-
ve conditie heeft hy dit
Contract aen-gegaen, het
welck mede nu aen zyn Excellētie is, dan of hy eeni-
ghe giften voor dese offerhande heeft ghenooten is
myn onbekent.

Achste Vrage.

*Door wat redenen de Pro-
longatie sijn Excellētie aen-
gaende het vacquejaren by de
Hooge Raden is verleent ge-
worden ende hoe sy dat hebben
besteecken?*

Antw: op 't achste.

Om dat zyn Excellen-
tie klaeghe dat dit doen
ende om dit werck (dat hy
met ernst behartighde) te
degenuyt te voeren, hem
exterordinaire veel ko-
sten, met meer andere om-
standigheden, so dat by al diē hem niet te goet geko-
men wierde, hy merckelicke schade daer by hebben
soude, versoeckende over sulcx de prolongatie die hem
vergunst

vergunt is, te weten, van Augusti 1640. tot May 1641. gelijck sulcx klaerlijck kan gesien worden by de resolutien inde notulen, ofte wel in 't Boeck van de verpachtinge.

Negende Vrage.

Wat V. L. bekend is aengaende de gesayseerde Portegiesen?

Antw. op 't negende.

Naer dat zyn Excellentie ende Hooghe Raden resolutie hadden ghenomen allen de principaelste

Portegiesen te sayseeren, om redenen dat men beducht was of de selve wel eenighe Correspondentie metten vyandt soude hebben, zoo is sulcx ter executie ghestelt door militaire Persoonen die allerwegen die selve van hare *Ingenhos* ende huysen hebben ghelicht ende op het *Reciff* in verseeckeringhe hebben ghestelt, maereenighe daer aen zyn de selve op borchtochten uyt-ghegaen, met belofte dat wanneer den Raet haer ontbode sonder delay te verschynen, ofte dit nu alsoo gepractiseert is om de Portegiesen te knevelen, om de verseeckertheyt van den Staet aldaer, is my onbekent, die aen 't Roer gheseren hebben, ende die 't Schip beftiert hebben, weten best wat Cours datter ghegaen is.

Thiende Vrage.

Ofte yemant van de Hooghe Raden portie in eenige Ingenhos, ofte anderen handel hebben gehad ende eenige van hare Complicien bekend is?

Antw. op 't thiende.

Hier van is my weynich bewuft.

Elfde Vraghe.

Of ghyniet en weet wie al van de grootste participanten zijn geweest in 't hacken van 't Brasili-hout?

Antw.

Dit sullen de Heeren alderbest kunnen ervaren van Commandeur *Elbert Gerritsz. Smient* die hem langen tijt daer mede beholpen heeft, gelijk U. Ed. wel bekend is.

Twaaelfde Vrage.

Watter ghepasseert is in 't op-kooen van de Negros, in de laetste rocht naer de Bahia, door een Edelman van zyn Excellentie?

Antw. op 't twaelfde.

Hebbe wel verstaen datter voor de *Bahia*, als de onse die belegghert hadden, diverse *Negros* by verscheiden Persoonen zyn verduystert, ende de

Compagnie ontvreemt, maer souder eygentlijck niet kunnen ghetuygen wie die zyn; als alleenlijck dat den Admirael *Lichtbart* mede daer mede besmet soude sijn, de welcke door de Hooge Raden in *Brasil* de selve op zyn reeckeninge zyn gestelt ende af-getrocken, waer van U. Ed. oock wel kennisse hebben.

Derthiende Vrage.

Ende wat quantiteyt datter by de selve op-gekocht zijn?

Antw. op 't derthiende.

Weet niet wat quantiteyt *Negros* een Edelman van syn Excellentie soude op-gekocht hebben.

Veerthiende Vrage.

Hoe hy die weder verkoopt, ende op wat Conditie ende manieren?

Antw. op 't veerthiende.

Noch my is niet bewust de maniere van de weder-verkoopinge van de selve.

Vijfthiende Vrage.

Of Marenssinck ende Hooninckhuysen met geen van de Hooge Raden hun doen hebben gehad?

K

Antw.

Antw. op 't vijfthiende.

Men wil het daer vast voor houden dat *Honninckhuysen* eenige saecken van negotie voor de Heer *Matthijs van Ceulen* by der handt soude hebben gehad, doch de seeckerheydt daer van is my niet bekend.

Sesthiende Vrage.

Offer gheen Negros daor particuliere ofte over-gekommen voic van Gen'd van verkocht wierden ende aen wien?

Antw. op 't sesthiende.

Iae 't wel, want verscheide Persoonen daer over in boete syn ghevalen.

Seventhende Vrage.

Vegbens den tocht van de Heeren Gijfeling en Schoppe op Seregippe?

Antw. op 't seventhende.

Deser twee Heeren waren (somen seyde) niet eens met den anderen; de redenen waerom weet ic niet.

Achthiende Vrage.

Den selven Gijfelingh weegen de beesten ende Negros van Seregippe?

Antw. op 't achthiende.

In *Seregippe del Rey* zyn veele *Negros*, item oock Beesten op-gevangen, tot diversche malen zyn *Negros* op *Reciff* ghekomen, die aldaer Publijcklijck zyn verkocht, maer of de Heer *Gijfelingh* eenige der selver heeft verduystert, weet ick niet.

Negenthende Vrage.

't Verc van Gabriel Soaris cum Socis, hoe ende wat daer ontrent is gepasseert, ende door wat manieren het accoort is gemaect?

Antw. op 't negenthende.

't Is sulcx dat *Gabriel Soaris* door den Scholter van de *Alagoa* (ghenaemt *Arnout van Libergen*) daer hy een Inwoonder was, ende een machtigh Rijk man beticht

beticht zynde van Correspondentie metten vyant gehouden te hebben, neffens meer andere ghevanghen, (daer hy den Belhamer van was) is ghesonden op 't *Reciff*, alwaer dat datelijcken teghen hem (als zynde de principaelste van dat distrikt van de *Atagons*, de andere sijne Complicen fullen 't daer by laten) is geprocedeert, ende hy voor der Politicquen Raet ter Exame gestelt, daer hy oock zyn voorgenomen ende betichte verraetschap, bekende, nameutlijk, dat hy en *Franciscus Vas* voor handen hadden alle de Inwoonders van die plaetse op te hitfen, datse tegens de komste van de Spaensche Vloote, goede quantiteyt farinha, V's ende Lonten souden versamelien, ende ghereet houden om den vyant daer mede te assisteren, ende datse sulcx al hadden in 't werck gestelt, maer also de voorschreven *Gabriel Soaris* was een Man van groote middelen ende beducht sijnde dat dese schelmachtige saecke qualijcken, met hem soude affloopen ende aparentelijck sijn leven wel mochte kosten, heeft (soo 't schijnt) gheen gelt noch goet gespaert, om door sijne sollicitanten elker wegen daer mede vrienden ende favoriten te maken, die hem in dese sijne saecken maer eenigsin behulpsaem soude kunnen sijn, om daer door het recht te coromperen : Soo is 't eyndelijck daer op gevolgt, dat den voornoemde *Soaris* door den Politijckē Raet is gecondemneert in een derde Part van alle zyne middelen, ende daer-en-boven 10. Jaren gebaannen te sijn op 't Casteel *Ceulen* in *Rio Grando*, dese Sententē aldus geprononceert sijnde, soo is *Mose Navarre* een Joode, ende een Portegies, Bloet-vrient van den voorschreven *Soaris*, daer over met zyn Excellēcie ende Hooge Raden geaccordeert, weghen het derde part van zyne middelen, dat hy (om dat hy een per-

foon was van geen groote middelen (so zy seyden) ende dat door dese mutinatie ende Retratie zyn goederen meest waren geconsumeert, de selve heel kleyn maeckende, daer voor soude betalen de somme van 15000 guld, welke 15000. guld. hem oock nader-hant (onder pretext dat de *Alagoa* verlaten waren, ende hy *Soaris* nu t' eenemaal van sijne goederen was ontbloet) zyn quijt gescholden, ende oock syn Bannissement gepardonneert, ende op vrye voeten gestelt, ende daeren-boven is hem by zyn Excellentie ende Hooghe Raden verleent sekere acte, dat alle militaire Officieren (ende principalijcken den Majoor *Mansvelt*) die doen ter tijt met een partye Soldaten naer de *Alagoas* was vertrocken, datse hem alle nodige assistentie souden doen, om zijne *Negros*, *Offen*, &c. wederom te bekomen, ende op te vangen, ende hem geenfins daer in ver hinderlijck te sijn, &c.

Twintigste Vrage.

Watter gepasseert is op de t' Huys-reyse naer Patria en aenkleven van dien, haer terderen in Engelandt, hare correspondentie ende met wien, ende de advisen naer het Reciff ende aen wien, van gelijcken naer Londen, Hollandt ende Zee-lands, &c.

Antw. op 't twintichste.

Dit is alles klaerlijck te sien by my Joernael op de t' Huys-reyse gehouden.

Een-en-twintigste Vra.

Ende voorts wat meer confidirable soude woorgevallen zijn, t welck wy niet en konnen weten ofte bedencken?

Ant. op 't een-en-twintigste.

Boven 't gheene hier specialijcken ghevraeght is, onder andere, dat noch myn in memorye ghebleven

ven is, dat de Heeren Hooge Raden hadden diverse *Negros* ende *Negrinnen* die in hare Keuckens , op de Huys-houdinghe , Paerde-stallen ende anders pasten, de welcke naerderhant op haer vertreck staende naer 't Vader-landt , door haer aen een particulier zyn verkocht, maer oft de Compagnie die penningē heeft bekomen te gauderen weet ick niet , altoos zyn de selve by den kooper niet onbetaelt gebleven.

Twee-en-twintigste Vrag.	Ant. op 't twee-en-twintigste.
<i>Het Joernael van de Heeren op de 't Huys-reysē ?</i>	Het Joernael wert hier neffens verthoont.

Dit sijn dan de Interogationen van woorde; tot woorde, den Leefer zijn oordeel daer over vry latende; ende gae voorts.

Ick liet niet af, by de Gecommitteerde myne saken te poursuiveeren, continuelycken by yeder een aenhoudende tot Expeditie van dien, mijne Pampieren te willen overfien , ende de selve met mijne deductie te confronteeren, ende daer van raport aende generale vergaderinge te doen, doch al te vergeefs, ende haer lieden soo het schijnt genoegte zyn met mijne ontdeckinghe haer profijt te doen, tot myne groote schade, kosten ende tijdt-verlies, passeerende alsoo diverse recessen van de voorschreven vergaderinge, sonder eens gehoor te krijghen; Edoch niet sonder goede beloften my van Reces tot Reces op-houdende : In somma ick liep soo vast aen 't langhe Touw, den eenen op den anderen de saecke schuyvende , ende my van tyd tot tyd uytstellende, ondertusschen soo komt hier te arriveeren, den E: Heer Majoor *Mansvelt* uyt *Brasil*, alsoo hem veele van myne saecken ende onnoselheydt

van dien bekend waren, bysonder hoe calomnieuselijcken ick by de Portegiesen ten onrechten beschuldigt was, footen aensien van de ghevangenen, ophouden van't Pardon, als oock weghen de ses stucx *Negers*, my tegens alle recht, Justitie ende reden met geweld wederom afgenomen, zoo hebbe geraden gevonden van hem te lichten een ampele attestatie in debita forma, tot mynder verschooninge by den Notaris *B. Baddel*, ende luyt van woorde tot woorde als volght.

OP hyuden den xxv^{en}. dagh der Maent September des Jaers Sesthienhondert een-en-veertigh, is voor my Benedict Baddel by den Hoove van Holland geadmitteerden openbaer Notaris i' Amsterdam residerende, ende de naer-ghenoemde ghetuygken persoonlijk gecompareert den E. Heer Hendrick Fredrick Mansvelt, gesesenen Majoor over beyde de Noort ende Zuyt Lagoas, ten dienste van de E. Vvest-Indische Compagnie in Brasiliën, dewelcke ten versoecke van den E. Arnout van Libergen tegenwoordigh hem vindende alhier ter Stede, by ware Christelijcke woorden, ende in zijne conscientie, in plaetse ende met belofte des noots, ende versocht zijnde van solemnele eede, voor d'oprechte waerheydt gedeposeert, geattificeert, getuyghende verklaert heeft.

Dat hy deposant in de voorsz. qualiteyt sich uyt bevel zijne chargie ende militie aengaende, bevindende inde Noorde Lagoa, al waer hy om trent eenen nacht geweest is, sonder den justen dagh oft tyt onthouden te hebben, al daer gearriveert is eenen expressien, ghenaemt Simon Fernandes, Portugeesch van Natie, hebbende eenen Brief van zijne Excellentie den Graeff Maurits de Nassouw, aen den Requirant geadresseert: Ende alsoo den voorsz. Requirant aldaer niet en was, maer in zijns deposants Quartier aen de Zuyt Lagoa,

soo heeft hy deposant selfs den selven Brief ontfangen, naer hem genomen ende aen den voorsz. Requirant ghebracht, ende behandicht, om hem daer naer te conformeren, 't welck naer best onthoudt geweest is, omtrent den achten oft thienden dagh der Maent Septemper, des jaers seshien hondert negenen-derigh.

Verklaert wijders, hy deposant, dat hy den selven Brieff, alsoo behandicht hebbende, den voorsz. Requirant den selven in zijne presentie geopen, ende alsoo gesien heeft, dat daer inne stond een Placcaet, weijende 't Pardon generael door zijne welgemelte Excellentie verleent aende Complittien, oft Medeslanders van 't verract van eenen Gabriel Soares cum Socis: 't welck den selven Requirant oock twee daghen daer naer, oft drie op 't alderuyttersse naer zijns deposants beste heugenisse, Publiquelijck heeft gedaen, verkondigen, sonder den voorsz. Simon Ferdinaudes gesproken nochte ghesien, veel minder gevangen genomen oft gehadt te hebben, seer wel ende vastelijck wetende, ende over sulcx affirmeert hy deposant, dat ter komste van 't voorsz. Pardon, daer niet eenen Portegies gevangen en sat, noch in twee oft drie weecken te vooren geweest en was, zijnde alle gader vry gelaten, onder hand-tastinge van Farinha Visch ende Lonten, volghens zijne ordere ende commissie uyt 't Reciff 't voorsz. mede gebracht, ten dienste van de E: Geoctroyeerde VVest-Indische Compagnie te maken, ende op te brenghen.

Attesteert eyntelijck hy Getuyghe, seer wel te weten ende waerachtigh te zijn, dat de ses stucken Negers, die den Requirant door expresse ordere van sijne welghedachte Excellentie ende de Hooge Raden, volghens seccere actie van de Politique Raden daer van zijnde, heeft moeten overleveren, ende laten volgen aen den Factoor van Gabriel Soares, genaemt Domingo Daraoughe zijn eygen geweest zijn, ende oock alsoo danige eenen langen tijdt voor 't ontdecken des ver-

racts

raets, van den selven Gabriel Soares 't zijnen eyghen dienst gebruyckt heeft, vvaer mede by het voorsz. zyne verklaringe besluytende, sustineerde de selve naer prelectie waerachtigh te zyn, consenterende, &c.

Aldus ghedaen binnen deser voorschreven Städt Amsterdam, ten huysse ende Schrijf-Comptoir myns Notaris voorsz, &c. In presentie van *Jacob Hendricksz.* ende *Jochem Tielmans* als Getuygen.

Ondertekent B: Baddel Notaris Publ.

Wt welcke verklaringhe men sonder Bril sien kan, hoe Schelmachtigh ick tot myn onschult by de Portegiesen beschuldicht ben geweest op 't stuck van 't publiceren van 't generael Perdon, wegen de mede-standers van 't verraedt van *Gabriel Soaris* ende *Franciscus Vas cum Socis*, &c. Ende wat redenen men in *Brasil* gehadt heeft om sulcke schelmen tegens my gheloof te geven, laet ick den onpartydigen oordeelen, my ghe-noegh sijnde hare valsche accusatien door mijne oprechte verëfcatien te niete maecke, ende om te be-thoonen hoe lichtveerdigh men sulcke verraders ge-looft heeft, (door wat redenen is haer-lieden selfs be-kent) soo sal als in eenen klaren Spieghel een klein staeltjen van laten sien, inden persoon van *Ruy de Sousa*, een van de ghevangen en, door den Crijghs-Raet uyt de *Alagoa* naer het *Reciff* op gefonden, niet tegenstaende hoe naecktelijcken in de *Alagoas* het schelms ver-raet ende Conciy hadden bekent, als blijktt by sijne confessie onder Litra I. Soo heeft men even-wel, den selven neffens de andere laten door-loopen, ende om nu naecktelijcken te bewijfen wat voor een meyn-ee-digen schelm dat hy geweest is, blijktt uyt de twee naervolgende acten, waer van de eyghen Originele handen

Onder
Litra

I

handen onder myn sijn beruſtende , dat , niet teghenſtraende hy sijn rechtveerdige ſtraffe op her *Reciff*, door ſlapheyt van Juſtitie (om niet meerdere ſeggen) hadde ontgaen, ende mede hadde genooten het generael Pardon van ſyn Excellentie en Hooge Raden , naderhandt op een nieuw openbare correfpondentie heeft ghehouden met den *Condo de Torres* , een van de generale van de *Babia* zijnde , ſijne eene actie noch geaffirmeert ende onderteycken om te meerder gheloof te hebben, door *Joan Lopes Barballio* , Sergiant Majoor in de *Babia* , welcke beyde acten myn behandicht sijn door den Heer Majoor *Mansvelt*, die de ſelve den Vyant in de *Alagoas* ontjreght hadden , ende my behandicht heeft , zynde den eenen gedatteert van den 29. September A^o. 1639. ende den anderen van den ſelven datum, doch onder aen door den voorſz. *Barballio* geconfirmeert op den 30. December, ende volgen de ſelve alſoo van woorde tot woorde, te weten.

P Or Provisão eordem que t'enho dōsenhor Conde de Torre , emque ſes demim ſiel em ordenou ſonbeſe de todas as dividas que ſe deviao ao olandes, caſy de todas as embarcaçoens , e fazendas que ſe achafem ſuas, tomando por Rol, e entregandome de tudo pera de tudo lhe dar conta ao tempo, que man peſſa, evindo áeſte Engenho velho, acbey que avia huã pipa de vinho edous coartos mais malcheos, os quaes che avia comprado , avia muchas dias Thomas d'barros morador naditta fazenda , e porter paguo edado ſe dinheiro ao , olandes dos ditos uinhos ; como montrou portestimunchas. E peſſoas que pera iſſo lhe empreſterao dinheiro, e poruer eſta clareza lhe deixey ſem embergo que chegando o quy loao Lopes Barbalho com ajufantaria que da *Babia* traça por terra, eſcando , degoarda do dito Engento velho , o Capitão Domingos

L

mingas de Britto beXerra ; lhe entregou o ditto *Thomas de Barros* apipa emsertada pera que arepartise , por Capitães e Soldados , e portudo isto passar naverdade lhe dey esse pera sua descarga por min asinado, *Engenho Velho* 29. de Dezembro 1639.
Ruy de Souza Carvalho.

Fesse adeligentia dita e constou detessemunchas serem os uinhos de Thomas de Barros que de boz uomtado mandou pelo capitao Dominguos de Brito, destrebair doque tinha pela infantaria que vin nesta tropa, e por assim pasar naverdade lhe dey esta por min asinado., Engenho Velho 30. de Dezembro de 1639.
João Lopes Barbalho.

T R A N S L A E T

VVt den Portigee Ischen.

BY provisie ende ordere, die ick hebbe van den Heer Graeff *de la Torre*, waerinne hy my vertrouwt, ende my heeft geordonneert keunnisse te nemen van alle de schulden, die men den *Hollander* schuldigh was, mitsgaders van alle de Cargafoenen ende Coopmanschappen, die bevonden werden hem (eygen) te syn, alles by inventaris opnemende ende aenveerdende, omme hem ten tyde hy 't van my begeeren sal, reeckeninge van alles te geven. Ende comende aen dit Oudt Ingenie, hebbe ick gevonden dat daer een Pijpe Wijn was, ende noch twee Ocxhoofden, die qualijck vol waren, die veele daghen geleden *Thomas de Barros*, Inwoonder op't voorschreven goet van hem ghekocht hadde; Ende alsoo hy zyn gelt der voorsz. Wijnen

Wijnen aen den *Hollander* hadde betaelt, gelyck hy by ghetuygen ende perſoonen , die hem tot dien eynde gelt geleent hebben, heeft bewezen. Ende ſoodanige blijſiende, hebbe ick 't hem gelaten, niet tegenſtaende dat alhier arriveerende *Joan Lopes Barbalho* , met de Infanterye die hy van de *Bahia* over land mede brachre , ende voor bewaerder des voorſz. Oudt Ingenie blyvende, dē Capiteyn *Diego de Britto Bezerra*, heeft den voorſz. *Thomas de Barros* hem de Pijpen aengheſtecken; ſijnde overgelevert omme de ſelve onder de Capiteynnen ende Soldaten te verdeelen : Ende alſoo dit alles alſoo inder waerheydt is gepaſſeert , hebbe ick hem deſe verleent tot deſſelfs ontlaſtinghe, door my ondertekent zijnde uyt 't Oudt Ingenie , op den 29. December 1639. Ende was ondergetekent

Ruy de Souſa Carvalho.

Noch lager ſtont :

Ick hebbe de diligentie hier boven ghedaen , ende heeft by de Getuygen gebleken, dat de Wijnen zyn van *Thomas de Barros* , die hy uyt vryen wille aenden Capiteyn *Diegos de Britto* heeft geſonden, omme 't gene hy hadde by hem onder d' Infanterye , met deſe Troupen gekomen, te werden verdeelt. Ende alſoo het inder waerheyt ghepaſſeert is, hebbe ick hem deſe verleent, by my ondergetekent zijnde , uyt Oudt Ingenie op den 30 Decembris 1639.

Ende was ondergetekent

Joan Lopes Barbalho.

Getranſlateert door *B: Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam,

POR Provizão e ordem que t'enho do senhor conde de Torre em que fes de mim fiel em e ordenou sonbese derodes asdividas que se deviao ao olandes, casy detodas as embarcaçoens, e fazendas que se achasem suas, romandopor Rol, e entregandome de tudo pera de tudo lhe dar conta aotempo, que man pessa, evindo aeste Egenho velho, emyne assistia Domingos Rodrigues Dazevedo, emformandome dos Moradores, e vizinho do dito Domingos Rodrigues Dazevedo, acheynao ser devedor ao enemigo decausa deconsideracao por que de huas sete pessos que lha avia comprado avito onove mezes. Lhe pagou nocabo dasafra passada com des on doze caixas dasuqar De que mostrou testemunhas, eem seu livro mostrara a clareza, e portudo isto pasar naverdade lhe dey este papel por mim asinado pera sua Clareza, Engenho velho da Alagoa desu 29. de Decembro 1639.

Ruy de Souza Carravalho.

T R A N S L A T

VVt den Portigeeschen.

BY provisie ende ordere, die ick hebbe van den Heer Graeff *de la Torre*, waerinne hy my vertrouwt, ende my heeft geordineert kennisse te nemen van alle de schulden, die men den *Hollander* schuldigh was, mitsgaders van alle de Cargafoenen ende Coopmanschappen, die bevonden werden zyn (eygen) te sijn, alles by inventaris opnemende ende aenveerdende, omme hem ren tijde hy 't van my begeeren sal, reeckeninge van alles te geven. Ende comende aen dit goet van 't Oudt Ingenie, alwaer *Diego Rodrigues Dazevedo* woonachtigh is, by de Inwoonderen ende Burgeren informatie, nemende van den voorfz.

Diego

Diego Rodrigues Dasevedo hebbe gevonden , dat hy aen den Vyant niet confiderabels schuldich en is, want van eenige Slaven die hy omtrent acht of negen Maenden geleden van hem gecocht hadde, heeft hyse aen't eynde van de jonghst-ledene Saffro of Gewas betaelt, met thien of twaelf Kisten Suyckers, waer van hy Ghetuyghen heeft geproduceert , ende by sijn Boeck doen blycken , ende alsoo dit alles in der waerheydt gepasseert, hebbe ick hem dit geschrift ghegeven, door my tot zyn bewijs ondergetekent , sijnde uyt 't Oudt Ingenie van Suyd *Alagoa* den 29. December 1639.

Was Ondergeteekent

Ruy de Sousa Carvalho.

Getranslateert door *B. Badellus* Not: Publ: tot Amsterdam.

Geve nu alle onpartijdinge te bedencken wat daer om is gegaen in't vry laten van sulcke schelmen, ende wat redenen men heeft gehad om sulcke ende diergelijke verraders geloof te geven, ende daer-en-tegens buyten alle stijle ende forme van rechten, een eerlijck Officier van eer ende faem te beroven , dan ick ben niet de eenige, die oorsaeck heeft te klagen, om datmen my minder geloof heeft gegeven, als eenighe gecclareerde schelmen ende verraders, ende laten genieten ongelijck tractement , den geenen die verklaert zyn begaen te hebben *Crimen laesie. Majestatis*, ende alsoo voor haer straffe niet anders te verwachten en hadden als de gewisse ende straffe dood, alleen straffende, eerst met een ballingschap , ofte confinatie met eene pecuniale boete , by de welcke zy-lieden konden blyven in goeden doen, maer dat meer is, naderhand quijt gescholden ende vergeven , zy-lieden daer door behoudende, hare quade intentie om te derven noch een-

mael beſtaen een ghelijck verraet ende machinatie regens den Staet, waer door zy-lieden 't ſelfde haer geluckende, ſouden derven revenge ſoecken, ende my die het ſelfde verraet hebbe helpen ontdekken, zoo tracterende als ick klage, tot contentement van de ſelve verraders, ende vermaeck dat zy haer als konnen houden voor gerevengeert, door die geene die haerlieden beneden hare meriten hebben gheſtraft, men kan wel oordeelen dat zy ſelfs in dit ongelijck tractement, zoo haer vermaeck hebben, als oock 't verſtant, dat indien ick wel waer getrackteert gheweest haer ongelijck grooter ſtraffe ſoude overkomen hebben, maer om myn ſeggen van ongelijck tractement wierde getrackteert te vereſieeren, daer is gheweest een outman van 70. Jaren *lean Babriſta* genaemt, oudt en arm, in plaets van veel duyſent ducaten, alleen hebbende in rijkdom neghen Dochters, woonende op de Campagna van de *Alagoas*, plaetſe waer ontrent 3 a 4 Mijlen geen huysen in 't ronde en ſtaen, eenige Soldaten van den vyant 8 a 10 in 't getal eenen nacht geherberghth heeft, als over heert ende daer toe ghedwongen ſynde; Echter aengeklaeght zynde, ghevangen, te rechte geſtelt, heeft moeten bocken, ende zyn hooft op 't *Recſſ* verlieſen, daer hy hem ſelven door ſoodanighe overheringhe, van 't *Crima laſe Majeſtatis* niet alleen, maer van alle *Crimen* conde onſchuldigen, daer de verraders hier vooren gementromeert, zyn van 't ſelve *Crima* overtuyght geweest: Ende echter niet aen 't hooft ofte bloet, maer alleen aen hare goederen getaſt, ende noch op 't laeſt begenadicht met uyt koopinge reſpectivelijcken, ende eyndelyck generaalijcken gepardonneert.

Mochte het af-geſneden Hooft van den ouden Man
ſpreec-

spreekken, wat soude het al segghen: Ick late nevens
 andere poincten dese ongelijke Justitie den onparty-
 digen oordelen, ende gae voorts, oock segghe dit niet
 tot verdedinghe van des ouden Mans saecke, dat zy
 verre van my, maer alleen om te seggen dat foodanige
 Justitie als teghens hem is gepleeght, ende swaerder
 behoorde gepleeght te werden tegens Crimenelycke
 verklaerde verraders, ende niet sulcke ongehoorde
 Procedueren te gebruycken tegens my, den ontdecker
 van 't voorsz. schelms verraer, daer alle de werelt ghe-
 noegh bekend is, dat, soo haer meyn-eedigh verraedt
 niet en waer ontdeckt geweest, (waer van onberoemt
 ghesproocken, ick den meesten Autheur gheweest
 ben) den Kryghs - Raet de spraecke ende forme van
 informatie niet verstaende, zoude (dat God verhoer
 heeft,) tot totale ruïne van het geconquesteert *Brasil*
 uytgevallen hebben: Alsoo de extraordinaire groote
 ende machtige Spaensche Vloot, inde *Bahia* toegeruft,
 het haer meest aen *Vivres* mancqueerden, tot onder-
 hout van sulcken grooten menichte van Volck als op
 de selve Vloote was, ende daerom in de *Alagoas* (daer
 alles in abundantie konden bekomen, sulcken ordere
 gheffelt door haer-lieden gecomplotteerde vrienden,
 (de voorsz. verraders) dat in de Maent van Septem-
 ber 1639. (als wanneer de Spaensche Vloote in *Pointo*
 de *Sergoa* vermeynden te landen) groote quantiteyt
 van *Farinha*, *Vis* ende *Lonten* mochten ghereet vin-
 den, ende van daer haer voorder invasie te doen: Zoo
 is 't selfde haer-lieden door 't ontdecken van 't voor-
 schreven verraet mislukt; ende zijn die van de *Bahia*
 genootsaect geweest, 12 van hare Schepen naer *Rio*
Ienero te seynden, om *Farinha* ende nootsaeckelijcke
Victualie van sulckē groote Armade te gaen halen, en-
 de

Nota.
 Dit is
 oock
 lyck te
 sien inde
 verraders
 confessie
 onder
 Litra I.

de hebben zyn Excellentie ende Hooge Raden, (daer van kennisse krygende, eenighe Schepen geequipeert, om de selve soo 'tmogelijck was) te attrappeeren, doch niet aengetroffen, ende alsoo is de groote ende machtighe Vloore (door dien middel van *Rio Ienero* versien) ende haer desseyen, op de *Alagoas* misluckt zynde, van de *Bahia* 't Zeyl gegaen ende haer op de Custe van het geconquesteert *Brasil* verthoont in de Maent van January Anno 1640. als wanneer (door Godes ghenade, ende goede sorghe van de Heeren Bewinthebberen vande West-Indische Compagnie) op de rede van het *Recif* geariveert waren, een goede quantiteyt Schepen uyt 't Vaderlant, het oogenschijnlijk ongeluck soodanig prefferende, datter geen tyt en was, de selve geariveerde Schepen te ontladen, maer, zoo alse waren, met volle last, alleenlijck op nieuws van Kryghs-volck ende Aminitie van Oorloghe versien, zoo naer den vyant gefonden, die ons op volle rede quam braveeren; Ende is alleen de werelt genoegh bekend, dat niet onse macht, maer alleen de groote genade Godes, den vyant van de Custe heeft gedreven.

Staet nu te confidireren, hoe suyverlijcken wy souden gestelt zyn geweest, by soo verre de voorschreven machtige Vloot van 83 Zeylen, ons over den hals waer gecomen geweest, op haer voor-genomen tijd par tout September 1639. als wanneer de Custe van 't geconquesteert *Brasil* zoo van Schepen ontbloomt was, dat wy ons wel souden gewacht hebben, ons Neus buyten de Haven te steecken, ende also consequentelijcken niet konden, noch hadden derven belerten het landen van de Spaensche, tot haer lust ende believen, tot oogenschijnelijke ruïne van onsen geheelen staet, 'twelck door 't ontdecken van 't boven-ghenoemde verraet is

VOOR-

voorgekomen geweest ; Wat redenen men heeft gehad om sulcke verraders te pardonneren , stelle daer ; 't Moet wel een crachtigh Element zyn , dat de oogen zoo kan doen eclipsceeren , dat men niet alleen stickfiende , maer gantsch blind wordt ; dit maer in passant ; gae nu voorts tot het wijder verhael.

Ick liet niet af continuelijcken by de Gecommitteerde Commissarisen aen te houden , dat de Heeren geliefden te doorsien ende Examinieren myne deductie , ende resumeeren alle myne Originele attestatien , documenten ende bewijfen ; om het selve gheschiedt synde , daer van raport aen de Ed : vergaderinghe te doen , volgens haren last , maer werde met goede beloften (van 't selfde te fullen gheschieden ,) ettelycke maenden , tot myn overgroote kosten , schade ende tyd-verlies , opgehouden , altoos de sake van Reces , tot Reces , uytgesteld werdende , ende men neme my te goede so ick vermoede ende gantsch niet aen en twyfele of is sulcx door myn Parthye alsoo beleyt geworden , om my alsoo by een kleyn vier te laten consumeeren , ende tyd te ghewinnen , dewijle oorfake hebbe te gelooven , hoe dat een der selfde niet heeft naerghelaten my , by de vergaderinghe van de Camer tot Amsterdam , als oock by het Collegie van de hooft participanten te Calomnieeren ende injurieuuselycken te becladden , om alsoo den haet van alle de werelt tegens my te verwecken , en daer door so veel te wege te brengen , dat myne oprechte deductie , waerachtigh verhael , ende naeckte ontdeckinghe van haer-lieden menees ; oft niet ghelooft , oft wel te langer uytgesteld soude werden : In somma ick fiende gantsch gheen middel tot expeditie , ende by de Commissarisen niet konnende te rechte geraecken , myn partye syn crea-

M turen

turen over al hebbende ,) hebbe geraden gevonden de Nova met een Request aen de Ed. vergaderinghe van de xix^{en} te versoeken , dat haer Ed. gheliefden kennisse van de saecke te nemen, ende myne deductie in volle vergaderinghe voor te laten lesen , zijnde de selve in substantie als volght.

VErtoont met behoorlijcke eerbiedinghe Arnoult van Libergen, hoe hy supliant over eenighe Maenden geleden aen V. Ed. zijne deuchdelijcke aanklaginge gedaen heeft, wegen de onrechtmatige ende enorme proceduyren, valsche ende erdschte calomnien tegens zijnen persoon, by de Hooge Raden in Brasil gepleecht (gelijck hy supliant doenmaels door zijn ootmoedich Request te kennen gegeven heeft) die so-danich zijn geweest, dat hy daer door (tot Zijn ontschult) tot totale ruïne is gebracht; ende alsoo hy supliant tot veresficatie ende bewijs van 't selve aen V. Ed. heeft overgelevert seckere zijne deductie, die gelijck tot voorstellen van zijn supliantz recht, ende rechtveerdige pretentie, als oock tot ontdeckinge van de quade menees by de Hooge Raden in Brasil gepleecht, om V. Ed. te dienen tot noodige onderrechtinge ende naeckte verklaringhe van de gelegentheden ende policien aldaer, waer aen hy supliant vertrouwt tot welstant van de Generale Compagnie ten hoogsten aengelegente sullen zijn, zoo versoect hy supliant reverentelijcken dat V. Ed. gelieve zijne wel-gefondeerde deductie in volle vergaderinghe ter negenthiennen voor leesen te laten, waerin V. Ed. als in eenen klaren Spiegel sien sult, de falscheyten ende enorme proceduyren (tot groote schade van de Generale Compagnie maer meest van mijn) gepleecht, op dat V. Ed. naer de lecture, ende den inhoudt van dien, daer over soodanige Commissarisen te nomineren, by de welcke zijne gherechtighe ende wel-fondeerde preten-

pretentie mochte bericht werden , als V. Ed: *Vijfen Raet* gedragen sal , 't welck doende, &c.

Dit bovenstaende Request , is in de volle vergaderinge gelezen, en volgens myn versoek geresolveert, myne deductie in hare Ed: vergaderinghe Publijckelijcke te laten voor lesen; 't Welck naer eenige dagen geschiet is, ende wijders geresolveert my nader mondelinge in hare Ed: vergaderinge te hooren; Waer op wierde, in hare Ed: vergaderinghe te verschijnen verdachvaert , hebbe daer op niet gemanqueert te compareren; Binnen staende wiert met dese substantelycke woorden aengesproken , door den Ed: Heer *Bemmel* (doenmaels president van de selve vergaderinghe) als volgt.

Dat de vergaderinge volgens myn versoek myne deductie gheleesen hadden , ende nu uyt myn wilden verstaen , wat ick daer mede seggen wilde, ende of ick myne actie tegens de generale Compagnie wilde institueren, ofte wel tegen wie; Waer op ick in substantie dese antwoorde gaf, dat hare Ed: vergaderinge uyt myne deductie wel hadden konnen sien over wien ick was dolerende, als te weten, over de gewesene Hooge Raden van *Brasil*, *Mathijs van Ceulen* , *lean Gijsseling*, ende *Adriaen van der Dussen*, ende geensins my tegens de generale Compagnie te stellen, maer ter contrarie van de selve Compagnie (als zynde myne Heeren) de hulpsame hand te versoeken, tot myne maintainue, in myne rechtveerdige doleantie ende wel-gefondeerde pretentie, teghens hare Dienaers (mynne formele Parthye) dat ick wel wenste dat geordonneert wiert , aen myn Parthye voet by steck te setten, in presentie van haer Edele volle vergaderinghe, eyndelijck, dat ick

onderdanighlijck versocht hare Ed: vergaderinge geliefden Commissarisen te ordonneeren, op dat de selfde mochten (gelaft zynde) alle myne bewijfen, attestatien ende documenten te over sien; om te besien ofte de selve met myne deductie waren over een comende, ende van het bevinden Rapport aen hare Ed. vergaderinge te doen. Soo wiert my doen andermael door den voorschreven Heer *Bemmel* afgevraeght, of ick dan tegens de Compagnie niet en hadde te pretendereen, maer alleen tegens *Mathijs van Ceulen cum Socis*: ick parlisteerde by't voorgaende Replijcq, ende wiert my belast buyten te staen.

Naer ontrent twee uyren wachters, wiert wederom binnen geroepen, ende my door den E. Heer president *Bemmel* aengeseyt, dat, volghens myn versoeck, de Ed: vergaderinghe, Commissarisen geordonneert hadden; dat ick my by de Advocaet van de Compagnie soude adresseeren, om de genomineerde Commissarisen te weten; ben daer over alsoo gescheyden:

Eenigen tyd daer naer, is my door den Dienaer van de Compagnie aengedient, dat de genomineerde Commissarisen over myn besoignes souden vergaderen, ende my derhalven op het huys souden laten vinden; verschijne, binnen komende, vont vergadert dese naervolgende persoonen, de Heeren, *Heesters*, van *Hoorn*, van *Hecke*, *Verwer de Vry*, *Hoornekens*, en *Franciscus Boudewijns* (als by gevoeghe van *van Hoorn*), nefe den Advocaet *Rudolphy*, my wiert door van *Hoorn* (die het woort voerde) af gevraegt of ic ooc yet naders tot last van de Hooge Raden hadde in te brengen; Ick vont de selve vraghe buyten mijne giffinge, ende antwoorde de selfde my vreemt voor quam, alsoo ick vermynde daer ontboden te zyn om myne deductie te over-

overfien, ende de felfde neffens myne bewijfen te confereren; om alfoo te fien oft oock in der daet waer was 't geene ick in myne deductie verhaelde, oock dat myn Hooft geen Register zijnde, foo alles extempere niet konde verhalen; maer de befcheyden exactelijcken neffens de Commiffarifen over fiende, foude niet alleen mijn memorie werden vervarft, maer oock alles punctuelijcken konnen verhalen; My wiert door den voorfchreven van *Hoorn* gheantwoordt, dat zy-lieden daer gheen laft toe en hadden, en dat ick maer alleenlijck foude seggen of ick yet naerders in te brenghen hadde, of niet; parfifteerde by mijn voorgaende redenen, daer by voegende dat het niet ghenoech en was van myne deductie in volle vergaderinge voor geleefen te hebben; zoo lange mijne documenten ende bewijfen, daer mijne deductie mentie van maeckte, ghenombreert met A. B. C. &c. niet en waren gevisteert; waer op by den Advocaet *Rudolphy* geantwoordt wiert, dat de Heeren haer-lieden volkomentlijcken gecontenteert hielden met mijne bewijfen, en dat daer op niet te seggen en viel, maer dat ic alleen foude segghen of ick noch yets naders tot laft van de gewefene Hooge Raden hadde in te brengen.

In fomma ick fiende gheen ander middel, ende niet konnende in conferentie komen; zeyde dat my docht myne deductie ende bewijfen bastant waren om mijn onnofelheydt ende onfchult te betoonen, ende dat voor dien tijt niet naders in te brengen en hadde; waer op ick belaft wiert buyten te ftaen: naer wat vertoevens wederom binnen komende; wiert my door *Jaques* van *Hoorn* gefeyt, dat zy gecommitteerden van 't gepasseerde raport aen de Ed: vergaderinghe fonden doen, ende daer mede fcheyde de fchoone Sessie van

de Gecommitteerde Commissarissen, ende ick ginck
 soo wijs van daer, als ick ghekomen was, kan oock wel
 verstaen dat de Compagnie maer soeckte, ende middel
 vint, om dese myne sake tot haren dienst te menagee-
 ren, ende my van alles uytgehoort hebbende, met een
 cluytjen in 't Riet te senden, middeler tydt moest ick
 gedult hebben, ende de uytkomst met patientie ver-
 wachten: Naer eenige dagen wiert my ter handt ghe-
 stelt door den Advocaet *Rudolphy* de uytspreeck van
 de vergaderinge ter xix^{en}. welck ontfangen hebbende,
 oordeelde de selfde zoodanigh, dat ick daerom niet en
 hadde van noode gehadt tot myne schade, groote ko-
 sten, en tyd-verlies naer eenigh bescheyt over het jaer
 te wachten, als siende dat de Compagnie de klachten
 van hare getrouwe Dienaers (schoon haer Staet raec-
 kende) haer in 't gemeen niet aentrecken, maer schuy-
 ven op den hals van hare Dienaers, gelijk of die de
 selfde alleen aengaen, tot verkrenckinghe (onder re-
 verentie) van de eere der Compagnie ende discoura-
 gie van die gheene die haer in der selfder dienst bege-
 ven, dewijle zy aen myn persoon sien, datter op myn
 hals blijft, 't gheen ick om dienst van de Compagnie
 hebbe gedaen ende geleden, volgt dan het.

*Extract uyt de Notulen, ghehouden door de Gecom-
 mitteerde vande Generale Geoeitroyeerde VVest-Indi-
 sche Compagnie, ter vergaderinghe van de xix^{en}. tot
 Amsterdam.*

Martis den 25. Februari Anno 1642.

IS binnen gestaan *Arnoult van Libergen*, ende
 laen de selve voor-gehouden zynde, alsoo zyne de-
 ductie

ductie al over lange alhier geexfibeert tegens de regeringe van *Brasil*, dat hy syne meninge ende intentie nader zoude hebben te openen ; Heeft verklaert dat hy gheen actie teghens de vergaderinge van de xix^{en}. en hadde , maer van de selve de behulpfame handt verfochte , dat hy sich alleen Parthy maeckte tegens de Heeren van *Ceulen*, *Gijfeling*, ende van der *Dussen*, ghewesene Hooghe ende secrete Raden in *Brasil*, ende tot dien eynde zyn geschrift alhier aen de vergaderinge, als hooger macht hebbende, hadde overgelevert, verfoeckende met eenen datter Commissarisen mochten werden genomineert om hem teghens de Gemelte Hooghe Raden, te hooren, ende aen de selve boven 't gene in zyn voorschrevende deductie verhaelt is, noch eenighe andere faecken tot dienst van de Compagnie te openbaren : Waer op om-vragen zynde ghedaen, is goet gevonden, alsoo hy volgens zyne verklaringe alleen te doen heeft met de boven-ghemelte drie Heeren, die jegenwoordigh hier te lande zyn , dat hy de selve mach aenspreken voor haer-lieden Competente Rechters, daer endé so hy te rade vinden sal, doch by aldien hy vermeynt yets te hebben, daer den dienst van de Compagnie aengelegen is , dat hy by Commissarisen sal werden gehoord , waer toe gecommiteert zyn de Heeren *Heesters*, van *Hoorn*, van *Hecke*, *Verwer*, de *Vry* ende *Hoornkens*

Accordeert met het voorsz. Register

GYSBERT RUDOLPHY.

Dit

Dit is dan alsoo de antwoorde, die de Ed: vergaderinghe van de xix^{en}. tot Amsterdā zynde, gelieft heeft te geven, by de welcke haer Ed: naer dat ick tot myne groote schade ende tydt-verlies over het Jaer ben op gehouden, myne saecke van der handt wijsen, ende my onder reverentie op een gladt Ys setten ; Ick hadde wel gehoopt, dat sy, verstaende de clachte van eē haerder trouwe Dienaers, tegens zyne mede-dienaers, wrede ende ongehoorde proceduyren, teghens hem (klagende) ghebruuyckt, ende hier vooren in 't brede verhaelt, souden verstaen hebben, haer daer aengelegen te zyn , dat zy de saecke selfs ondertasten ende kennisse namen, wat huys men in *Brasīl* houdt, ende dat zo veel te meer, hoe grooter Dienaers zijn , over welcke mishandelinghe wert geklaeght , ick oordeelden dat de Dienaers waren schuldig van haer doen in haren dienst reeckenschap te geven aen hare Meesters , ende dat de Meesters Rechters waren tusschen hare Dienaers , in actien hare diensten aengaende , ende dat zy oock schuldigh zyn , soodanige hare Dienaers die van andere werden onderdruct te hanthaven , in dese saecke vertrouwede ick, dat uyt mijne verantwoordinge soude in acht genomen zijn , 't groot vervolg van dese saecke , voor den gemeenen Staet van *Brasīl* ; wel is 't waer, ick klage in myn particulier, over de injurie ende geweld my aengedaen, teghens eenige mede-dienaers in 't particulier , zoo ick de Ed: vergaderinghe hebbe verklaert , maer de klachte is over 't geene, zijnde in dienst als Scholtet in de *Alagoas* , is wedervaren, van die gene die met my dienaers waren in hooger dienst: te weten als Hooghe Raden, de nature van de klachte is soodanigh, dat die oock raectt by gevolge den staet van *Brasīl* ; Ick ben soo schendigh gehandelt , onder dextel

dexel dat ick soude hebben begaen Crimen van extor-
sien, tegens eenighe als verraders aengeklaeght, maer
gepardonneert, ende dat ick soude achter ghehouden
hebben het pardon, om myn Personagie met de gevan-
genen te spelen: Ick ontkenne de beschuldinge, ende
segge niet alleen daer tegens, de gevangenen niet te
hebben geextorqueert, noch geweygert het Publice-
ren van 't Pardon, maer dat de gevangens al waren los
gelaten eer sy waren gepardonneert, sonder dat haer
yets is by my haer afgeeyft, of zy aen my hadden be-
looft; ende sulcx alleen ten dienst van den ghemenen
Staet, als is verhaelt; zy hebben uyt haer selven eenige
gratuiteyt, heymelijck, maer vry willigh buyten eeni-
ghe vorderinghe betoont, sulcx is waer, ende dat ist
datmen heeft op-geraep, om te doen dienen tot stoff
van mijne beschuldiginghe, onder schijn dat die gheene
die my eenige vereeringhe vrywilligh hadden gege-
ven naer haer verlossinghe, verlost sijnde, klaeghde die
waren haer afgeperft: Mijn meninge was te doen ghe-
looven by debadt over dese saecke, dat 't stuck daer
leyt, dattet Pardon is verkregen door middelen, niet
smaeckende 't profijt van den gemenen Staet, ende
dat eenighe, ten minsten onder die geene die daer aen
hebben geroyt, haer Wit ghemist hebbende, op myn
zijn gevallen, om te bemanrelen 't geene, waer door in
foo een schrickelijck verraet, buyten de proceduren
diemen plach te houden in *Crima lese Majestatis* zoo
heeft ghehandelt; zijnde in myn oordeel ende hoope
ongeluckigh gheweest, over wegen den inhoudt van
de voorschreven antwoordt der Ed: vergaderinge, en-
de die bevindende te zijn, dat ick mijn l arthye soude
roepen voor hare Competente Rechters, daer ick te
rade vinden sal; Soo hebbe met advijs geraden ghe-

N

vonden

vonden by 't naervolghende Request te versoecken, hare Ed: geliefden te designeeren , de behoorlijke Rechters in dese questie , om my te mogen aen de selve adresseren, die luydt in Forme als volght.

Aen de Ed: Heeren

Mijn Heeren de Bewinthebberen , van de Gheoostroyeerde West-Indische Compagnie, ter Vergaderinghe van den xix^{en} al-hier tot Amsterdam.

Geeft eerbiedelycken te kennen Arnout van Lieberghen, hoe dat hy gesien hebbende de resolutie by V. Ed: genomen, over zijne verklaringe nopende de deductie, by hem over lange geexsibeert , ende in dese vergaderinge mondelinge gedaen , van dat hy supliant geen actie tegens de vergaderinge van de xix^{en} en hadde, maer tegens de Heeren, van Ceulen, Gijsselingh , ende van der Duffen , als Hooge ende secrete Raden in Brasil; waer inne verklaert wert goet gevonden te Zijn, dat hy supliant de selfde Heeren , als zijnde hier te Lande mach aensprecken voorbaer competente Rechters , daer en soo hy te rade vinden sal, hoe dat hy niet kan naer laten woe V. Ed: mit desen naden te openbaren, de motiven waerom hy sich ter oorsaecke van de injurien , ende overlast hem door de voorschreven personen aen-gedaen, aen de selve Ed. vergaderinge is adresserende; namentlijk, om dat hy supliant verstaet, hem als een Dienaer van de generale Compagnie teghens zijne mede-dienaers, zonder comparatie van respectieve qualiteyten , in klachten die raccken, 't stuck

99

't stuck van hare respectieve charge te moeten adresseren, aen de geene die zy gesamentlijck als Dienaers van haer doen ende laten, als met eede verplicht, gebonden zijn reeckenschap te geven, ende voor de welcke zy des halven in cas van haer officie justiciabel zijn, ten minsten tot de voorsz. reeckenschap ende dat oock de kennisse van sulcx, de selfde als Heeren ende Meesters toekomt, ende dat dien volgens, gelijck aen d'eene zijde de Heeren ende Meesters daer aengelegen is, dat zy lieden weten 't comportedement van hare Dienaers, de selfde Dienaers daer aen is gelegen, dat zy door Authoriteyt van hare Meesters toghens de outraghe ende overlafte van hare mededienaers werden beschermt, ignorerende ooc als noch de voorschreven supliant, wie uwe Ed: door de competente Rechters, in questie over saken in cas van officie, over uwe Ed: Dienaers in Brasil, ende verder distrikt van 't Oetroy uwe Ed: by hare Hooghmogentbeden verleent, designeren; 't VVelck in alle manieren den supliant onder reverentie, dienstig is, te weten, als by zijn Partye elders souden moeten convenieren, om zinnen Voet niet te shooten aen den Dorpel; Soo ist, dat hy voor eerst eerbiedelijcken versoeckt, dat hem sulcx gursfelijcken werde geopenbaert, middeler tijdt ten insichte, dat de voorschreven persoonen soo wel als hy supliant, by V. Ed: in diensse zijn gestelt, onder Authoriteyt van hare Hooghmogentbeden, ende der halven om 't geene voorschreven verstaende, dat ten minsten de notitie deser saecke uwe Ed: toekomt: Soo ist dat hy supliant, repeterende zijn voorschreven versoeck, nochmaels eerbiedelijcken bidt, dat de voorschreven zijne supliants saecken by de Heeren Commissarisen, tot kennisse der selfde gecommitteert (als kennisse van dien al-reede hebbende) op nieuws moge werden geexamineert, ende naer uwe Ed: discretie haer andere geadjungeert, den supliant vertrouwende, de rechtveerdigheyt sijnder saecke, wil mede vertrouwen, dat uwe Ed: naer hare groote discretie niet en zullen gedooghen,

dat, by niet konnende geweten, waer by hem selven soude adresseren, in soodanigen saecke, daer aen eere ende faem hangt, op een gladt Ys soude gehouden werden, verfoeckende mits desen Apostille op de Margine dese: 't Welck doende, &c.

Dese boven gheschreven Requeste aldus ingestelt zynde, hebbe ick de selve in hare Ed: vergaderinghe overgelevert, verfoeckende een favorable antwoort; maer naer langh wachten, is de voorschreven Requeste met een stil-swijgen beantwoordt, ende in plaets van my aen te wijzen, waermen al-hier in 't Patria kan recht krygen, tegens die in *Brasil*, hebben het hoogste recht, als zy te buyten gaen de palen, niet alleen van haer Officie, maer van alle recht ende reden, dat is, aen wie zy selfs zyn schuldigh reeckenschap te geven van haer actien, ende wie toekomt kennisse ende ondersoeckinge van de Regeringe van *Brasil*, om my aen die vergaderinge te mogen adresseren; bevont by eenige particuliere Heeren van de vergaderinge van myn verfoeck, als ongerijmt wierde veracht, ick by andere aen Advocaten, om met die Raet te pleghen, werde verwesen; blyvende alsoo steecken, niet wetende hoe ick den oppersten Richter van den Staet van *Brasil*, zouden soecken door raed van Advocatē van Hollant; doch kan echter niet naer laten te klagen, hoemen my heeft getraecteert, eer, naem, en faem te beschermen, is naer alle, oock natuerlijke rechten, gheoorloft, ick swijge dan niet, maer openbaer vrymoedigh, hoemen met my heeft om-gegaen; Ben eerst in *Brasil* so vileyn bejegent, met noyt ghehoorde proceduren, teghens recht en redē, gelijc in dese myne sincere en oprechte deductie, ende verantwoordinge te sien is, ende by de
neven-

neven-gaende attestatien , Documenten ende Pam-
pieren hebbe bewesen ; Soo enormelijcken ghetrac-
teert, dat oyt dierlijke geschiet te sijn, door geen ex-
empelen bevonden sal worden :

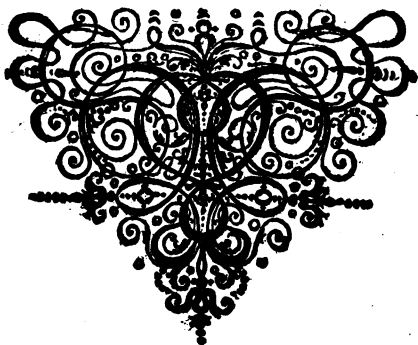
Hier komende by myne Heeren ende Meesters, en-
de haer - lieden myne wel - ghefondeerde doleantie
voordragende, en van haer-lieden de behulpfame hant
verfoeckende, om gemeynteneert te werden, teghens
de voorschreven enorme proceduren , van myne me-
de-dienaers (zijnde sulcx buyten myn particuliere in-
treften eedtz halven ghehouden te openbaren) worde
met goede beloften , ende schoone woorden over het
jaer opgehouden, ende naer dat wel te deghen uytge-
hoort was, ende zy-lieden haer proffijt met myn ont-
deckinghe (soo vermoede) hadde ghedaen ; van der
handt ghewesen, ende op een gladt Ys geset ;

U onpartige die dit sult gelieven te leesen , laet ick
daer van oordeelen, wat men van dese saecke oordee-
len sal, sal het niet zyn, doet al in *Brasil* wat ghy wilt,
die in 't Vaderlandt krijght de Commissie van Hooge
Raden aldaer, by u comittenten wert ghy niet gecon-
troleert, ende zijt opperste Richters, die van niemant
wert gerecht, altydt niet voor als noch, soo langhe u
Hooghe Rechter is te foecken : Ick mach ten minsten
sulcx in myn gemoet klagende seggen : ende dit's in 't
korte verhaelt, den toefant van myne saecken, zoo in
Brasil als in ons lieve Vaderlandt , den onpartidighen
Leefer biddende, dese myne deductie met een gesont
oordeel te doorleesen , ende die neven alle myne do-
cumenten ende bewijfen , hier neffens geannexeert,
te overweghen , ende alsoo een rechtmatigh oordeel
vellen.

vellen : Besluytende alsoo dit myn droevigh verhael
met dese gulde Spreucke,

Proverb: Salomons Cap. xvij. vers 15.

*Vie den Godt-loofen rechtveerdicht , ende den
rechtveerdighen verdoemt , zijn den Heere een grou-
wel; jae die beyde.*

Volgen nu, allen de Documenten, Attestatien,
ende Bewijfen, in dese Apologia aangewe-
sen, geteyckent met N^o. A. B. C. &c.

N^o. A.

C Ompareerde voor den Rade Arnout van Lie-
bergen, Scholte van de Alagoas, versoeckende rede-
nen, waerom by al-hier was ontboden, en te aenhooren
den eyfch, die den Advocaet Fiscael ofte yemands anders tegens
hem soude willendoen, en also den Advocaet Fiscael verklaerde
geen fundament te vinden in die klachten, by de Schepenen
van de selve plaetse, tot laste van den voorschreven Lieber-
ghen gesonden, om dien aengaende eenige actie tegens hem
te institueren, ende niemand anders en compareerde, ver-
sochte dien volghens geabsolveert te werden, ende gheconsen-
teert wederom nae de Alagoas te mogen vertrecken. 't Welck
hem is toegeftaen, mits dat hy op 't aenschrijven van den Ra-
de altijd sal hebben te Compareren. Ghedaen in de Raedt;
Recife, desen seventhienden Juny Anno 1639. Ende was
ondergeschreven, uitgegeven voor Copie door my onderghe-
schreven Secretaris. Ende gheteekent Ab: Tapper: daer
neffens stont Colf:

Geautentiseert door B: Badellus Notaris Publ:
tot Amsterdam..

N^o. B.

O P hyuden den 5. July Anno 1640. op 't Reciff Do-
linde de Pharnambuco, Attestere ende verklare, ick ondergeschreven
Ab: Tapper, Secretaris van de Ed: Heeren Politycke Raden in Brasil,
ren versoecke van Arnout van Liebergen, Scholte over de Alagoas, ende haer
district, hoe waer ist dat den boven-genoemde Liebergen alhier op 't Reciff op
ontboden is geweest, door last van zyn Excellentie ende Hooghe Raden
van

van *Brasil*, inde Maent van February voorleden des Iaers senthienhondert negen-en-dertigh, over beschuldighen ende aenklachten van eenighe Portegiesen, Inwoonders des voorschreven *Alagoas*, ende dat hy *Lieberghen* alhier om de selve saecke gecontinueert heeft tot in de Maent Iuly daer aen, niet tegenstaende zyn menichvuldigh aenhouden, om recht te versoecken: By de Ed: Heeren Politycke Raden alhier; doch in allen dien tydt niet meer als een eenighe Audientie konnen bekomen; 't welck is geweest op den 17. Iuly des Jaers 1639. In welke Audientie volcomentlijcken is geabolveert van de klachten over hem door de Portegiesen Inwoonders ghedaen, hem toelatende wederom in zyn voorighe charghe te gaen, als by acte blyckt door myn, door ordere van den Ed: Raet gepasseert; verclare verder dat in de selve eenighe Audientie hy Scholter Verbaliter Protesteerde, van alle kosten, schade ende intreften, versuym van tydt, hem gecauseert door de calomnieuse ende frivole klachten van de selve Inwoonders, ende hier op ontbieden daer op gevolght: versoeckende hem Scholter mochte toegelaten worden op zyne valliche beschuldighers te moghen verhalen; waer op by den Heer van der Voorde al lachende wiert geantwoordt, het selve wel in een ander occasie soude konnen gerecompenseert worden, sonder dat van eenighe van de resterende Raden daer yet tegens wiert geseght, ende wiert hy *Lieberghen* daer door gefrusteert van zyn recht te konnen vervolgen: Voor-reden van wetenschap ghevende daer present te zyn gheweest, ende alles gehoord ende gesien te hebben: wijders zoo attesteere ende verclare ick verder, hoe waer is dat inde Maent Augusti, voorleden des Iaers 1639. Inde vergaderinge van de E: Heeren Politycque Raden is ghepresenteert, een Request van *Gabriel Soaris* aen zyn Excellentie; Inhoudende als dat den Scholter *Arnout* van *Lieberghen*, van hem *Soaris* soude met geweld afgenomen hebben ses stucx Negers naer zyn gevangenis, wegen het verraet van de *Alagoas*, welke Requesten zyn Excellentie door Apostille renvoyeerde aen den Polityquen Raet hem wel indachtigh zynde, ende van vaster memorie dies aengaende, dat by den Raet doen ter tydt gedispateert wiert, van hem Scholter dies aengaende eerst te hooren, om zyn deffentie te doen, wat hy daer tegens hadde in te brengen; voor-redenen allegerende, dat wel konde zyn, hy Scholter de selve Negers, of gekocht, getrocqueert of wel over schult mochte aengenomen hebben; onderrusschen het selve dispuyt, zo is hem seer wel indachtigh, dat den Secretaris van zyn Excellentie in den Raet is gekomen, belastende aen den voorschreven Politycken Raet, uyt den naem van zyn Excellentie, dat den Raet, hem Scholter *Lieberghen* te ordonneeren, ende wel expresselijcken mandeeren, dat hy datelycken ende zonder uytstel de voorschreven ses stucx Negers aenden Factoor van den voorschreven *Soaris* ghenaemt *Dominge Davaouge* over te leveren, alles uyt last van zyn Excellentie, sonder hem *Lieberghen* daer over eens ghehoort te hebben, redenen van wetenschap daer present te zyn geweest, ende de Apostille uyt last vanden voorschreven Raet selver geschreven, ende ondergeteyckent te hebben.

Voor ders

Voorders verklare ick depofant waerachtigh te zyn, dat als den Scholter *Liebergen*, tot den Geweldiger alhier op het Reciff was sittende, door ordere ende laft van zyn Excellentie ende Hooge Raden, dat naer den voorschreven *Liebergen* de eerfte mael voor den Politycquen Raet was verlichten hem beklagende over de ftrickte gevangenif. Verfoeckende verlichteniffe der felve, daer naer by den Raet woorden zyn ghevalen wegen zynen Perfoon ende de proceduyren teghens hem gevoert: Eenighe uyt den Raet fustineerde buyten alle ftijl van rechten te zyn, hem gedetineerde soo te affronteeren, ende dat het ghebruyck in 't Vaderlandt was den Scholter befuldicht zynde, in gyfelinghe ginghen, ende uyt de felve hare defentie deden, waer op dat tenige van den Raet (doch principalycken de Heeren van der *Voorde*) Repliceerden, wat fullen wy daer tegens doen, alzo het zyn Excellentie ende Hooghe Raedt alfo believen ende alfo verftonden, moesten zy-lieden daer met te vreden zyn. Voorder verklaert dat als den Scholter de eerfte mael verhoort wiert, verfocht aenden Raet relaxcie van zyn ignominieufe Gevangeniffe verlost te zyn, prefenteert hy Scholter in fulcke gyfelinghe te gaen, als haer Edele fouden gelieven te ordonneeren, wert door den Heer vander *Voorde* geantwoort, dat naef-de-mael dat zyn Excellentie en Hooge Raden, hem Scholter hadde doen fetten, 't felve aen haer lieden moefte verfoecken redenen van Wetenfchap, daer geduyrigh by ben geweest, erde alles gehooft en ghefen te hebben. Eyndigende hier mede myn verklaringe altyd bereyd zynde 't zelve met Eede te confirmereen dagh ende jare als boven.

Was Ondergeteeckent

Abraham Tapper.

N^o. C.

Atteftation tegen Gabriel Soaris,

Andries van *Iffem*, Suybfuuyt ofte Ondersholt defer *Alagoas*, als blyckt by acte, verklaert dat op den vierden deles, eene *Barnards Vyere*: (onlanghs by de Heere Scholter *Arnouts van Lieberghen*, voor Geweldigher aengenomen;) klagende was aen dito Scholter, geweest te zyn in prefentie van eenighe Portegiefen, acte zyns Officies halven, haer-lieden geremorftreet hadde, hem Geweldiger gheantwoort was, van eene *Gabriel Seari*: Burgermeefter, neffens eene *Thome de Soufe*, foodanighe acte goet waren om (met reverentie gelchreven) haer gat aen te veghen, onwaerdelyck die felve weghwerpende, eerenthalve gemelte *Vyere* inrantelyck verfoeckende, was te mogen gemaintineert worden, te diene ynde de Heere Scholter depofant, Commandeerde gemelte *Soufe* te aprehenderen, met affiftentie van eenighe Mufquetiers, door verfoeck tot dien eynde verleent, depofant nu gekomen in 't gefelfchap van gemelte Portegiefe, verfocht met beleeftheyt

oorfz. *Soufe* in verfeeckeringh, doch door de Portegiefe per fors belet, (be-
 onder door eene meer gemelte *Soaris* ende *Soufe*,) depofant hem beroe-
 pende op zyne Officie ende acte, van dito *Soaris* ende *Soufe* gheantwoordt
 wiert, wy seggen andermael tante acte, tante Officys, zyn alleene goet om
 mede te doen als boven (teghen *Vyere*) eens verhaelt, depofant Obdieren-
 de de Scholters ordere, verfocht meer-male den voorfz. *Soufe* in verfee-
 ringe, *Soaris* fich daer teghens oppoferende, diverfche male overluyt riep,
 ick ben *Alacaydo Moor*, den Scholter heeft niet veel te segghen, ghy komt
 om defen te aprehenderen, maer fult mynen Ghevangen al-hier wesen, en
 verblyven; Voorders niet een droncken Cop verwoet uyt-roepende tot
 zyn Onftanders, ick ghebiede u lieden my defe te aprehenderen. met ey-
 gen handen dē depofant by syn Cop vattende, in behulp van twee Portegie-
 ſen, met namen *Thome de Soufe*, ende *Anthoni de Couto*, die (sonder eenighe
 Authoriteyt daer toe hebbende) niet mancqueerden, met rappe handen den
 depofants beyde d'armen vāft te houden, herwaerts ende derwaerts ghe-
 ftooten, ende ghepluckt wordende, als blyckt by deffelfs gefcheurde Klee-
 deren, waer op gemelte *Soaris* noch ſyne Neger toe-riep, o Neger *matta my*
ifte Cain, *Boute four a la moto*, neffens andere diverfche vileyne ſchelt-woor-
 den, als *Smytico*, *filie do ponte*, *Cain*, en dierghelycke, daer by voegende,
 hel t ghy ordere om te aprehenderen, zoo haelt eerst een Schergiant, met
 vyf of ſes Soldaten; eyndelijck depofant hem omcingelt vindende van een
 boos ende vileyn volck, (Conſidererende de lobere by hebbende aſſiſten-
 tie,) patienteerde ter tyd de Heere Scholter in perfoon den depofant quam
 van den voorfz. ghewelt verloffen, welck in der daet ende waerheyt alfo is
 gepaſſeert, blyckt genoeghlaem by eenighe attestatie van verhaelde Mate-
 rie mentie makende; derhalven den depofant om vordere gewelt ende inſo-
 lentie te previnieren, hier over oormoedelyck verfoecht gemaintineert, ende
 hem mach recht gheſchieden., Actum *Alegoa* de *Zuyt* den 6. February,
 Anno 1639.

Andries van Iſſem.

VVY ondergeſchreven, attesteren en certifice-
 re mits defen, voor de gerechte waerheydt,
 dat op den vijfden defes, gehoort ende ſeer wel ver-
 ſtaen hebben, de Heere Scholter defes *Alegoa*s ver-
 foeckende, was inſtantelijck aen eene *Franciſco Fonſeco*
Feitoor moor op de *Ingenio* van *Gr. Cloet* in de Noort,
 van hem *Fonſeco* te moghen becomen attestatie, no-
 pende de vileyne propooſte, voort-gebracht uyt de
 mont

mont van eene *Gabriel Soaris*, nieuw gekooren Burge-
meester, op den vierden deses, gemelte Scholtet hem
Fonséco vragende, ghy hebt wel verstaen ende ghe-
hoort, dat voornoemde *Soaris* in uwe en diverse andere
Portegiesen, ende in presentie van myne Onder-
schout, rondt uyt was spreekende, zyn gat aen des
Scholters ende zyne Subsituytens acte te vegen: *Fon-
séco* voornoemt daer op antwoordende, Heer Scholtet
ick kan niet ontkennen soodanige afgevraagde woor-
den, (uyt den mont van *Gabriel Soaris*) ghehoort ghe-
sproocken, maer alsoo het myne seynjoor is, bidt de
Scholtet my dusdanighe weygeringhe te excuseren,
dit bovenstaende in der waerheyt alsoo verstaen, heb-
ben ten versoecke des Scholtet daer van, (ten respecte
van Justitie) dese onderteeckent zijnde, Goddelijck
ende redelijck, in soodanigh billijck versoeck te mo-
ghen getuygenis geven. Actum *Alegoa de Zuydt*,
den 6. February 1639. Oyrconde

Andries van Iffem

Als Getuyge.

Thomas Reyndersz.

Als Getuyge.

Ick ondergeschreven *David Hooghmoet Sluyter*, Ca-
piteyn over een Compagnie te voët, verklare voor
de waerheyt mits presentatie van Eede, ten versoecke
van *Arnout van Liebergen* Scholtet in de *Alagoas*, als dat
op den 4. Septemb: leffleden, den voorz. Scholtet tot
mynen huysse zynde, by my gekomen. Een Soldaet
van myn Compagnie, haestelijck komende geloopen
van beneden, uyt het huys van *Gabriel Soaris*, leggende

aen den Scholtet, hoe dat hy hem quam waerschouwen, dat den voornoemde *Soaris* den Onderscholter, genaemt *Andries van Iffem*, in aprehensie ghenomen hadde, met ghewelt andere Portegiesen daer toegecommandeert, die den voorschreven Onderscholter zijn Rocxken ende Kraegh al ghescheurt hadden, ende daerom den Scholtet quam waerschouwen, om hem te komen ontfetten, zoo ben ick *Sluyter* met den voorfz. Scholtet naer beneden gegaen, ende ghesien dat den voorfz. *Soaris* den voornoemde Onderscholter gevangen hadde, endemet gewelt daer vast hielden, schreuwende ende vloeckende met veele woorden, die ick al te mael niet en konde verstaen, maer sach wel dat zy-lieden tegen den Scholter, ende Onderscholt harde woorden hadden, eyndelijck lieten den Onderscholt los, die met hem een Portegies ghevanghen nam, genaemt *Thome de Soufe* die seer schandelijck van de acte van de Scholt ghesproken hadde: ende ben ick alsoo met den Scholtet doen wederom naer boven gegaen. Voorders van de saecke niet wijders wetende, maer 't verhaelde waerachtigh te wesen, Actum *Alagoa* desen 14. Martio 1639.

ANTHONI TOL

D. H. S.

Bekenne dit bovenstaende waerachtigh te wesen.

SErtesco eu Bernardo Viero que en oyto de jenero, mandeou prender nesta Cadia jain jacomo Commissario, a Gabriel Soaris, par diser furtar a companhia, buna bois, o Coal elle lhe dara a Culpas
et por

et por me ser predida esta sortidao lhe dey en seis de janeiro de seis cientos et trenta nove annos en finay,

Bernardo [†] Vierro.

ICk ondergeschreven ghetuyge mits desen, dat onlangs de Commissaris *Ian lochimsz.* by my is ghekomen, verfoeckende in absentie van de Heere Schollet, ghemelte *Gabriel Soaris* ter cause van diverye te aresteren, 't welck gheschiet is, ende daer voor geseten, eer hem 't Officie van Burgemeester is opgedragen, *Alagoa de Zuydt*, den 7. February 1639.

Andries van Iffem.

EM Coatro domes de fevereiro daera demile seis sentos et trenta e nova me mandeu ho juis *Gabriel Soaris* Prender a *Manoel nobre* e depoeis de hater preso lho fuy dar em trada, em como estava preso que me passaie minha sertidao, em como o prendera como alcaydo, como jo fuy em tem del Rey daspanha ea ho presente lhe Scrivao por promsaon do esculteto *Arnoult van Liebergen*, e sempre fir ver a estas senhores eser minha Capa prisam dos *Portegesas* et o ditto *Gabriel Soaris* me respondeo ho prendera como cassereiro, ao que eu respondi o naoprendera senao co-

*mo alcayde pella pronisam que tinha que lhe a apre
sentey , ao que elhe me respondeo que como a ditto
pronizao asin pana elle otra zeiro oye seis de feueireiro
deyera, tinha Sertifico,*

Bernardo + Vierro.

Ick ondergeschreven *Pascael Metsel*, Soldaet onder den Commandeur *Laudi*, getuyge mits desen voor de waerheydt, dat op den vierden Feb: 1639 door ordere van den Heere Commandeur ghesonden ben ghewor- den met myn gheweer, tot Assistentie van den Ondersholt, om seeckeren Portegies te aprehenderen, voor het Logiment van eene *Gabriel Soaru*, die selve Portegies (daerom uytgegaen waren) alhier nu vindende, aenghe- sproken wierdt, om mede in verleeckeringe te gaen, sulcx weygerde, ende gheassisteert van de voornoemde *Soaru*, (die onder alles riep tegens de by- standers, men soude den Ondersholt ghevangen nemen,) gheschiede sulcx van andere Portegiesen, die nae veel herwaerts, ende derwaerts stoo- tens, ghemelte Ondersholt per fors in een seecker kleyn Kamertje daer ontrent wilden gevangen setten, welck ick depofant fiende, myn handt op myn zijdt gheweer was slaende, om den selve te assisteren, maer my sulcx door de omstaende Portegiesen belet wierd, ende hoorende van de Portegiesen roepen, soo den Ondersholt wilde aprehenderen, zoude eerst een Schergiant met meer Soldaten laten halen, daer op (door verfoeck) naer boven by den Commandeur gegaen, zyn Ed: t selve aengedient, maer was niet om meerder volcx met te seiden dien tydt gesint, zoo dat wederom nae beneden keerden sulcx aet diende, eyndelijck, bemerckende myn assistentie by de Portegiesen veracht wierdt, wederom met myn ghe- weer na myn Quartier gekeert. en van t verhaelde voorders niet te weren, als in der daet ende waerheydt alsoo gepasseert, t allen tijden ghereet (des noot zynde) met Eede te confirmeren, Oyrconde eygen handt teycken, Actum *Alegon de Zuydt*, den 7. February 1639.

*Dit is t eygen hand + teycken van de bovenstaende
Pas-Cael Metsel, Soldaet als boven,
Als Ghetuyghe.*

Ick onderschreven Thomas Reynderfz. Sôldaet onder de Compagnie van Capiteyn Sluyter, certificeer en getuyghe voor de waerheydt (mits desen) dat op den 4. Febr: lefleden, verstaen hadde, de Heere Scholtet, sijnen onderscholt Andries van Iffem, gesonden om eene Portegies te aprehenderen, ende wel wetende dat niet een Musquetier daer nae toegegaen was, sach kert op, den voorschreven Musquetier haestich nae den Commandeur wederom keren, waer uyt yet squatts was presumerende daer op nae toegegaen ben, ende aenkomende, sach dat eene Gabriel Soaris eenige bystaende Portegiesen Commandeerde, gemelte Andries gevangen te nemen, het welcke met hulp van de voornoemde Soaris, neffens twee anderé alsoo geschiede, de eene by 't Hooft, d'andere by de Armen hem prÿpende, onder alles mede hoorende den Soaris zijn Neger toe riep, o¹ Neger mata my iste Cain, Boute fori a la matto; voornoemde Andries hem gevangen siende, op my versocht, dat ick dese saecken in achtinge nemen zoude, ende doch nae boven inder yl my soude spoeden, om den Scholtet zulcx aen te dienen, welck geschiet zynde, met den Scholtet meer nae toegegaen, ende sach by hem uyt hare ofte der Portegiesen handen verlossen, anders van de Materie niet meer wetende, maer 't bovenstaende inder daet alzo gehoord ende gesien, 't selve t'allen tijden (des noot zijnde) prensentere met Eede te bevestighen, oyrconde mijn eyghen handt. Actum Alegoa de Zuydt den 7. February 1639.

Thomas Reynderfz. van Norden

Als Getuyghe

Cp

Op huyden den achten-twintighften Iuly Anno 1639. inde *Ingenho Nof-*
sa: Stra. da Iuda, geleghen inde *Alagoa de Noort*, Certificeren wy onder-
 gheschreven Getuyghen ten versoেকে van *Arnout van Liebergen*, Scholter
 over de *Alagoas* ende haer district, hoe waer, ende waerachtigh is, dat den
 voornoemden Scholter *Liebergen*, zynde verrocken uyt de *Alagoa de Zuyt*,
 (ter plaetse daer den Commandeur Malburgh Commandeerde:) Aen een
 plaetse beneden aende Riviere van de *Alagoas* ghenaeamt *la Barra*, naer ver-
 stonden om te visenteren een Barck van een Portegies, genaemt *Anthony*
Gommes die met gedrooghde Visc, en Farinha, naer het Reciff wilde gaen,
 wederom van daer arriveerde op den 20. deser Maent Iuly 1639. 's Avonts
 omtrent de Klock neghen uyren, ende dat in zyn absentie door de loo-
 pendende gheruchten van de aenkomste van de Vyandt, (niet teghenstaende
 geen Fondament, oft eenighe schyn van waerheydt,) den Commandeur
 Walraven van Malburgh, resolveerde het Fort van *Alagoa de Zuyt* te ver-
 laren. Ende tot dien eynde alle syne siecken, ende kreupelen wegh senden-
 de naer beneden, aen de Barre voornoemt, om met de Barque van de
 voorschreven *Gommes* naer het Reciff te vertrecken, toelatende dat zyne
 Soldaten de Irgeferenen *Moradores* ende Inwoonders plonderden, door
 welcke insolentie, de voorschreven Irgeferenen voor dien tydt vluchtende
 waeren, ende alles lieten staen, seer schandelycken door het Krijghs-
 volck gheplondert wiert, dat onsen gheswooren Vyandt niet slimmer kon-
 nen ghedaen hebben. Onder andere Certificeren ende verklaren my voor
 de waerheydt, dat zy-lieden niet verschoont hebben het Logement van
 den voornoemden Scholt *Liebergen*, maer het selve open gebroocken, ende
 zynen Winckel versien met alderley goederen, van Laecken, Stoffen, Zijde,
 Lijnwaet, van alle soorte, ende voorts wat tot een ghesloffeerde Winckel
 van noode is, seer schandelycken gerooft ende geplondert, Kisten ende
 Coffers open geslaghen, ende alles geruïneert, neffens alle zynen Huys-
 raedt, soo datter niets over en bleef, alse eenighe gedruckte Boecken, ende
 een Lap ofte twee Roaens Lijnwaet, neffens eenen groenen Camelotten
 Nachr-Tabbert, voorts alles gheplondert ende gerooft. selfs veel Pam-
 pieren ende geschreven Boecken tot den winckel dienende ontfucken ge-
 scheurt, soo dat, als den voornoemden Scholt *Liebergen* in 't Dorp quam
 als gezeydt, 's Avonts omtrent ten negen uyren, bevont alles gheplondert,
 zoo dat hy daer van niet ghebergh heeft, als soo hy ginck ende stond, zyn-
 de den tydt van ons retireeren zoo kort, dat geen half uyre respijt en had-
 den, alzo den Commandeur Malburgh per force wilde retireeren, steec-
 kerde tot dien eynde het Fort in brandt, ende alsoo daer die ongelegent-
 heydt meest zyne Pampieren geruïneert ende verlooren zyn, zoo ist, dat
 hy op ons versocht heeft, Attestatie ende verklaringhe van het gepasseerde,
 't welck wy hem (als in der waerheydt alsoo geschiet zynde) niet en heb-
 ben kunnen weygheren, verklarende, daerom ghesaemder hardt op onse
 manne

manne waerheydt in plaetse van Eede, dat zynen Winckel seer treffelijcken versien was van alle de boven-genoemde Stoffen ende Sijde waren , ende t' samen naer ons ooghemerck ten alderminsten weerdigh te zyn twee-entertigh hondert guldens, den Winckel alleenlijck , uytgesondert zyn huys-raedt, Meubelen, ende Geweer tot zynen lyve ende Officie , daer neffens geplondert zynde , ende alsoo hy Scholter aldaer twee schoone Paerden hadde, dewelcke hy in sulcke disordere niet en konde laten opvangen , soo hebbe ick Attestant Anto: Tol, hem myn Paert geleent, want anders soude genootsaecht zyn gheweest te voet te gaen , verklaren verders dat den voorschreven Commandeur Malburgh last gaf aende Vaendrigh van Capiteyn *le Blancq* ghenaeamt *Herman Seurlant* , inde wandelinghe *Roobaert* ghenaeamt, dat hy de *Erriere Garde* zoude voeren, ende het Huys van *lean Vierra* plonderen, dat alsoo door hem geschiet is, door hem ende zyn by hebbende Volck, Attesteren noch dat daer naer in de *Ingenho Nova* ghekomen zynde, den Commandeur Malburgh heeft laten omdeelen goede partye Laecken aen allen de Officiere, om Hongerlinen te maecken, daer by voegende dat hy haer-lieden het selfde van den buyt vereerde, welcke geroofde gifte van den eenen aengenomen wiert, ende van den anderen niet, alles welcke boven-geschreven attesteren ende verklaren wy ondergeschreven personen, soo in der daet ende waerheydt gepasseert te zyn, ende door de confusie niet moghelijcken is op het thiende deel alles te verklaren, voor redenen van wetenschap gevende altoos daer by ende ontrent zyn geweest, bereydt ende des verfocht zynde 't gheene boven staet, nader met Eede te sullen bevestighen: In oirconde deses, soo hebben wy dit laten schryven, ende met onse ghewoonlijcke Signature onderteyckent: Actum als boven, ende was met verscheyden handen ondergeteyckent,

Geautentiseert door *B: Badellus* Notaris Pulb:
tot Amsterdam.

Informatie, genomen op dato den 30. July 1639. in't Quartier van de Ingenho de Nossa Sta. da Juda, over een Brasiliaen genaemt Louis, alhier uyt de Bahia in 't lant gekomen, onder het Commando van een Portegies genaemt Andrea Vidal.

Nº. E.

VErklaert nu ontrent dry Maenden gheleden te zyn, dat uyt de *Bahia* is vertrocken, sterck zynde omtrent dertigh Perfoonen, daer onder drie Brasillianen, ende de rest Blancos.

P

Verkla-

Verklaert haer meest inde Varge onthouden te hebben, gheen Portegiesen te kennén, als by porte de calve, eenen *Juliaen de Ly-ma*, die haer-lieden in 't gins gaep ghespijst heeft, met Vis en Farinha.

Verklaert voorder, als zy-lieden aen Ponte Sergoa aen Landt quamen, haer in de Matto begaven, ende alder eerst quamen inde *Ingenho* van *Rodrigo de Barra*, ende is haer-lieden door den Factoor van de voortichreven Moolen gegeven twee Baccoveros Farinha, ende een forme Suycker.

Verklaren voorders, dat uyt de Moolen van *Rodrigo de Barra*, gegaen zyn inde Matto de Brasil, ende aldaer gebleven, hebbende haer Farinha bekomen van de Portegiesen daer omtrent.

Verklaert dat, kendt een Portegies in Camaragibi, ghenaeamt *Gonselvo Ribero*, maer hebben tot zynen Huyse niet nader geweest, alleen een Neger genomen om den wegh te wijzen.

Verklaert dat haren Capiteyn ghenaeamt *Andrea Vidal* haer-lieden, zynde 1. Brasiliaen ende 3. Blancos gesonden had, om brieven naer de *Bahia* te brengen.

Verklaert dat doen zy-lieden vande voorschreven Capiteyn *Vidal* vertrocken, hebben hem ghelaten in de Matto de Brasil, achter de Varge, niet wetende waer hy nu zoude mogen wesen.

Verklaert dat haer-lieden Capiteyn *Vidal* haer ghevictalieert heeft voor 10. dagen.

Welcke Victualie haer gheduyrt heeft tot Porto de Calvo, ende doen haer by den voornoemde Portegies *Juliaen de Lima* Ghevictualieert.

Van daer syn gecomen iude Moolen van *Rodrigo de Barne, S. Anthoni*, ende is haer door een Factoor een Alker Farinha ghegeven, ende dien nacht gheslapen in 't huys van *Joanda Costa*, die haer-lieden een Calbas met Farinha heeft gegeven.

Van daer zyn gecomen door de Pas van *Don Louis* tot op strant, ende daer gerencontreert twee Brasilianen (die met Brieven naer Porto Calvo wilde) die sy gevangen namen, van daer zyn gekomen by het huys van Pedro Marcus, om hem te vragen naer de wegh, ende een Cannoa om over de Rivier te passeeren, dewelcke haer-lieden waerschoude dat de Flamencos hier waren, ende is met haer-lieden ghegaen ten huys van *Simon Fernandes*, om hem te perswaderen zyn Cannoa te geven, om haer-lieden over te setten,

dat

dat den selven *Fernandes* eerst geweygert heeft, daer op den voorz. Marcus seyde , hier dichte by zyn noch veel Portegiese Soldaten, ende dese vier gaen met Brieven naer de *Bahia*, om noch meer Soldaten uyt de *Bahia* te brengchen , waer op dat eyndelijck den voorz. *Fernandes* geconsenteert heeft , ende is aende voet van de Rivier gegaen ende ghesluyt, waer op datelyck een Man met de Canna is gekomen, ende heeft haer doen over-geset, ende doen is den voorschreven *Simon Fernandes* wederom naer zyn huys ghegaen,

Verklaert voorder, dat van daer syn gegaen naer de *Ingenho Velho*, half wegen komende, ingeslagen den wegh naer het huys van *Manuel de Fonseke*, alwaer sy-lieden gekomen zyn ontrent het Hane geschrey, die haer-lieden dareljck heeft gegeven een Calbas met Farinha, ende een Schotel Suycker , haer-lieden waerschouwende dat de Vyandt daer niet en was, maer in het Quartier, ende mochten vrylijck daer blyven tot den dagh, ende dan vertrecken.

Van daer zyn haren wegh gegaen, ende in 't Crieckjen van den dagh hebben gerencontreert de Flamencos, ende hebben haer doen op 't loopen gestelt, ende is hy Brasiliaen doen gevangen ghekreghen, welcke verklaringe hy met Eede bevesticht heeft, waerachtigh te zyn, in presentie van ons ondergeschreven Commissarisen, daer toe geelgeert; datum als boven:

't Merck *S* van den *Brasiliaen Louis*

Als Commissarisen

BRANT BARENSZ.

DANIEL DE DIEU.

In presentie van my Scholtet

Arnout van Liebergen.

Geautentificeert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

Informatie , genomen op den 30. Julio 1639. ende in't Quartier van de Ingenho Noffa. Sra. da Juda, over den Persoon van Simon Fernandes Labrador, van dese Mooten, gevangen zijnde.

Nº. F.

VErklaert dat den 27. deser's Nachts omtrent der middernacht, by zyn huys zyn ghekomen 6. Persoonen, daer onder 3. Brasilianen (van welcke 2. Brasilianen waren , die zy-lieden van de Flamencos gevangen hadden , ende was in haer-lieden Compagnie een Portegies *Pedro Marcus* , die hem ghevangen van zyn huys af riep, ende seyde teghens hem, hier zyn *gento de Compagne* , ende het is nootfakelijck dat ghyse over-set, over de Revier, waer op hy Gevangen antwoorde; dat het goet waer het selve aen't Quartier aen te dienen, repliceerde daer op den voorschreven *Marcus*, geen swarigheydt te zyn, also het nacht was, ende den Commandeur het niet te weten soude komen, waer op hy Gevangen antwoorde, 't is wel ic false dan over-setten , seggende den voorschreven *Marcus* noch meer om den voornoemden *Ferdinandes* daer toe te constringeren, hier dichte by zyn noch meer Infanterye van den Coninck, seggende aen hem, dat daer by was *Ioan Rodrigo*, zynde een Capiteyn van de *Gente de Compagne*, als mede dat aen St. *Michiel* waren de Capiteyns *Reballinio*, *Boccanegra*, *Alias*, *Henricus Dias*, *Martin Ferera*, *Barballio*, ende dat zy twee duysent sterck waren: noch seggende , zy brenghen Brieven naer de *Bahia*, waer op hy Gevangen niet anders antwoorde , als ick false over setten , waer op *Pedro Marcus* met de Compagnos naer beneden is ghegaen aen de Riviere, ende fluyten-

aflytende, is *Simeon Fernandes*, Gevangen, daer op afgekomen, ende selver het volck overgeset, ende ginck doen den voorz. *Marcus* wederom naer het huys van hem Gevanghen, alwaer hy ghewacht heeft tot den voorschreven Gevanghen wederom ghekomen was, van het volck over te setten, ende doen heeft den voorschreven *Marcus* hem afgeraden het selve aen het Quartier aen te geven, ende is daer op den voornoemde *Marcus* wederom naer zyn huys ghegaen: Eyndigende hier mede zyn verklaringe, de selve in presentie van de ondergeschreven Commissarisen, met behoorlijke lecture met Eede bevestight, Actum als boven: Ende was met verscheyden handen ondergeteyckent,

Simon Fernandes de Sousa.

Brant Barenz. Daniel de Dieu.

In presentie van my Scholtet

Arnout van Lieberghen.

Geautentiseert door *B. Badellus* Notaris Publ. tot Amsterdam,

Informatie, genomen op den 30. Julio 1639. ende in 't Quartier van de Ingenho Soffa. S a da Iuda, over den Persoon van Pedro Marcus, woonende in 't Huys van zyn Swager Domingo Ienes, tegenwoordigh gevangen zijnde.

N^o G.

VErklaert van geen Gentos de Compagno te weten, noch oock gheen gesien en heeft, oock niet by geweest, doen zy over de Revier zyn geset geweest.

Naer diverse drengementen aengedaen, heeft dit naervolgende bekendt.

P 3

Dat

Dat op den 27. 's nachts omtrent middernacht, aen de Taëffel van *Gon-
salvo Fernandes*, sittende om te eten neffens de Huysvrouw van den voor-
schreven *Fernandes*, quamen in huys gheloopen twee Gentos de Campag-
no, een Moulaet met een Portegies, blyvende de andere buyten staen, doen
seyde die twee tegens hem dat sy-lieden van de *Bahia* quamen in Compag-
no van *Martin Ferere* zynde *Sergiant* Majoor, sterck zynde 400. Blancos, en
40. Brasilianen, seggende wy hebbē hier twee Brasilianen gevangen by Porto
de Calve, toonende eenen open Brief, zegghende dat zy-lieden oock brie-
ven hadden aen *Louis Barballio*, dat de selve daer was met 2000. Man, doen
verfochten zy aen hem een Canna, om over de Revier te passeren, waer
op hy Gevangen antwoorde, ick heb geen Canna, kan oock niet royen,
doen vraeghden zy-lieden aen hem Gevanghen, waer woont *Simon Fernan-
des*, waer op hy Gevangen ghegaen is met haer-lieden ten huys van *dito
Fernandes*, segghende hy Gevangen teghens hem, hier zyn Gentos de Com-
pagne, die moet ghy oversetten: Alsoo niet voorders wilde bekennen, soo
is hy met straffe woorden gedreyght, ende doen dit noch bekendt, dat waer
is dat hy by *Simon Fernandes* komende, gheseght heeft, ghy moet dit Volck
van de Campangie over de Revier setten, dat op *Simon Fernandes* hem
excuseerde, seggende, beter waer het selfde aen het Quartier te laten
aen dienen, waer op hy Gevangen wederom repliceerde 't selve niet te
doen, also het nacht was, ende den Commandeur 't selve niet en soude kom-
men te weten, voorders hy Gevangen seggende teghen *Simon Fernandes*, hier
dichte by is meer Gentos de in Faranterie del Rey, daer van dat Capiteyn is
Joan Rodrigo, meer segghende, dat by *S. Michel* ende daer ontrent, waren de
Capiteyns, *Rebellino*, *Bocca Negra*, *Martin Ferera*, *Barballio*, waren met twee
duysent Man, alles welck hy Gevanghen seght van de voorschreven Gen-
tos de Campangie behoort te hebben, ende also aen *Simon Fernandes* geseght,
waer op hy *Simon Fernando* antwoorde, seggende, is sulcx waer soo sal ick
de selve oversetten, en is hy Gevangen doen met de Gentos de Campangie
naer beneden gegaen aen de Revier, ende doen gefluyt, waer op *Simon Fer-
nando* beneden is ghekomen, ende alsoo het Volck overset, ondertusschen is
hy Gevanghen wederom te rugghe gegaen in 't huys van de voorschreven
Simon Fernandes, ende aldaer ghewacht tot dat den selven wederom 't huys
quam: Bekent hy voorder dat hy den selven *Simon Fernando* afgheraden
heeft het selve aen 't Quartier aen te seggen, alsoo het wel secreteer soude
blyven. Voorder verclaert dat zyn *Segora Domingo Ienes* in 't Bos verbor-
gen heeft 20 a 25 alqueer Farinha, om voor 't Conincx Volc te bewaren.
Noch verclaert dat *Gasper Pinto* mede goede partye Farinha in 't Bos hebbē,
voor 's Conincx volc bewaert, van gelyckē *Manuel Faverro* heeft van gelycken
goede partye Farinha in 't Bos voor 's Conincx volck, als mede Lont, meer
als dat *Marcus Bissero* heeft goede partye Lont in 't Bos voor 's Conincx
Volck.

Van ghelycken *Domingo Pinto*, heeft goede partye Farinha in 't Bos be-
waert voor 's Conincx volck.

Noch dat *Gonsalvo Fernando*, heeft 17. of 18, alkeer Farinha in 't Bos be-
waert

waert voor 's Conincx volck, van gelijcken *Rue de Soufe* heeft goede partye Farinha ende Lont in 't Bos voor 's Conincx volck.

Verklaert vorder, dat alle de Visschers aende Barra een groote partye Vis ende Lonten in 't Bos bewaert voor des Conincx volck.

Voorder verklaert dat *Francisco de Fonseca*, zyn Vrouw expres naer haer Vaders huys gesonden heeft, om metter haest ende aller macht Farinha voor 's Conincx volck te maecken: Seght voorder dat *Marcus Biffere* parthy-Polver heeft voor Konincx volck.

Noch dat *Anthoni Martin Rebero*, goede partye Lont voor des Conincx volck heeft.

Noch dat *Padra Fre*, *Manuel Fernandes*, goede partye Farinha in 't Bos heeft voor des Konincx volck.

Verklaert voorder, dat alle dese bovengeschreven ordere ghekomen is, uyt expresse ordere van *Gabriel Soaris*, om de Farinha ende Lonten voor des Konincx volck op te maecken, alle welcke bovengeschreven verklaringhe hy bekendt waerachtigh te wesen, ende heeft de selve met Eede bevestight, in presentie van de ondergeschreven Commissarisen daer toe geeligeert, Datum als boven: Ende was met verscheide handen ondergeteyckent,

P E D R O M A R C U S.

Als Commissarisen

B R A N T B A R E N S Z.

D A N I E L D E D I E U.

In kennisse van my Scholter

Arnout van Liebergen.

Geautentiseert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

A Ttesteren wy Ondergeschreven, dat door het Commandement van den Commandeur *Malburch* zyn gegaen met *Pedro Marcus*, ghevangen omaen te wylen ter plaetse daer de Farinha in 't Bos voor den Vyandt verborghen was, ende zyn alsoo ghekomen den 31. Iuly 's Morghens ontrent twee Musquet schooten van zyn huys, ende aldaer in 't Bos ghevonden dese naervolgende Farinha in 't Bos met Huyden toegedeckt, te weten:

15. Backaperes, elck van twee Alqueers.
1. Suycker Kist, vol Farinha.
1. Sack met Farinha,

t'Samen

t Samen uyt geleverd, en in 't Quartier gemeten 42. Alqueer, in teycken der waerheyt is het selve, by ons onderteyckent desen 5. Augusti A^o 1639. int Quartier van Ingenho Noffa. Sra. da Iuda,

Ende was ondergeteyckent

D. H. S.

Anthoni van Haerdenbrouch.

Gasper VVillemisz.

Geautentifeert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

N^o. H.

SYN *Excellentie* ordonneert hier mede allen militeire Officiere, onder hare gehoorsaemheydt wesende, den welken dese sal getoont worden Sr. Arnout van Lieberghen, gaende naer Alagoa in dienst van die Compagnie, met nootwendigen Convoy te versien, specialijcken werden belast die Officiere, soo tegenwoordigh ende in toekomende in Alagoa sullen Commanderen, dit te achter volgende soo dickmaels den voornoemden Arnout van Liebergen, in dienste van die Compagnie door 't Landt aldaer sal reysen,

Gedaen op *Anthoni Vas*, den 15. October 1638.

Ende was ondergeteyckent,

Maurici Conte de Nassau.

Leger stont

Ter Ordonnantie van zyn Excell:

Ende gheteyckent

Charles Tohur.

Geautentifeert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

In

*Informatie , ghenomen op den 2. Augufti Anno 1639.
in 't Quartier van de Ingenio Soffa. Sra. da Iuda
over den Perfoon van Gabriel Soaris , gevangen en-
de ter fcherper exa me gheftelt , volgens de refolutie
van den Ed. Crÿghs-Racdt daer over genomen , op
den 1. Augufti des avents omtrent 9. uyren.*

Nota, Onder N^o. I. zyn begrepen alle de Informatien, Interrogatien, ende Documenten , toecerende de Verraders van de Alagoas.

N^o. I.

Verklaert dat *Domingo Pinto* in 't Bos verborghen heeft voor dē vyant, omtrent 40. alqueer *Farinha* *Gonsalvo Fernando Luis*, heeft oock goede party *Farinha* in 't Bos voor den Vyandt verborghen.

Verklaert
fulcx be-
kent te
hebben.

Simon Fernandes heeft oock goede parthy *Farinha* in 't Bos voor den Vyandt verborghen.

Verklaert den Gevangen , dat de redenen hem hier toe beweeght, is, om dat den Coninck dit landt weder kreegh , ofte eenighe invasie mochte doen , hy daer door groote marcede zoude moghen genieten.

Verder verklaert den Gevanghen, dat hy aende Inwoonders ordere heeft ghegeven , om 2000. alqueer *Farinha* gereet te maken.

Verklaert voorder , dat den inhoudt van zyn Brieven geweest is aende Inwoonders, also de Infanterye vanden Vyand op handen was, om den Coninck dienst te doen , soo veel *Farinha* ghereet te maecken als het mogelijkck was.

Bekendt
mondeling
hier af met
Franciscus
Vas ghes-
proken te
hebben,
sonder een-
nige brie-
ven ghes-
chreven te
hebben, en
dat fulcx
door dwlc
bekendt
heeft.

Verklaert voorder, dat hy aen *Francisco Vas* geschreven heeft, ende oock mondelinghe ordere ghegeven, om aen alle Inwoonders te ordonneeren, hoe veel *Farinha* elck moet op brenghen, ende voorder dat *Fran-*

cisco

Q

cisco Vas beter ghetuygenisse can geven, alsoo hy ghevangen aen hem *Vas* ordere ghegeven heeft om alles by de Inwoonders te verrichten, ende met allen de Inwoonders te spreekken, soo dat den voorschreven *Vas* alles bekendt is.

Verklaert voorder, alsoo hy het hooft is gheweest van dese conspiratie, hy particuliere ordre heeft ghegeven aen *Francisco Vas*, die alles in 't particulier de Inwoonders getaxeert heeft,

Verklaert voorder den Gevanghen, dat zy-lieden geen generael magasin zoude gemaect hebben, maer elck Morador zoude zyn Farinha by haer houden, ende de Infanterye van den Vyandt in 't Landt komende, soude dan elck by de Inwoonders ghevonden worden.

Verklaert dit gheseght te hebben om dat hier af eē gemeyn gerucht was.

Verklaert mede dat *Ruy de Souze* mede goede partye Farinha ende Lonten heeft, insonderheydt van Cruyt ende Loot, als andere Amunitie.

Verklaert eyndelijck, dat hy dese verraderye aen ghegaen heeft om zyn gratie by den Coninck te verwarven, van vreesse zyn Hooft te verliezen, zooden Coninck dit Landt wederom quam te incorporeren, eyndigende hier mede zyn dispositie, alles refererende aen de bekentenisse die *Franciscus Vas* doen sal.

Verklaert voorder, dat allen de Inwoonders daer in schuldigh zyn, uytgesondert *Gasper Nunes*, ende *Rodrigo Perera*.

Ende naer dat dese verklaringhe den Ghevangenen is voorgeleesen, heeft het selve met Eede bevesticht, alles waerachtigh ende zoo inder daet te zyn, in presentie van de ondergeschreven Commissarisen, door den Ed: Crijghs-Raed daer toe geordonneert, datum als boven, heeft van ghelijcken den Gevangen aen de Crijghs-

Seght
onder de
se belofte
alles be-
kent te-
hebben.

Crijghs-Raedt verfocht, alsoo hy dit nu alles ron-
de-lijck ende inder waerheydt bekendt ende ontdekt
heeft, dat daerom mochten by zyn Excellentie gratie
ende Pardon optineeren:

Ende waren ondegeteyckent
GABRIEL SOARIS.

Als Commissarisen

D. H. S.
DANIEL DE DIEU.

In presentie van my Scholtet

ARNOUT VAN LIEBERGEN.

Geautentificeert door B. Badellus Notaris Publ; tot Amsterdam.

*Interrogatorien, de E. Heeren, President en Politijc-
que Radē geexsibeert uyten name van Arnout van Lie-
gen, Scholtet van Alagoa, ende de Hr. Ad. Fiscael ghe-
voechde, om daer op te hooren, ende examineren Gabriel
Soaris.*

Translaet uyt den Portigeeffchen.

1. Vrage.

O Et hy niet en is geweest met Fran-
cisco Vas in 't huys van Iorghe
Nunes, ende aldaer met hun dryen be-
raedt-slaeght, een groote quantiteyt Lont,
Farinha, ende vis in 't bos te vergaderen
voor des Coninck volck?

1. Antwoordt.

V Erklaert dat hy ten huysse van
Iorge Nunes, Francisco Vas, ende
de voorszreven Iorge Nunes in zyne
presentie, resolutie ghenomen heb-
ben, om aen de Inwoonderen te be-
lasten Meel te maecken, om aen de
Saldaten vande Coningh van Span-
gien te geven alsoe komen souden, op dat dat zy hun niet soude doodt slaen,
sonder te weten datter yets anders aldaer gepasseert is, maer en hebbē over
geen Visch noch Lont gehandelt.

Q 2

2. Vrage

1. Vrage.

Op wat tijdt het selve was?

3. Vrage.

Togbens was tijdt sulcx gereet soude zijn?

ken tegens dat 't 's Coninghs volck zoude komen.

4. Vrage.

Of niet des anderen daegs daer aen den Gevangen tot syner huys met Francisco Vas desen aengaenden iets geresolveert is?

5. Vrage.

Wat by hun particulier besloten is.

6. Vrage.

Of niet hy Gevangen is de oorsaacke, immers eerst beleyt van dit werck.

aen eenen Man die een Coninghs Capiteyn was; maer dat hy Ghevangen aen Francisco Vas order gaf, om aen d' Inwoonderen te belasten Meel te maken, op dat 's Coninghs volck hem niet en soude doodr slaen.

7. Vrage.

Of hy misdien geen absolute last heeft gegeven aen Francisco Vas, om de Inwoonders te taxeren, wat elck voor 's Coninx volck zoude op brengen?

8. Vrage.

Oft niet waerachtigh is, dat Domingo Pinta in gevolge van die edere een parthye Farinha in 't Bos verborgen heeft ende hoe veel?

9. Vrage.

Wat particuliere kennisse hy daer van heeft?

2. Antwoord.

Verklaert eenen dagh, na dat onse Soldaten het Zuyt Quartier verlaten hadden.

3. Antwoord.

Verklaert dat zy-lieden gheenem tyden hebbengelimiteert, maer dat zy lieden Meel souden maecten

4. Antwoord.

Verklaert dat Francisco Vas noyt met hem 't zynen huys gesproken heeft, naer dat zy-lieden ten huys van Jorge Nunes geweeft waren.

5. Antwoord.

Dit Artijckel is geantwoordt Artijckel Primo.

6. Antwoord.

Verklaerd dat Jorge Nunes het werck begonnen heeft, om dat hy een Suster hadde die gerrouwt was aen eenen Man die een Coninghs Capiteyn was; maer dat hy Ghevangen aen Francisco Vas order gaf, om aen d' Inwoonderen te belasten Meel te maken, op dat 's Coninghs volck hem niet en soude doodr slaen.

7. Antwoord.

Verklaert aen Francisco Vas, ghezeydt te hebben, dat hy aen d' Inwoonderen soude belasten, soo veel Meel te maken als zy konden.

8. ende 9. Antwoord.

Verklaert dat den gewefen Alfesres of Vaendrig van Capiteyn Ladey hem eer hy Gevangen was, vertelt heeft, dat hy van Domingo Pinto ghenomen hadde eenighe Baccaveros Meel, twee Musquetten, twee Rapieren, &c. Ende dat hy om dieswille

wille aende Tortuyre bekendt heeft van 20. Alqueren, sonder eenige andere seeckerheydt daer van te weten, als van den Alferes.

10. Vrage.

Wt *Supra Consalvo Fernandes?*

Tortuyre bekendt heeft, maer dat hy gantsch niet en weer.

10. Antwoordt.

Verklaert dat hy in den Lagoa van Consalvo Fernandes, door de

11. Vrage.

Wt *Supra Simon Fernandes?*

11. Antwoordt.
Als boven.

12. Vrage.

Of hy Gevangen selfs gheue Inwoonders of mondelinga ofte schriftelick dese orders heeft gegeven?

13. Vrage.

Ende wat elck antwoorde, doe dese orders ontfinghen?

14. Vrage.

Wat quantiteyt van *Farinha*, ofte andere voorraet hy voorghenomen hadde selfs te contribueren.

12. ende 13. Antwoords.

Verklaert dat hy maer met *Francisco Vas* heeft ghesproocken, enne specialijcken ontkendt, alsulcke order aen Consalvo Fernandes gegeven te hebben.

14. Antwoordt.

Verklaert dat hy noyt t' zynen huys, ofte op zyn Landt Meel ghemaeckt heeft.

15. Vrage.

Ofte mede *Ruy de Sousa* niet verborghen heeft een partye *Farinha*, Lont ende Kruyt ende Loot, ende andere *Amonitie*, ende van wien hy die last ghekregeen heeft, ofte vanden Gevangens of uyt zyn selfs?

16. Vrage.

Hoe veel van elcke specie?

15. ende 16. Antwoords.

Verklaert in de Logoas openbaer gerucht te wesen, dat *Ruy de Sousa* Amonitie heeft van *Don Louis de Rochas* sonder eenighe andere seeckerheydt te weten, ende dat hy noyt aen *Ruy de Sousa* geschreven noch te zynen laste genomen, om te schryven.

17. Vraghe.

Wat particuliere kennisse hy van des *vyaudis* komste gehadt heeft, aengesien hy zoo precies alles vande maent *Augusto* wilde gereet hebben?

17. Antwoordt.

Verklaert dat *Ian Iochimsz*, voor eenen yegelijcken gefeydt heeft, eenen Brief van den Sargiant Majoor vanden *Brande* gefien te hebben, luydende dat de Portegeesschen de *Reviere S. Francisco* op den 19. Iuly met drie duysent mannen gepasseert waren, ende dat hy daer van niet eerder kennisse gehadt heeft als doen *Malburgh* verrocken is, denckende dat het waer was,

18. Vrage.

Waarom hy dit verræet heeft aenghegaen, contrarje zijn eedt van ghetrouwigheyt een zyn Excellentie gedaen?

vertrocken was, verlatende het Suydt Quartier ende dood-slaende alle de honden ende Pagayen, bleven in seer groote vreesse van den vyandt, ende dat om respecten, zy-lieden resolveerden meel te doen maecken,

19. Vrage.

Ofte hy Gevanghen niet en weet dat eene van des vyandis volck is gheweest int huys van Simon Fernandes?

20. Vrage.

Hoe lange, hoe genaemt, ende van wat qualiteyt?

21. Vrage.

Mitsgaders of hem Ghevanghen niet meer bekent is de saecke aengaende, daer van alhier geen particuliere vragen gestelt zijn?

22. Vrage.

Of Franciscus Vasnaer ordere van hem Gevangen ontfangen, hem Ghevanghen niet gerescribeert en heeft, ofte anders te kennen gegeven, wat hy in gevolge van dien verricht hadde?

den Scholtet gegaen is om den daer aenvolgenden Audientie te doen, ende op den wegh wesende, tegens hem gezeydt wierde, dat de Hollanders hen geretireert, ende dat daer int Quartier niemant en was, waer op hy ten huysse van Iorge Nunes ghEGAEN is, alwaer des anderen dach's s'Morghens Franciscus Vas gearriveert is, en also ter presentie van Iorge Nunes hebben gehandelt van meel te doen maecken, om haer-lieden leven te salveren op den 12. Augusti 1639. ende ondergeschreven accordeert,

Ende gheteyckent

ABRAHAM TAPPER.

Daerby stont gecollationeert.

Geautentificeert door B: Badellus Notaris Publ: tot Amsterdam.

Extract

18. Antwoorde.

Verklaert dat hy siende dat den Capiteyn Malburgh soo subytelick ende met alsulcken haestigheyt nochte oock by den rechten wegh

19. Antwoorde.

Verklaert dat doen hy Gevangen stont om sich aende punct van Saragoa te Imbarqueren, Simon Fernandes tegens hem zeyde, dat die eenen Man van 't Velt t' zynen huysse hadde.

20. Antwoorde.

Verklaert daer van niet te weten.

21. Antwoorde.

Verklaert daer van gantsch niet meer te weten.

22. Antwoorde.

Verklaert dat hy noyt eenigh Bootschap van Francisco Vas gehad heeft, noch by geschrift, noch door Swarten, noch by monde.

Verklaert dat hy op den selven dagh van 't vertreck door ordervan

Extract uyt de Fiscaels Rolle,

Jan van Casteel , als Procureur van Arnout van
Liebergen, Scholtet vande Alagoas, Eysr. ende de
Hr. Adr. Fiscael als gevouchde,

Contra

Gabriel Soaris , Gedetineerden.

ALfoo den Gedetineerden bekendt heeft, dat hy
resolutie genomen, ende ordere heeft ghegeven
aen *Francisco Vas*, om alle Inwoonderen van *Alagoas* aen
te sprecken, ten eynde zy souden vergaderen, ende
voor den Coninck van Spangien zyn Volck bewaren
seecker groot quantiteyt van *Farinha*, *Vis*, en *Lonten*,
waer mede begaen heeft *Crimen lase Majestatis* ; Con-
cluderen met den voorschreven Eysr. ende ghe-
voechde, dat den Gedetineerde, gebracht synde ter
plaetse alwaer men gewoon is recht en luttitie te doen,
aldaer door den Scherp-rechter als een verrader ont-
halt, zyn lichaem gevierendeelt, en syn hooft op een
Pael gestelt te werden, andere ten Exempel, met con-
fiscatie van alle syne goederen , ende in cas van ont-
kenninghe van eenighe deses, Concluderende , dat hy
sal vverden geordonneert ter scherpe Examen , ten
minsten tot confrontatie van *Francisco Vas*.

Den Gedetineerde, al-voorente Antwoorden, ver-
soeckt dat hem een Procureur geordonneert werde,
die syne saecke deffendere , ende versoekt specialijc
den Licentiaet *Antonio Perera*. Den Raet Fiat.

Gedaen in den Rade Recife, desen 12. Augusti 1640.

Anto.

Antonio Perera Licentiaet, Procureur van *Gabriel Soares*, aengaende de confessie, ontkent eenige Lonte, ofte Vis gerecht doen maecken te hebben, maer alleenlijck *Farinha*, volgens zyne voorschreven confessie in den Rade ghiedaen, ende dat naer dat ons volck het Quartier van de Zuylt, nyt vreesse van den Vyant dood gellaghen te werden, verlaten hadde, ende uyt de selve vreesse, dat hy van den vyandt doot soude gheslaghen werden, welcke naer het segghen van den voornoemden Commandeur, en syn volck met twee of drie duysent man van *Rio de St. Francisco*, derwaerts quamen, zy oock, de voorschreven *Farinha* hebben doen maecken, ende dat het selve geschiet is om zyn leven ende goet te bewaren, Concludeert mit dien tot niet ontfanckelijck, ende dat den Eyfr. mitsgaders den gevoeghen hunnen eysch ende Conclusie, soo ten principaelsten, als versochte torture sal werden ontfeydt, en hy Gedetineerde daer van geabsolveert, kosteloos ende schadeloos.

Den Eyfr. ende Gevoechde, Accepteren de gedane Confessie, voor zo veel de *Farinha* aengaet, ende wat belanght de Vilsch ende Lont, seght de ontkenninghe ter quader trouwen te geschieden, nopende het geene vande vreesse geallegeert wert, debatteren 't selve by inpertinentie, ende irrelevantie, persisterende hier mede voor Replijcque.

Den Gedetineerden duplicerende, seght de ontkenninge ter goeder trouwen te gheschieden, ende de geallegeerde vreesse in dese saecke grootelijcx in conditatie behooren te komen, en persisteert hier mede.

Den Raet al-vooren recht te doen, ordonneert dat *Gabriel Soares* met *Franciscus Vas*, op morghen precijs, sullen werden geconfronteert op de defferenten van hare

hare depositie, inden Rade gedaen, Actum in de Rade-
desen 16. Augusti 1639.

Naer gedane Confrontatie, ende persisteren van
partye, by hare confessie is de saecke ten principae-
len in advijs gehouden, Ghedaen in den Rade *Reciff*,
desen 17. Augusti 1639. Colf:

Accordeert

Abraham Tapper;

Geautentifeert door B. *Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

Informatie, ghenomen op den 3. Augusti 1639. in 't
Quartier van den Ingenia Noffa. Sra da Luda, over
den persoon van Francisco Vas, ghevangen ende ter
scharper Exame gestelt, volghens de resolutie van den
Ed: Cryghs-Raet daer over genomen.

VErklaert waerachtigh te zyn, dat hy ordere ont-
fangen heeft van *Gabriel Soaris*, om by alle de In-
woonders te ordonneeren Farinha, ende Lout te ma-
ken voor des Conincx Volck, ende de selve in 't Bos te
brengen.

Bekent den
inhoud des-
ses in Ala-
goa bekend
te hebben.

Verklaert dat *Baltasar de Rova*, in 't Bos verborghen
heeft 200. Alqueer Farinha voor des Conincx volck.

Bekent te
hebben.

Verklaert dat *Pedro Goncalvo*, in 't Bos verborghen
heeft 200. Alqueer Farinha voor des Conincx volck.

Ut supra.

Verklaert dat *Simon Andrea*, in 't Bos verborghen
heeft 200. Alqueer Farinha voor des Conincx volck.

Ut supra.

Verklaert ordere van *Gabriel Soaris* ontfangen te
hebben.

R

hebben, om van de Inwoonders te doen gereet maec-
ken 2000. Alqueer Farinha, ende groote partye Lont.

Seght
van 15 be-
kendt te
hebben.

Verklaert hy Ghevangen in zyn huys gereet teheb-
ben 30. Alqueer Farinha, voor 's vyants volck.

Ut supra Verklaerdts voorders, dat *Gonsalvo Fardo Luis*, in 't
Bos heeft verborghen 100. Alqueer Farinha voor 's vy-
andts volck.

Ut supra Verklaert dat *Gonsalvo Ferrera*, in 't Bos verbor-
ghen heeft 200. Alqueer Farinha voor 's Konincks
Volck.

Ut supra Verklaert dat *Manuel FONSEQUE*, in 't Bos verborghen
heeft 50. Alqueer Farinha voor 's Konincx volck.

Ut supra Verklaert dat *Barto Gonsalvo*, in 't Bos verborghen
heeft 30. Alqueer Farinha voor 's Konincx volck.

Ut supra Verklaert dat *Gasper Gedes*, in 't Bos verborghen heeft
50. Alqueer Farinha voor 's Konincx volck.

Ut supra Verklaert dat *Gonsalvo de Roche Barboze*, in 't Bos
verborghen heeft 200. Alqueer Farinha voor 's Con-
nincx volck.

Ut supra Verklaert dat *Bastiaen Ferrera*, in 't Bos verborghen
heeft 200. Alqueer Farinha voor 's Conincx volck.

Ut supra Verklaert dat *Domingo Galvan*, in 't Bos verborghen
heeft 50. Alqueer Farinha voor 's Conincx volck.

Ut supra Verklaert dat *Manuel Gonsalvo Taborde*, in 't Bos ver-
borghen heeft 2000. vis voor 's Conincx volck.

Ut supra Verklaert voorders dat *Franciscus Gonsalvo Chants*,
in 't Bos verborghen heeft 2000. Vis voor 's Conincx
volck.

Ut supra Verklaert dat *Antonio de Fonte*, in 't Bos verbor-
ghen heeft 300. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Vt supra Verklaert dat *Manuel Picmienta*, in 't Bos verbor-
ghen heeft 500. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Vt supra Verklaert dat *Anthoni Gemmes*, in 't Bos verborghen
heeft

heeft 500. vadem Lont , voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Andrea de Rees*, in 't Bos verborghen Ut supra heeft 500. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Anthoni Coellio*, in 't Bos verborghen Ut supra heeft 500. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Mannuel Magellians*, in 't Bos verbor- Ut supra ghen heeft 100. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Iorge Nunes Landijn*, in 't Bos verbor- Ut supra ghen heeft 50. Alqueer Farinha, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Mannuel de Lemos*, in 't Bos verbor- Ut supra ghen heeft 2000. vis, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Matthijs Correo*, in 't Bos verborghen Ut supra heeft 50. Alqueer Farinha, voor 's Conincx volck.

Verklaerdit dat *Belgior Aluares da Costa*, in 't Bos ver- Ut supra borghen heeft 150. vadem Lont , voor 's Conincx volck.

Verklaerdit dat *Dominga Torres*, in 't Bos verborghen Ut supra heeft 50. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaerdit dat *Pancus Soaris*, in 't Bos verborghen Ut supra heeft 50. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Augustijn Franciscus*, in 't Bos verbor- Ut supra ghen heeft 50. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat *Anthoni de Porto*, in 't Bos verborghen Ut supra heeft 100. vadem Lont, voor 's Conincx volck.

Verklaert dat hy ordere hadde om *Simon Correa* te Ut supra ordonneren, om goede partye Lont te maecken, maer en hadde hem noch niet gesproken.

Verklaert dat *Gabriel Soaris*, ordere heeft ghegeven Ut supra aen *Ruy de Soufê*, om groote partye Lont, ende Farinha by de Inwoonders in de Noort voor den Coninc te doen maecken, daer van hy beter kenniffe heeft als hy Gevangen.

Segthier
op ghe-
vraegt ge-
weelt te
zyn doch
niet te we-
ten wat
hy daer op
gheant-
woordt
heeft.

Nader-
hant be-
kent
Us supra.

Verklaert voorders dat *Gabriel Soaris*, de generale ordere heeft gegeven, om *Farinha* ende *Lont* ghereet te maecken, ende dat sonder fout dese *Maent Augusti* alles moeste gereet zyn, tegens dat des *Conincx* volck int land soude komen.

Eyndigende hier mede syne depositie, verklaert alles soo waerachtigh ende in der daet te zyn, ende heeft hy *Gevanghen* 't selve met Eede bevestight, in presentie van de ondergheschreven Commissarisen daertoe door den *Crijghs-Raedt* gheordonneert,

Datum als boven

FRANCISCUS VAS.

Als Commissarisen

DANIEL DE DIEU.

D. H. S.

In presentie van my Scholtet

ARNOUT VAN LIEBERGEN.

Geautentiseert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

Translaet uyt den *Portigeeschen*.

Franciscus Vas verhoort ende geexamineert zijnde, over de *Articulen* van zijne ommeftaende bekentenisse, verclaert, dat hy in de *Alagoa* bekend heeft het geene volcht, maer dat alles *Leugens* was, ende dat hy 't bekendt heeft door de strafheydt der torture hem aengedaen.

Dat

1.

Dat Gabriel Soaris hem hadde geordonneert diligentie met de Inwoonderen van de Alagoa te doen, oft dat hy schatten soude om seeckere quantiteyt Meel, Vis, ende Lonte te geven, voor 't Volck van den Coninck van Spangien.

2.

Hem kennelijck te zijn, dat verscheyden Inwoonderen ten selven sijne alrede veel Meel, Vis, ende Lont hadden verborghen, waer onder zijn de Persoonen in zijne bekentenisse begrepen.

3.

Dat hy mede tot dien effecte gemaect heeft dertbien alqueren Meel.

4.

Dat Gabriel Soaris order heeft ghegeven aen Ruy de Soufa, om in de Noort Alagoa diergelijcke diligentie te doen, ende dat alles tegens 't eynde van de Maent Augusti geprepareert moeste zijn.

5.

Gevraeght zijnde, wat hy in de Alagoa hadde bekend van Rodrigo Perera, Gasper Nunes, ende Doningos Pinto, antwoorde, dat hem van wegen de boven-genoemde niet gevraeght en is geweest. Ghedaen in den Raet alhier, hynden den thierenden Augusti des jaers 1639.

Was ondergeteyckent

FRANCISCUS VAS.

Ter kentenisse van myn, en ondergeteyckent

ABRAHAM TAPPER.

Geautentificeert door B: Badellus Notaris Publ: tot Amsterdam.

R 3

Interrogatorium der E. Heeren, President en Politijc-que Raden , geexsibeert uyt den name van Arnout van Liebergen Scholtet van de Alagoas, Eysf. ende den Advocaet Fiscael gevoeghde, om daer op te hooren ende examineren, Franciscus Vas.

Translaet uyt den Portigeeschen.

1. Vrage.

Of hy niet en is geweest met Gabriel Soaris, in 't huys van Georgehe Nunes, ende aldaer met hun drie be-
raetslaecht hebben, een groote quantiteyt van vis, Farinha, Lonten ende andere Amonitie te vergadaren, voor het volck van den Coninck van Spangien, ende op wat tijdt?

2. Vrage

Wat reden zy ghehadt hebben om het
zelve te doen?

3. Vrage.

Ende voorts wat resolutie hy hun als-
doen is genomen, ende besloten?

4. Vrage.

Of oock hy Gewanghen niet, ofte voor,
ofte naer dien tijdt noch eens is gheweest
ten huys van Gabriel Soaris, aldaer
dezen aengaende, yetz beslooten of ghere-
solueert is?

weest waren ten huys van Jorge Nunes, verklarende dat zy-lieden noyt te
voorens diergelycke dingen gepractiseert hebben.

1. Antwoorde.

VErklaerd dat ten Huysen van
Jorge Nunes niet anders ghepaf-
seert en is, dan dat den voorschreven
Jorge Nunes, seght dertigh Alqueers
meer te hebben, ende hy Gevangen
twintigh, die zy-lieden niet en kon-
den verkoopen, door dien onse Sol-
daten het quartier verlaten hadden,
Gabriel Soaris alldoen zeyde, wacht
maer wat de Soldaten des Coninx
van Spangien sullen het komen op
eten, 't welck drie of vier daghen
naer 't voorschreven vertreck ghe-
passeert is.

2. 3. 4. Antwoorde.

Dat hy door laste van Gabriel So-
aris, geweest is 't synen huys, die
hem de Inwoonderen van Lagoa
belast heeft te schatten een seecker
quantiteyt Meel, Visc, ende Lont,
tegens dat de Soldaten vanden Co-
ningh van Spangien fouden komen,
'twelc volgens ooc hy order gaf aen
eenighe Inwoonderen, 't welck ge-
passeert is, den dagh naer datse ge-

5. vfrage

5. Vrage.

Hoe ende wat geresolveert is, ende wie daer by was, ende op wat tijdt?

6. Vrage.

Of niet den Gevangenen ordere ontfangen heeft van Gabriel Soaris, om by de Inwoonders Farinha, Lont, ende andere amonitie gereset te doen maken voor 't Conincx volck?

7. Vrage.

Tegen wat tijdt het zoude moeten ghevoet zyn, ende hoe veel het int generael zoude monternen?

8. Vrage.

Of zijn last by hem Gevangenen zelfs is int werck gestelt, of niet, ende aen wien?

9. Vrage.

Hoe veel hy gheordonneert heeft, dat Baltazar de Roua zoude hebben op te brengen, binnen wat tijdt, op wat plaetse, ende wat by den zelven Roua daer op is geantwoort?

10. Vrage.

Pedro Gonfalvo, *ut supra*.

11. Vrage.

Symon Andrea, *ut supra*?

12. Vrage.

Gonfalvo Ferera, *ut supra*?

13. Vrage.

Manuel de Fonseca, *ut supra*?

14. Vrage.

Barth. Gonfalvo, *ut supra*.
antwoordt heeft, ick sal doen wat

5. Antwoordt.

Dat niemant meer aldaer present was als hy ende den voorz. Gabriel Soaris.

6. Antwoordt.

Dit Artijckel wordt met het vierde beantwoordt.

7. Antwoordt.

Voor de geheele maent Augusti, en nopende de quantiteyt, verklaert dat hy ordineerde te maken so veel meel, vis en lont, als sy soude konnē.

8. 9. Antwoordt.

Dat hy met niemandt aengesicht aen aengesicht en heeft ghesproken, maer dat hy aen Manuel de Fonseca heeft geschreven, ende aen Gonfalvo Ferera, ende mondelinge heeft laten bootschappen Pedro Gonfalves, Bartolomeo Gonfalves, en Baltazar da Roua, die hem antwoorde dat zy doen soude 't geene hem mogelyck soude wesen.

10. Antwoordt.

Heeft het hem mondelingh laten aenleggen; ende antwoorde, ick sal doen wat ick kan.

11. Antwoordt.

Verklaert hem ordere aen Simon Andrea gegeven te hebben.

12. Antwoordt.

Verklaert aen Gonfalvo Ferera, een geschrift ghesonden te hebben, dan geen antwoord daer op bekomen.

13. Antwoordt.

Verklaert aen Manuel de Fonseca een geschrift belast te hebben, maer geen antwoord daer op bekomen.

14. Antwoordt.

Verklaert aen Bartholomeo Gonfalvo, een mondelinge bootschap ghedaen te hebben, ende hy hem ghe-

ick kan.

15. Vrage.

15. Vrage.

Gonfalvo Fernandes, *ut supra.*

16. Vrage.

Gasper Gedes, *ut supra.*

17. Vrage.

Gonfalvo de Roche Barbaljo.

18. Vrage.

Domingos Galvan, *ut supra.*

19. Vrage.

Manuel Gonfalvo Taborde.

mondelinge in de kerck bootfchapte, ende dat hy hem antwoorde, feer wel, dat hy 't alrede gemac't hadde.

20. Vrage.

Francisco Gonfalvo, *ut supra.*

dat hy hem antwoorde, feer wel, dat hy 't al gemac't hadde.

21. Vrage.

Bastiaen Ferera, *ut supra.*

22. Vrage.

Anthonio de Fontes, *ut supra.*

23. Vrage.

Anthonio Gommès, *ut supra.*

24. Vrage.

Manuel Piemiènta, *ut supra.*

15. Antwoordt.

Verklaerd't hier over met *Gonfalvo Fernandes* niet getraecteert te hebbē.

16. Antwoordt.

Verklaert geen order aen *Gasper Gedes* gegeven te hebben.

17. Antwoordt.

Verklaert met *Gonfalvo da Roche*, niet gehandelt te hebben.

18. Antwoort.

Verklaert niet gehandelt te hebben.

19. Antwoordt.

Verklaert aen *Manuel Gonfalves Taborde*, belaft te hebben, dat hy 2000. vifch soude maecken, en hem 't felve vifch soude maken, en hem 't felve

20. Antwoordt.

Verklaerd't aen *Franciscus Gonfalvo* inde Kerck gebootfchap te hebben, dat hy 2000. vifch soude maken, en dat hy 't al gemac't hadde.

21. Antwoordt.

Verklaert met *Bastiaen Ferera* niet gehandelt te hebben.

22. Antwoordt.

Verklaert dat hy hem de bootfchap heeft laten doen door den foon van den felfen *Anthonio de Fontes*, dan geen antwoordt van hem bekomen.

23. Antwoordt.

Verklaerd't met *Anthonio Gommès* niet gehandelt te hebben.

24. Antwoordt.

Verklaert aenden Schoon-Vader van *Manuel Piemiènta* belaft te hebben dat hy *Lontre* zoude maecken, eude

ende dat hem gheantwoordt heeft dat hy 't zyn Schoon-soon soude zeggen, souder antwoordt van *Manuel Piemienta* bekomen te hebben.

25. Vrage.

Andrea de Rees, ut supra.

26. Vrage.

Anthoni Coelho, ut supra.

27. Vrage.

Manuel de Magellaus, ut supra.

28. Vrage.

Iorge Nunes, ut supra.

29. Vrage.

Manuel Lemes, ut supra.

30. Vrage.

Matthijs Correo, ut supra.

31. Vrage.

Belchior Alveres Dacosta, ut supra.

32. Vrage.

Dominge Perris, ut supra.

33. Vrage.

Pauls Soaris, ut supra.

34. Vrage.

Augustijn Franciscus, ut supra.

35. Vrage.

Antonio de Porte, ut supra.

25. Antwoordt.

Heeft hem belast Lont te maecten, en heeft hem geantwoordt dat hy soude doen wat hy konde.

26. Antwoordt.

Verklaert met *Anthoni Coelho* niet gehandelt te hebben.

27. Antwoordt.

Verklaert met hem niet gehandelt te hebben.

28. Antwoordt.

Verklaert met *Iorge Nunes* niet gepasseert te syn, alleenlyc tynen huyse met hē gevangen, en *Gabriel Soaris*.

29. Antwoordt.

Verklaert hem belast te hebben, Lont te maken, maer dat hy gheen antwoordt en heeft ghegeven.

30. Antwoordt.

Verklaert met hem niet gehandelt te hebben.

31. Antwoordt.

Verklaert met hem niet gehandelt te hebben.

32. Antwoordt.

Verklaert hem niet te kennen.

33. Antwoordt.

Verklaert met hem niet gehandelt te hebben.

34. Antwoordt.

Verclaert gantsch niet van hem te weten.

35. Antwoordt.

Verklaert met hem niet ghesproken te hebben.

36. Vrage.

Simon Correa, *ut supra*

37. Vrage.

Hoe veel hy Gevangen zelfs heeft ten dienst als vooren gheret ghemaect ende gehadt, waer gebracht ende noch is, missgaders hoe veel hy noch op ghebracht zoude hebben?

38. Vrage.

Of Ruy de Soufe ordere heeft gehad inde Noort Alagoas, de Inwoonders te doen contribuieren, voor ende in wat manieren, *ut supra*.

39. Vrage.

Van wien de ordere ontfanghen heeft, en of hy niet en weet dat een van des vyants volck is, of geweest is in het huys van Simon Fernandes, ende hoe langh, oock hoe genaemt, ende van wat qualiteyt.

40. Vrage.

Gevraecht wat redenen hem ende Gabriel Soaris tot dese resolutie ghebracht hebben.

Verklaert voorts van gheen andere saecke meer kennisse te hebben, als 't gheene hy tot nu toe bekend heeft; Aldus gedaen in den Rade den 12. Augusti, des Iaers 1636.

Ende was ondergeschreven,

Accordeert ende geteyckent

ABRAHAM TAPPER.

Geauthentificeert door B: Badellus Notaris Pulb:
tot Amsterdam.

36. Antwoordt.

Verklaert met hem niet ghesproken te hebben.

37. Antwoordt.

Verklaert twintigh Alqueren gemaect, ende les daer van na 't quartier gesonden te hebben, de rest soude daer nae toe gaen op den selven dagh dat hy vertrock, ende soude geen Meel maecten, alsoo 't wyne out zynde, geeyndicht was.

38. Antwoordt.

Verklaert ten deele niet te weten 't gheene hem by dit Articul ghevraecht wordt.

39. Antwoordt.

Verklaert ten deele niet te weten 't gheene hem gevraecht wordt.

40. Antwoordt.

Verklaert gantich gheen andere reden meer te weten, als 't gheene Gabriel Soaris belast hadde.

In

*Informatie, genomen op den 4. Augusti Anno 1639.
in 't Quartier vande Ingenha Noff^a. Sra. da Iuda,
over Gonfalso Fernandes Juis ghevangen, ende
door den Ed: Crijghs - Raedt tot sebarper examē geor-
donneert.*

Verklaert dat omtrent drie weecken geleden, *Ga-
briel Soaris* hem gheordonneert heeft veerdigh te
maecken voor des Conincks volck, zoo veel Farinha
als hy konde te wege brengen.

Van gelycken soo veel vis als hy konde bekomen,
ende de selve te bewaren tot de komste van des Co-
ninckx volck.

Verklaert dat tegenwoordig alle zyne Negers doen
de zyn om de Farinha voor des Coninckx volck gereet
te maecken.

Verklaert mede dat teghenwoordigh in zyn huys
veerdigh sijn 100. stucx Corimaes voor 's Coninckx volck.

Eyndigen hier mede zyne depositie, verklaert alles
zoo waerachtigh ende in der daet te zyn, ende heeft
hy Gevangen 't selve met Eede bevesticht, in presen-
tie van de ondergeschreven getuygen, als Commissa-
risen daer toe geordonneert, Datum als boven

GONFALVO FERNANDES.

Als Commissarisen

BRANT BARENSZ.

DANIEL DE DIEU.

In kennisse van my Scholtes

ARNOUT VAN LIEBERGEN.

Geautentificeert door B: *Bodellus* Notaris Publ: tot Amsterdam,

S 2

In

Verklaert
sulcx door
pyne be-
kendt te
hebben.

Ut supra.
Bekent dat
hy geseyd
heeft dat
hy syne
Negers be-
last soude
hebben om
Farinha te
maken.

Ut supra.
Maer dat
deselve vis
voor den
Thiende-
naer was.

Verklaert
dese Con-
fessie des
anderen
daegs naer
de torture
ondertekent
te hebben.
Actum in
den Raet
Recd: den
15 Augusti
1639.
Tapper.

**Interrogatorien der E. Heeren, Politijcque Raden ge-
exhibeert by Arnout van Liebergen, Schoutet van
de Alagoas, ende den Advocaet Fiscael als gevoegh-
de, omme daer op te hooren ende examineren, Simon
Fernandes.**

Translaet uyt den Portugeeschen.

1. Vrage.

Of hy gevanghen niet en bekent dat
Pedro Marcus op den 27. May
1639. des nachts is gecomen aen zijn de-
posants huys met eenighe van 's vyandts
volck die twee van onze Brasillanen ge-
vangen hadden?

2. Vrage.

Of den zelven Pedro Marcus niet
en riep aen hem gevangen, dat daer Gen-
tos de Compagne waren, die hy nootake-
lijck dienden over te zetten, over de Re-
vier?

waren aen dese zijde daer hy Ghevangen woont.

3. Vrage.

Of oock hy Ghevanghen diffculteerde,
om dat het in der nacht was, ende zulcx
niet doen wilde, al-eer zulcx aenghedient
hadde in 's quartiers?

dienen, hem dreygende dat zy-lieden
af-branden.

4. Vrage.

Of Pedro Marcus niet en heeft ge-
antwoordt dat geen zwaarigheyt daer in
gelegen was ende dat den Commandeur
zulcx niet en zoude te weten komen, ver-
mits dat inder nacht geschiedet?

het onnosdigh was, want men moest

1. 2. Antwoordt.

Verklaerd dat Pedro Marcus, tus-
schen 9. en 10. uren des nachts,
t' zynen huys gekomen is, en hem
geroepen heeft, seggende, dat al-
daer 't Veldt volck was, ende uyt-
komende om met den voorschz. Pe-
dro Marcus te spreken, zyn darelyck
twee uyt den bosch ende daer naer
noch vier andere ten voorschyn ge-
komen, die hem bedwonghen heb-
ben hem aen d' ander zijde van de
Revier over te voeren, teghens hem
seggende, dat daer eenige Compag-
nien vanden Coningh van Spangien

3. Antwoordt.

Verlaert dat hy geen diffculteyt
en maecte door dien hy gevangen
was, maer als hyse overgevoert had-
de, teghens hem seyde, dat hy aen 't
Quartier niet en zoude gaen aen-
anderfinis zyn huys soudent komen

4. Antwoordt.

Verklaerd als hyse overgevoert
hadde ende wederom keerende, dat
hy met Pedro Marcus sprac, ende sey-
de tegenshem, dat hy 't in 't Quartier
wilde gaen aendienen, waer op den
selven Pedro Marcus antwoorde, dat
zulcx niet weten.

5. Vrage

5. Vrage.

Of den zelven Pedro Marcus tot meerder Inductie, van hem Depofant, niet zeyde, dat daer dicke by noch meer Infanterye van den Coningh was, als Jean Rodrigo, als mede dat aen S. Michiel waren de Capiteyns Rebellingo, Bocanegro, Martin Ferera, Barballio, te samen sterck twee duysent man?

5. Antwoordt.

Verclaert dat die vandē vyant tegens hem zeyden, dat daer aende Noort zyde waren twee Compagnien met Capiteyn Iean Rodrigues, soon van Anthoni Rodrigues da Costa, ende dataen d'andere zyde van 't Zuyden nae de Reviere van S. Michiel waren Luis Barbalho, Rebellingo, Bocanegro Alias Henrique Dias, en Martin

Ferera, die zy-lieden seyden sich tot Corseripe met 2000. mannen gedefbarqueert te zyn.

6. Vrage.

Of daer op hy gevanghen het volck niet overgeset heeft?

7. Vrage.

Of hy wederom ghekomen zijnde den voorschreven Pedro Marcus niet heeft afgerade aen niemant te kennen te geven, dat hy het volck overgeset hadde.

8. Vrage.

Of hy Gevangen niet in syn huys hadde een van des vyandts volck?

vo nae de Reviere van S. Francisco begaf, en aldaer eenen langen tyt lagh, daer naer quam hy naer Ste. Amaro, om eē Indiaensche (Vrouwe) genaemt Guyomar, met de welke hy Boeleerde, die hem daer naer verliet, ende met eenen Nederlander troude, sulcx dat Manuel Gonsalves sieckelijck zynde, eerst gegaen is nae zyns Gevangens, huys, en alsdoen gesien heeft een Placaet van syne Excell: dat al des Conincx Soldaten nae 't Reciff zouden komen, waer op den voorsz. Manuel Gonsalves ghegaen is ten huys van Gasper Pinto, die hem eenige Purgatien gaf, eyntelyck quam hy wederom in zyne Gevangens, huys, alwaer hy ses maenden langh gelegen heeft.

9. Vrage.

Hoe ghenaemt, ende van wat qualiteyt?

10. Vrage.

Of hy oock gheen ordere heeft ontfangen om Farinha chereet te maecten voor 's Konincs volck?

11. Vrage.

Hoe veel, ende tegens wat tijdt?

6. Antwoordt.

Seght jae.

7. Antwoordt.

Seght hem niet te gedencken dat hy sulcx gefeght soude hebben.

8. Antwoordt.

Seght dat een Castilliaen ghenaemt Manuel Gonsalves, die sich neffens d'andere van Porto de Cal-

9. Antwoordt.

Is beantwoordt.

10. Antwoordt.

Verklaert hier van gheen deel, nochte van de voordere Artijculen te weten.

11. 12. 13. 14. 15. Antw.

Verclaert dat hy Gevangen syn- de den

12. Vrage.

Van wien de ordere ontfangen?

13. Vrage.

Hoe veel diens volgende heeft ghereest gehadt?

14. Vrage.

of niet en weet dat de ordere Generael aen allen de Inwoonders is gegeven.

15. Vrage.

Wt wiens last, ende hoe veel int generael moefte gebracht worden, ende binnen wat tijd geneet zyn.

de den Alcayde Mayer hem een pampier int Nederlantich gemaectt aen zyne Huysvrouwe heeft doen onderteyckenē, om aldaer syne Canoa te brengen, dat alsdan den Capiteyn Sluyter t' zynen huysf-
gaen is, seggende tegens zyne huys-
vrouwe, dat t' Pampier verhaelde dat zy alle tgoet soude overleveren, waer op zy overgelevert heeft alle t' geene hier naer volght.

Een stuck Sijde Boeren Caffa, Een stuck met Noppen, Een Schort, Een nieuwe Deecken.

Actum den 5. Augusti 1639. Ende was ondergeschreven accordeert ende geteyckent *Abraham Tapper.*

Informatie genomen op den 2. Augusti 1639. ende in't Quartier van Ingenho Noffa Sra. da Juda, over den persoon van Domingo Pinto gevangen, ende door den E. Crijghs-Raedt geordonneert Crimenelijck geexamineert te worden.

Verclaren de ondergeschreven Commissarisen, dat naer dat sy lieden den voornoemden Domingo Pinto, (scharpelyc geexamineert hebben gehad, en met eenige torture op de Confessie van diversche getuygen, als blyckt by de nevengaende Informatien aen hem gedaen, en niet willende tot bekentenisse komen, hebben de voornoemde Commissarisen goet gevonden hem los te laten, ende seynden in handē vande hooge iustitie op het Recif. Ende in waerheyt van desen by ons ondergesz. Commissarisen onderteyckent, Actum als boven, ende was ondergeteyckent

Als Commissarisen

DANIEL DE DIEU

D. H. S.

In kennisse van my Scholret

ARNOUT VAN LIEBERGEN.

In

*Interrogatorium, de Ed. Heeren Politijcken Raden
geexsibeert uyt den name van Arnout van Lieber-
ghen, Schout tot Alagoa, Eyf. ende Heer Adv-
caet Fiscaelghevoeghde, om daer op te hooren ende
examineren, Domingo Pinto.*

Translaet uyt den Portugeesschen.

1. Vrage.

Of hy Ghevanghen niet aen den
Commandeur *Sluyter* heeft aen-
ghedient, dat den vyant seer sterck
door de Sertan, en door den nieuwen
Pasvan *Don Louis* aen quam?

inne verklaert wordt 't geene ick met den selven Ca-
piteyn *Sluyter* gehandelt hebbe.

2. Vrage.

Of hy Ghevanghen niet en heeft
gheleyt tegens gemelte *Sluyter*, dat
synen Soon van haer gevangen was,
ende de Negher van zynen Soon de
gevanckenisse was ontloopen, ende
hem Ghevangen sulcx aengeseydt
hadde?

de Noort besichtighen, sonder te weten wat volck
dat hem genomen hadde.

3. Vrage.

Of hy Ghevangen van niemant
anders als van den voorfz. Neger
gheen condschap en hadde van de
aenkomste des vyandts, en waer die
vandaen quamen, en waer zy henen
wilden.

Of hy gevangen niet en heeft aen gemelte *Sluyter* gebeden, dat hy *Sluy-*
ter dese zyne ghevanghens openbaringhe aen gheen andere Portugeesen
openbaren en soude, of dat anders het selfde zyns ghevanghens hals soe de
kosten.

4. Vrage.

1. Antwoordt.

Verklaert neen, maer
dat den Capiteyn
Sluyter heeft een geschrift
van hem Gevangen, waer-

2. Antwoordt.

Verklaerdts geseght te
hebben, dat synen Negher
ofte Swart hem geseght
heeft, dat zynen Soon
gevangen was, gaende
den selven synen Soon na

3. Antwoordt.

Verclaert gantsch geen
ander bootschap ghekre-
gen te hebben.

4. Ant

4. Antwoordt.

Verklaert hoe dat hy bescheyt is gaen geven van des Negers getuygenisse , ende denckende de selve Coninck volck te wesen , verfochte hy aen den Capiteyn Sluyter , dat hy niet soude openbaren dat hy al-fulck bootschap was gaen geven.

5. Vrage.

Waerom, en voor welke Portu-
gesen hy vreedt?

6. Vrage.

Of hem van de Portugesen, of een
in't particulier eenig generael of spe-
ciaal gebodt is gegeven, by monde
ofte by geschrift?

7. Vrage.

Van wien, ende hoedanich?

8. Vrage.

Waerom hy Ghevangen het selfs
niet heeft te kennen gegeven, te ge-
lyck aen gemelte Sluyter?

9. Vrage.

Of hy niet en heeft neffens ande-
re Moradoors ordere gehadt, door
last van Gabriel Soaris, of van Fran-
ciscus Vas, of van yemandt anders eenige Farinha, ofte andersints ghereet
te maecken?

5. Antwoordt.

Verklaert voor des vy-
ants Troupen, diemen sey-
de te marcheren, bevrees
te zyn.

6. 7. 8. Antw.

Verklaert gantsch geen
ordere gehadt te hebben,
om Meel, Vischen Lont
voor den Coninck van
Spangien te maken, door
dien hy geen vrou-mensch
nochte Negers en heeft,
ende dat hem twintich
Neghers nae den Bosch
ontloopen zyn.

9. 10. 11. Antw:

Verklaert neen.

10. Vrage.

Hoedanich, ende van wien specialycken den last gheweest is?

11. Vrage.

11. Vrage.

Binnen wat tydt de Farinha moeste gereet zyn?

12. Vrage.

Of in zyn gerangens huys, ende in een gat in ghemetselt respectie niet beyonden en zyn dese naervolgende Amunitie van Oorloghe, 2. Degens, een Hollants Musquet, een Loop van een Musquet, twee Bossen Hollants Lont, een stuck Loot van ontrent 10. pont, twee groote porte flesschen, twee cleynen porte flesschen, een Loop met een Slot van een Musquet, twee Gevesten van Deghens, een Yser van een Hellebaert, een Sackje met Hagel, een Speck draegbant van een Deghen, een houten Rondas, een kleyn Calbas met een hoorn met Buscruyt, twee Bossen Speck Lont, een sackje met 14 kogels, een Pot daer in acht-en-derigh haeck en roer Kogels.

12. Vrage.

Waer van daen ghy sulcx gekregen heeft.

men Lont, een stuck Loot dat over gebleven was, ende een Allemblick ofte Klock om Bloeme water te disteleren van ses of seven ponden, vier ledige boscruyt Flesschen. Item, twee gevesten van 't Rappier, een Yser van een Hellebaert in de Mayr gheset om den hoet aen te hanghen, heeft een weynigh Amunitie: Item, een drachbant, een Rondas sonder leder, ende gebroken, een Calbas met een quart boscruyt, die den Sluyter hem ghegeven hadde omme te jaghen: Item, een weynigh Lont, waer mede de kamer van zynen Soon toegebonden was, eenen sack met vierthien kogels

T

12. Antwoord.

Verklaeret dat hy 't zynen huys heeft ghehad: een verroest rappier, ende een ander gebroken, oock een Hollants musquet, gekocht van Capiten Corff, ende noch een Vietroer voor thien Spaensche Patacoenen ende een half, by licentie die hy van zyne Excellentie ende den Hooge Rade, hadde specialijcken van den Heer Gijfeling, dieden Commandeur hem afgenomen heeft, hadde mede twee gebrokene Musquet Loo-
pen. Item, achteen vade-

gels

ghels , ende een pot met 30. koghels ende 17. Patronen.

13. Vrage.

13. Antwoordt.

Tot wat eynde de selve Amonitie daer verborgen hadde?

Om sich tegens de Negers van Palmares , ende diergelijcke Straet-roovers van 't Bos te verweeren.

14. Vrage.

14. 15. 16. 17. Antw.

Of hem oock niet bekendt en is hoe veel Farinha tot een generael Magasijn by de Inwoonders soude oppgerecht worden.

Verklaert daer van niet te weten?

15. Vrage.

Of hy oock geen kennisse en heeft van Vis ende Amonitie van Oorloges die de Inwoonders voor den Vyandt verborgen hadde?

16. Vrage.

Van wien sulcx geordonneert is?

17. Vrage.

Aen wien?

18. Vrage.

Hoe veel van elck in 't Speciaal , ende alles in 't generael soude monsteren?

19. Vrage.

Of hem ghevangen desen aengaende yet meer bekendt is, daer op by desen niet particuliers gevraeght is: Gedaen inden Rade, op Keciff desen 17. Augusti 1639.

Accordeert

ABRAHAM TAPPER.

Geautentifeert door B: Badellus Notaris Publ:
tot Amsterdam.

In

*Informatie genomen van Capiteyn Sluyter , over die
reden , soo Domingo Pinto aen hem ghedaen heeft,
aengaende den Vyand op den 22. Iuly 1639.*

Verklaerdth hy Capiteyn dat Domingo Pinto op den 22. Iuly, gantsch verbaest ende verslagen zynde, is komen gheloopen, alhier op die Ingenho de Nostra. Sra. da Iuda , alwaer hy doen gecommandeert heeft, ende hem aengedient ende gewaerschouwt dat den Vyandt seer sterck achter voor by zyn huys op die Compagno gepasseert was, hy Capiteyn voorz. desen Pinto vragende, waer op den Vyandt marcheerde , gaf Pinto ter Antwoordt dat hy door de Cartan quam , ende den nieuwen Pas van Don Louis op Porto Calvo mercheerde , maer konde niet recht weten of den Vyandt noch hier op dese Ingenho mochte komen of niet, seggende dat den Vyandt oock zynen Soon met een Paert gevangen hadde genomen, maer die Neger soo by zynen Soon geweest, was het ontloopen, die dit selve hem alles aengeseyt hadde, daerom quam hy hier om 't selve hem Capiteyn oock aen te dienen ende te waerschouwen.

De voorz.
Pinto heeft
ooc herre-
lyck aen de
voorz. Ca-
pityn Sluy-
ter gebedt
dat hy
doch sulcx
aengene
Portugesen
woude ope-
baren , an-
ders soude
het hem
zynen hals
kosten.

Capiteyn Sluyter sulcks alles van den voorschreven Pinto gehoord hebbende, heeft 't selve niet konnen noch willen verswygen , maer datelijck daer van den Commandeur Malburch geadviseert, die doenmaels met zyne troupen lach op oft omtrent de Ingenio Nova,

Eyndigende hier mede syne verklaringhe, heeft hy Capiteyn dit selve in teycken der waerheyt ter presentie van dese ondergeschrevene Commissarisen, daer toe gecommiteert, als Capiteyn Brant Barentsz, ende den Vaendrich Pieter Piar , met eygener handt ondergeschreven ende geteykent,

Ende was ondergeteykent

D. H. S.

DAt den voorghenoemden Domingo Pinto gantsch verbaest, en gealtereert is komen loopen, op dese voorgeschreven Ingenho , ende met Capiteyn Sluyter alleen heeft willen spreeken,

T 2

ende

146.

ende oock secreteet met hem gesproocken heeft, getuyght den Sergiant met even de selfde kracht als zynen Capiteyn, oock dat Capiteyn Sluyter dese selfde redenen van Domingo Pinto ghehoort aen desen Sergiant onderschreven geseyt, om dat hy geen en Officier meer doenmaels by zyn Compagnie gehadt heeft, ende ooc om dat hy alle t volck ofte Soldaten gereet soude houden, om den Vyandt te resisteren, alsoo hy Capiteyn niet conde weten of den Vyandt noch yets op het Fort alhier attenteren mochte, ende heeft den Sergiant de selve verklaringe in presentie van ons selve ondergeteykent, Actum ut supra den 22. Iuly 1639.

Ende was ondergeteykent

PAULUS VETTINGK.

Alle dit selve waerachigh te zyn, dat Domingo Pinto sulcke reden tot den Capiteyn gesproocken heeft, ghetuygen vrywilligh dit selve dese selve ondergeschreven Soldaten van syn Compagnie, om dat hy Pinto alle sulcke reden (oock omtrent twee uyren daer naer dat Pinto by den Capiteyn gheweest is) met desen Pinto gereden hebben in zyn huys.

t Merck s van Michiel Golt-slagher Carperael

COENRAET MEYER.

WOUTER * BLOESZ.

Aldus gedaen en gepasseert in onse persentie, daer toe gecommiteert als Commissarissen, Datum den 22. Iuly 1639.

Ende was ondergeteykent

BRANT BARENTSZ.

PIETER PIADT.

Geauthentifeert door B. Badellus Notaris Publi:
tot Amsterdam.

In

*Informatie , ghenomen op den 30^{en} Iuly 1639. in het
Quartier van Ingenio van Noss^a. Sra. da Juda,
over Joan Pinto , Soone van Domingo Pinto , te-
genwoordigh gevangen.*

VErklaert dat zynen Vader Domingo Pinto , heeft alhier in 't Quartier
ghekomen , aengegeven aen den Commandeur , doen ter tydt alhier
Capiteyn, David Hooghmoet Sluyter, als dat zynen Soon ghenaemt Fran-
cisco Pinto van de Gentes de Compagne gevangen genomen was, d'welck
hy bekent onwaerachtigh te zyn , alsoo hy hem met vryen wil in 't Bos
heeft begeven doen hy verstondt dat de Soonen van Magellians gevangen
waren, ende heeft 't zedert dien tydt altoos int Bos onthouden in een huys
dat zyn Vader int bos had , alwaer hy een heymelycke Rosse heeft, ende
't zedert alle daghen hebben konnen spreecken.

Verklaert oock waerachtigh te zyn, dat zyn Vader eenigh geweer ende
kogels tusschen 4. muyren heeft in gemeesck gehad, onder zyn huys zynde:
eyndighende hier mede zyn verklaringe , het selve naer lecture met Eede
bevestighende , in presentie van de ondergeschreven Commissarisen daer
toegeeligeert , Actum alsboven, Ende waren ondergeteyckent

IOAN PINTO.

Als Commissarisen

BRANT BARENSZ.

DANIEL DE DIEU.

In kennisse van my Schollet

ARNOUT VAN LIEBERGEN.

Geautentiseert door B. Badellus Notaris Publ; tot Amsterdam.

T 3

Translaet

Translaet uyt den Portugeesschen.

IOAN PINTO.

Verklaert waerachtigh te zyn dat zynen Broeder door 't Velt volck gevangen genomen, ende noyt daer naer wederom ghekomen en is, ende aengaende de amonitie van oorlog-wapenen, dat hy de selve van dē Capiteyn Corffe gekocht hadde, en deselve behielden by licentie van den Heer Gijsseling, oock dat den Capiteyn Sluyter hem het Boscruyt ghegeven hadde, alle 't welc hy houd omme sich tegens de Swarten van den Bosch te verweeren, ick segghe van de Palmares ofte diergelijcke Straet-schenders van den Bosch, anders en weet hy niet. Ghegeven op 't Reciff op den 17. Augusti Anno 1639.

Ende was ondergeteykent

ABRAHAM TAPPER.

Inventaris genomen op den 28. Iuly, in presentie van Capiteyn Sluyter, ende den Scholtet Arnout van Lieberghen, ten buyse van Domingo Pinto in een open Camer gevonden dit naervolgende goet.

EEn Kiste open zijnde met oude Rommelingh,
Noch 1. Kiste met oude Rommelingh.

1. Canastre met out vuyl Linnen.

Noch 1. Kiste met oude Rommelingen.

1. Korff met oudt vuyl Linnen.

In een ander Camer.

1. Groote Farijne kiste.

1. Ledighe kiste.

1. Kiste

- 1. Kiste met schaep Wolle gevult.
- 1. Ledekant sonder bedde.

In 't Voor-huys

- 1. Suycker kiste vol sijnde.

In een Sijdel Camer.

- 1. Ledige Ledikant met een stoel.

Onder een Afdack.

- 1. Farine Molen.

Noch onder het huys gevonden tusschen

Muyren gemetselt.

- 1. Stuck out loot.
- 1. Vrouwen Rock.
- 1. Witte Papen Rock.
- 1. Root vrouwen Manteltjen.
- 1. Tafel-laecken.
- 1. Sijden Broeck.
- 1. Stuck sijden stoff groen en geel.
- 1. Bruyn sijden Tabbert.
- 1. Slaep-laecken.
- 1. Vrouwen liefjen.
- 1. Swarten sijden huycke.
- 1. Graeuw vrouwen Tabbert.
- 1. Slaep-laecken.
- 2. Hoeden, een graeuw ende swart.
- 1. Broeck met een Wambays.
- 1. Kasacke.
- 1. Tafel-laecken.

*Noch in een kleyn Kistjen gevonden, in 't selve gat
ghemetselt.*

- 1. Wit behanghsel over een Ledikant.
- 1. Tafel-laecken.
- 1. Handt-doeck.

1. Langh

1. Langh kussen-sloop.
- Ecnighe Pampieren.

Volgen de Amonitie in 't voorschreven gat in gemetselt bevonden, ende aen onsen Conducteur overghelevert.

2. Deghen.

1. Hollantsche musquet.

1. Loop van een musquet.

2. Boffen Hollantsche lonte.

1. Stuck loot, omtrent thien pont.

22. groote porte vleessen.

2. Kleyne porte vleessen.

1. Loop met een Slot van een musquet.

2. Gevesten van degens.

1. Yser van een helbaert

1. Kleyn sackjen met hagel.

1. Specken drach-bant van een degen.

1. Houten Rondasse.

1. Kleyn Calbas, en een hoorn met cruyt.

2. Boffen Specken lonte.

1. Sackje met veerthien kogels.

1. Pot daer inne 38. haeck en roer kogels.

1. Copere Ketel van de Suycker-molen.

1. Neger met een Negerinne.

5. Crejoeles dat noch kinderen zyn.

Aen Beeften.

6. Kar-Offen, die *Pinto* seyt inde matte loopen.

3. Novellen gelijck als boven.

2. Eenjarige Bullen als boven.

2. Merrien, Item in 't velt.

3. Veulens, Item.

4. Stuck soo Neger als Negerinnen, soo noch in 't Bosch syn, als *Pinto* seydt.

Aen-

Aengaende zijn Riet-Velt in volle effecte , zynde groot 80. Tareffos , maer sedert de laetste Saffara niet schoon gemaect.

Op de Molen in 't Purgayr-huys zyn gevonden dese naervolgende Suyckeren van Pinto.

- 1. Kiste blanck van 28. Arobben.
- 1. Kiste blanck van 22. Arobben.
- 1. Kiste Musquevado van 25. Arobben.

Alle dese Inventarisen ende goederen zyn over geleverd aenden Commissaris *Ian lochimsz.* ende by ons ondergeschreven Commissarisen , daer toe by den Commandeur gecommitteert onderteyckent

D. H. S.

ARNOUT VAN LIEBERGEN.

Geautentiseert door B: *Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

*Informatie genomen den vierden Augusti Anno 1639.
in 't Quartier van de Ingenho Noffa. Stra. da Ju-
da, over den persoon van Ruy de Soufe, tegenwoor-
digh gevanghen ende door den Ed. Cryghs-Ract ter
scharper examen geordonneert.*

VErklaerd dat *Gasper Pinto* in 't Bos verborghen heeft 50. Alqueer Farinha voor des vyants volck.

Verklaert dat *Franciscus Bisero* in 't bos voor den vyand heeft 25. Alquere Farinha.

Verklaerd dat *Gonsalvo Ferdinandes* in 't bos voor des Conincks volck heeft 60. Alqueer Farinha.

V

Ver-

Bekende
sulcx be-
kent te heb-
ben.

Bekende
ut supra.

Ontkent
verwes dese
aengaen-
de bekende
te hebben.

Bekendt
fulcx door
pyne bekēt
te hebben.
Bekendt
ut supra.

Verklaerdt dat *Simon Ferdinando* in 't Bos voor des Conincx volck heeft 45. alqueer Farinha.

Verklaert dat *Franciscus Vas* hem ordere heeft ghegeven ende geschreven, (welcken Brief daer naer gescheurt heeft), om alhier in de Noort by de Inwoonders Farinha, ende Lont te maecken, ende dat *Franciscus Vas* het aldaer in de Suyt ende *St. Michiel* waer nam.

Bekendt
ut supra.

Verklaert dat *Diego Pinto* in 't Bos voor des Conincx volck heeft 50. alqueer Farinha.

Bekendt
ut supra.

Verklaert dat omtrent 15. dagen geleden is, dat hy de eerste ordere gegeven heeft, uyt last van *Francisco Vas* aen alle de Inwoonders van de Noort om Vis, en Farinha op te brengen, als mede Lont te maecken, ende dat het selve inde maent van Augusti moeste gereet zyn.

Segt ge-
feyt te heb-
ben voor 't
Quartier.

Verklaerdt dat *Michiel de Morin* in 't Bos voor des Conincx volck heeft 50. vadem Lont.

Ut supra.

Verklaert dat *Marques Biseria* in 't bos voor des Conincx volck 70. vadem Lont heeft.

Bekent uyt
pynegeleyt
te hebben.

Verklaerdt dat *Anthoni Martin Ribera* in 't bos voor des Conincx volck heeft 500. vadem Lont.

Antwoort
ut supra.

Verklaert dat *Manuel Ferreira* in 't bos voor des Conincx volck heeft 600. vadem Lont.

Ontkent
vā Francisc.
vas yers
geleyt te
hebben
maer dat
hyt seive
op ikecijs
verlaen
hadde.

Verklaert voorder dat sy Advijs hadden als dat den vyandt alhier in *Porte Sergea*, in dese maent soude landen 4000. man, ende dat hem *Franciscus Vas* sulcx geadvizeert hadde, doch den brief gescheurt.

Ontkent
hieraf ge-
vraecht te
zyn of yers
geantwoort
te hebben.

Verklaerdt dat *Gabriel Soaris* de ordere bekomen heeft uyt een van de Gente de Compagna, om in dese Capitanie ordere te geven, wegen Farinha, Lont ende Vis.

Ver-

Verklaerd dat yeder een ordere heeft om zyn Vis, Bekent sulcx bekendt te hebben.
Lonte ende Farinha by haer huysen in 't bos te bewa-
ren tot de komste van 't Coninghs volck.

Verklaert voorder hy Gevangen, dat zy-lieden t' sa- Seght sulcx niet geseft te hebben.
men geresolveert hadden, dat soo haest des Conincx
volck in *Ponia Sergoa* soude gelant wesen, zy-lieden
haer-lieden met Lont, Vis ende Farinha soude besocht
hebben, ende elck alsoo stil in haer-lieden huysen sou-
den blyven sitten, totter wijl zy-lieden order hadden
uyt des Conincx naem, soudan dan de wapenen tegen
de Flamencos in de bandt nemen door vreesse, con-
trarie doende, daer over uyt naem van den Coninck te
sullen metter doot gestraft te sullen werden.

Eyndigende hier mede syne dispositie, verklaert al-
les soo waerachtigh ende inder daet te zyn, ende heeft Ontkent oock dese dispositie onderthey- kent te hebben.
hy gevangen 't selve met Eede bevesticht, in presen-
tie vande ondergesz. Commissarisen, daer toe door
den Crijghs-Raet geordonneert, Datum als boven
RUY DE SOUSE.

Als Commissarisen

DANIEL DE DIEU.

BRANT BARENS Z.

In presentie van my Scholter.

ARNOUT van LIEBERGEN.

Geautentiseert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

*Interrogatorium de E. Heeren Politijcque Raden, ge-
exhibeert uyt den name Arnout van Liebergen Scholter
van Alagoa, Eysr. ende Heer Advr. Fiscael gevoeg-
de, om daer op te hooren ende examineren Pedro Marcus.*

Translaet van den Portugeesschen.

1. Vrage.

OF niet eenige tijden geleden aen zyns ghevangens huys ghekomen 'is onder andere
perfooven van 's vyandts volck, een Brasiliaen genaemt Louis, die hem vraegh-
de nae den wegh, ende nae een Cannoa om over de Riviere te varen.

V 2

1. Antw.

I. *Antwoordt.*

VErklaert dat hy zynde ten huys van *Gonsalvo Ferdinandes* aldaer gekomen zyn twee Soldaten van den vyant met een Moulaet, en een Portugeesch, met de welke hy de practijcquen gehouden heeft, gelijk in zyne bekentenisse begrepen staet, waer over hy oock ghehangen wierde, om dat hy ten huys van *Simon Ferdinandes* ghegaen was, ende hem twee vyer-roers op de br... gefet hadde.

2. Vrage.

Hoe sterck zy-lieden waren?

3. Vrage.

*Of hy gevangen de selve niet heeft ghe-
waerschoot dat daer Flamencos waren?*

4. Vrage.

*Of hy de selfde niet en heeft gebracht
aen het huys van Simon Fernandes.*

5. Vrage.

*Of hy den selven Simon Fernandes
niet door vele redenen geinduceert heeft
de voorschreven personen met zijn Can-
noa over de Riviere te setten.*

6. Vrage.

*Of hy den selven Simon Ferdinan-
des oock niet en heeft afgeraden het selve
aen den Commandeur van ons quartier
aen te geven.*

regens hem seyde dat het alrede laet, ende beter was sulcx des smorghens te gaen te kennen geven, maer dat zijt niet gedaen en hebben, door diense ten acht uyren by dage gevangen werden.

7. Vrage.

*Of hy oock niet gheseydt heeft dat daer
ontrent noch 2000. Man was van des
Konincx volck, ende dat dese personen die
overgeset werden, naer de Bahia toeson-
de, om noch meer volcx van daer te halen.*

2. *Antwoordt.*

Verklaert dat de voorschreven Portugeesch en den Moulaet met 4. Indianen buyten in den bosch verborgen gebleven zyn.

3. *Antwoordt.*

Verklaert dat in 't Ingenio, van *Francisco Kleet* waren 600. Flamencos.

4. *Antwoordt.*

Verklaert jae maer gedwongen.

5. *Antwoordt.*

Verklaert *Simon Ferdinandes* gepersiaedeert te hebben, hen over te setten, maer datse selfs den voorz. *Simon Ferdinandes* zyn komen verfoecken omme hen over te setten, en hen te wijfen den wegh van Soufies- huys des Capiteyns *Joan Rodrigus* swager die int velt trock.

6. *Antwoordt.*

Verklaert dat *Simon Ferdinandes* teghens hem gheseght heeft dat het beter was het aen den Commandeur te ontdekken, waer op hy gevangen

7. *Antwoordt.*

Verklaert dat den Moulaet tegens hem zeyde dat op dese zijde van de Revier *St. Francisco* over de 2000. mannen warē, en voor hoofden *Louis Barbalho* des *Rabalinho Boca Negra*, en
rin

Martin Ferrera, en datse met brieven nae de Bahia gegaen waren sonder den inhoudt der selver te weten.

8. Vrage.

Of niet hy ghevanghen het selve volck Farinha heeft gegeven, of doen geven, ende of hy niet weet of andere zulkx mede gedaen hebben.

9. Vrage.

Of de ghevangen daer beneffens gheen Farinha verborghen heeft voor 's vyands volck ende hoe veel.

10. Vrage.

Of niet omtrent twee musquets schoten van zijn huys int bos verborghen is geweest vijftien Baccaveros Farinha, een Suycker-kist vol Farinha, een sack vol Farinha.

11. Vrage.

Door wat personen deze Farinha daer gebracht is.

12. Vrage.

Tot wat eynde.

13. Vrage.

Door wiens ordre.

14. Vrage.

Hoedanigh de ordre luyde.

15. Vrage.

Wat quantiteyt dat int generael by de inwoonders opgebracht zoude werden.

16. Vrage.

Binnen wat tijd die moeste gereet zijn.

17. Vrage.

Wt wat oorsaek hy ghevanghen deze voorsz. personen behulpzaam was tot het oversetten, alzo hy wel wist dat het vyande was, ende tot nadeel van onzen stadt.

18. Vrage.

Wt wat oorsaek hy ghevangen Symon Ferdinandes heeft afgeraden het oversetten aan den Commandeur te kennen te geven, zijnde mede tot na deel als vooren.

8. Antwoord.

Verklaerd datse niet en hebben geeycht als alleen een weynig visch die daer niet en was.

9. Antwoord.

Verklaerd neen.

10. Antwoord.

Verklaert jae maer datse Domingos Ienos toe quamen, die 't Meel hadde verborghen, omme op 't Reciff te vercoopen, ende met het Provenu van dien, een Neger te coopen, en so hyder niet geweest en ware dat hy't aent volck vanden Coningh van Hyspangien gegeven soude hebben.

11. Antwoord.

Verklaert door eenen Neger van zynen Schoon-Vader.

12. Antwoord.

Bekent Articul 10.

13. Antwoord.

Verklaert door zyn ordre.

14. Antwoord.

Is my onbekent.

15. Antwoord.

Verklaerd niet te weten.

16. Antwoord.

Verklaert niet te weten.

17. Antwoord.

Verklaerd datse hem twee vyeroers op de borst geset hebben.

19. Vrage

19. Vrage.

Wt wat oorſake hy ghevanghen zulcx noch daer naer, des morgans niet en heeft aen gegaen.

20. Vrage.

Wt wat oorſake hy oock niet en heeft te kennen gegeven, de ordere die hy ende andere luydon ders ontfangen hadden om Farinha te maecten voor des Konincks volck.

21. Vrage.

Ende wat den ghevanghen meer bekendt is, dezen aengaende.

22. Vrage.

Oft niet waer en is, dat Domingo Pinto een goede partye Farinha voor des Koninck volck int bos verborghen hadde.

23. Vrage.

Wat redenen van wetenschap hy heeft.

24. Vrage.

Oft het langh gheleden heeft dat hy zulcx geweten heeft.

25. Vrage.

Of Gonſalvo Ferdinando geen Farinha verborghen heeft voor des Konincks volck.

26. Vrage.

Of Ruy de Souſe geen Farinha hadde als boven.

27. Vrage.

Franciſco Fonſeque.

19. Antwoordt.

Verklaerdt datſe hem des ſmergens gevangen genomen hebben, en dat de Reviere leer ſterck was.

20. Antwoordt.

Verklaert dat hy gantsch gheen ordere gehadt en heeft.

21. Antwoordt.

Verklaert niet anderſte weten als 't geene hy bekent heeft.

22. Antwoordt.

Verklaerdt hem kennelyck te zyn dat Domingo Pinto quantiteyt Meel hadde verborghen, omme aen des Coninck volck te geven.

23. Antwoordt.

Verklaert dat een Neger van Domingo Pinto ghenaeamt Alexander, hem het ſelve geleght heeft.

24. Antwoord.

Verklaert een maent gheleden of daer omtrent, ende omtrent acht of thien daghen eerſt de van den vyant overgelet hadde.

25. Antwoordt.

Verklaerdt dat hy een Kifte met Meel hadde, om aen ons quartier te geven.

26. Antwoordt.

Verklaert neen.

27. Antwoordt.

Verklaerdt dat Francisco da Fon-

zine Huys-vrouw, in haers Vaders huys ghesonden heeft, hem belaft
meel te maecken sonder te weten waer van.

28. Vrage.

Of Marcus Bissero gheen Lont in
bos heeft al; bovep.

29. Vrage.

Anthoni Martin Ribero.

30. Vrage.

O Padrefrey M. Fernando.

31. Vrage.

Door wiens ordere de Inwoonders Fa-
milia gemaect zoude hebben.

28. Antwoorde

Verklaert neen.

29. Antwoorde.

Verklaert dat hy quantiteyt Lont
heeft voor 't Quartier.

30. Antwoorde.

Verklaert dat hy Meel heeft om
aen 't Quartier te geven.

31. Antwoorde.

Verklaert niet te weten, ende dat
hy in de Alagoa niet en heeft bekend
dat Gabriel Soaviraengaet.

Actum den 12. Angusti Anno 1639. Ende was onder-
gheschreven accordeert;

Ende gheteyckent.

Abraham Tapper.

Geautentifeert door B: Badellus Notaris Publ:
tot Amsterdam.

Extract

Extract uyt de Fiscaels Rolle.

Franciscus Vas by den Rade naerder geexamineert zijnde op de Informatien aen ons overgesonden, verklaert alle het geene hy in Alagoa bekend heeft onwaerachtigh, ende hem allenelijck door violentie van tormenten ofgedwongen te zijn, ende persfsteer daer by, *Actum in den Rade Reciff, desen 10. Augusti 1639.*

Ian van Casteel, Procureur van Arnout van Liebergen Scholter van de Alagoas, Eysf. ende de Heer Fiscael als gevoeghde.

Contra

Franciscus Vas Gedetineerde.

DEn Eyscher ende gevoeghde, alsoo den Ghevanghen volghens de Informatien in judicio geexfibeert heeft begaen *Crimen laesae Majestatis*, doordien hy niet allenelijck met *Gabriel Soaris*, ende andere geconspireert heeft om groote quantiteyt van *Farinha*, *Vis* ende *Lonte*, ten dienste van den Coninck van *Hispangien*, ende tot krenckinghe van onsen staet te versamelen, maer selfs daer toe ordine aen verscheyden inwoonderen gegeven, ende ooc selfs gemaect, concluderen misdien, dat den Gevangen ghebracht sal werden, ter plaetse alwaer men gewoon is *Recht* ende *Justitie* te doen, om aldaer als een verrader door den Scherp rechrer onthalt, zyn Lichaem gevierendeelt, ende zyn hooft op een staeck gestelt te werden andere ten exempel, met confiscatie van alle zyne goederen, concluderende in cas van ontkenninghe dat

dat hy ghevangen, daer over ter Icherper examē gebracht sal werden.

Translaet uyt Portugeeschē.

DEn Gēvangenē verklaert dat Gabriel Soaris t' zinen huysē hem ordere heeft gegeven, omme Meel te maecten, hem ordonnerende dat hy ghelijck order soude geven aen de voordere Inwoonderen vande Alagoa, welck Meel moestē werden gemaect, omme aen 't volck des Coningh van Spangiē te geven, 't welck passeerde twee daghen naer dat onse soldaten 't Quartier van de Zuyt Alagoa verlaten hadden, in ghevolgē vā welcke resolutie hy de inwoonderen op zyn Rol ende bekentenisse begrepen, die hy aldaer produceerde geschat heeft elck voor alsulcke quantiteyt als in de voorschreven bekentenisse vervat staet, hem belastende dat zy-lieden alles souden gereet maecten tegens de maect vā Augusti, maer dat zy-lieden hebben gheantwoordt dat zy 't wel wilden doen.

Den Heer Fiscael accepterende reets de gedane bekentenisse in *Quantum pro*, verfoeckt dat den Ghevangen op morghen naerder gehoort sal werden.

Den Raedt Fiat, Gedaen inden Rade Recise, desen elfden Augusti 1640.

Den gedaegden refereert sich tot de confessie op heden by hem gedaen op de Interrogatorien, door den E. Rade hem voor-gehouden, verfoeckende daer op gratie, voor Riguer van Justitie.

Den Eysr. ende gevoeghde, accepteren de selve confessie, persisterende voor Replijcque. Ende den Gedetineerden voor duplijcque.

Den Raedt by absentie van den Heer president van de *Voorde*, hout de saecke in advijs, Gedaen in den Raede *Recife* desen 12. Augusti Anno 1639. Ende was ondergeschreven accordeert,

Ende geteykent

ABRAHAM TAPPER.

Daer beneffens stont.

C O L L

Geautentiseert door B: *Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

No. K.

Compareerde in de Griffie der E. Heeren Polijcquen Raden in *Brasil*, *Valraven* van *Malburch*, ende de getuygen naer genoemt, dewelcke bekende op zyn Mannen waerheydt, in plaets van solemnele Eede, ter requisitie van *Arnout van Liebergben* Scholtet van de *Alagoa* ende zynen destRICTte, waerachtigh te zyn, dat de gevangenen Portugesen, uyt last vanden Krygs-Raet zyn gevangen, ende ter scherper examē gestelt, dat hy depofant de refterende ghevangenen van dito *Alagoa*, na datter eenighe naer't *Reciff* ghesonden waren, hy de selve in zyn bewainghe gehouden, ter tydt ende wijle den Majoor *Mansvelt* aldaer gekomen zynde, aen wien hy depofant de selve heeft overgelevert met alle de Documenten ende Papieren, dies aengaende, verklaert verders dat den Schout *Arnout van Liebergben*, voornoemt door't versoekende ordere van den Krijghs-Raet de Pen altoos ghevoert heeft.

Gevende

Gevende deposant redenen van wetenschap altyt daer present geweest te zijn , ende hy doen ter tijdt inde *Alagoa* 't commando hadde : Eyndigende hy deposant hier mede syne depositie bereyt zijnde 'tselve met Eede naerde te bevestigen. Aldus gedaen ter presentie van *Paulus van Alphen*, ende *Iurriaen Heere Graeff*, die de minute deses 'neffens hem deposant hebben onderteyckent *Reciso* desen seften September Anno 1640.
Colf:

WALRAVEN VAN MALBURCH.

Als getuygen

PAULUS VAN ALPHEN.

J. HEERE GRAEFF.

In kennisse van my

ABRAHAM TAPPER.

Geautentificeert door B; *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

Translaet uyt den Portugeeschen.

No. L.

T' Elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick voor hem verschynen , daer voor verbinde ick my selven, uyt 't Quartier desen 13. dagh Augusti 1638. Ende was ondergeteyckent *Balthasar Nova*.

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant my ontbieden sal, sal ick voor hem verschynen, daer voor verbinde ick mynen persoon ende goederen, uyt 't Quartier, desen 13. dagh Augusti 1639. Ende was ondergeteyckent *Belchior Alvares*.

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor ende den Opper-rechter my ontbieden sal , ick en sal niet naer laten datelijcken voor hen-lieden te comen, in teecken der waerheydt verbinde ick mynen persoon ende goederen , op den 13. Augusti 1639. uyt het *Nieuw Ingenio* , Ende was ondergeschreven het merck * van *Pedro Goncalvo*.

X 2

Een

Een een.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick voor hem verschynen, daer voor verbinde ick my selven, desen dach 12. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Gonsalvo Ferdinandes.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick voor hem verschynen, daer voor verbinde ick my selven, desen dach 12. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Simon Andries.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor ende den Opper-rechter my be-lasten sal, t'zyner plaetse te komen, ick sal datelyck komen sonder faute, op lijf straffe ende noch myne goederen, desen dach 20. Augusti 1639. uyt het *Nieuwe Ingenie*. Ende was ondergeteekent *Sebastiaen Ferera.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor ende den Opper-rechter my ontbieden sal, behoeve ick ondergeteekenden datelycken te komen zonder eenige faute, op lijf straffe ende myne goederen, desen dach 20. Augusti 1639. uyt het *Nieuwe Ingenie*. Ende was ondergeteekent *P. Z. G. Coelho.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick ghehouden welen te verschynen uyt 't Quartier den 20. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Manuel Gonsalvo Taborda.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick verschynen, t'oirconde deses verbinde ick mynen persoon ende goederen, desen 20. dach Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Gasper Guedes.*

Een ander.

Ick sal gehouden zyn te verschynen t' elcken als den E. Sergiant my ontbieden sal uyt het Quartier van *Nieuw Ingenie* den 25. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Gasper Pinto.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor ende den Opper-rechter my ontbieden sullen, sal ick datelijck verschynen, daer toe verbindende ick mynen persoon ende goederen, desen 13. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Françisco de Carvalho.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor ende den E. Opper-rechter my ontbieden sullen, sal ick daer datelyck verschynen, daer toe verbindende mynen persoon ende goederen, desen 13. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Jorge Nunes Lande.*

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick gehouden zyn te verschynen uyt 't Quartier den 16. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Anthony de Fonte.*

Een

Een ander.

T' Elcken als ons den E. Sergiant Majoor ende den E. Opper - rechter ontbieden fullen, fullen wy om te comen selver persoonelyck verschynen, t'oirconde van 't welck hebben wy ondergeteekent, desen 13. Augusti 1639 Ende was ondergeteekent *Franciscus Bessera*.

Een ander.

T' elcken als ons den E. Sergiant Majoor ende den Opper-rechter ontbieden fullen, fullen wy persoonelycken verschynen, t'oirconde van welck hebben wy 't ondergeteekent desen 13. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Diego Pinto*.

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor ende den E. Opper-rechter my ontbieden sal, sal ick persoonelyck verschynen, t'oirconde van 't welck hebbe 't ondergeteekent desen 13. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Mattheus Correa*.

Een ander.

Belove ick *Simon Correa* datelycken als den E. Commandeur ende de Heeren Raden my ontbieden fullen te verschynen, 't welck ick datelyck doen sal, t'oirconde van 't welck hebbe ick 't met myn eygen handt onderreyckent desen 5. Augusti 1639. Ende was ondergheteekent *Simon Correa*,

Een ander.

T' elcken als den Commandeur ende de Heeren Raden my ontbieden fullen, sal ick verschynen desen 5. Augusti 1639. daer vooren verbindende mynen persoon ende goederen, Ende was ondergeteekent *Franciscus da Fonseca*.

Een ander.

T' elcken als den E. Sergiant Majoor my ontbieden sal, sal ick gehouden wesen te verschynen 't Quartier desen 16. Augusti 1639. Ende was ondergeteekent, *Joan Ramos*.

Een ander.

T' elcken als den Heer Commandeur ende andere Heeren van den Raet my na dit Quartier ontbieden fullen, sal ic datelyck verschynen, den 5. dagh van Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Broeder Manuel Fernandes*.

Een ander.

Ick *Manuel da Fonseca*, segghe ende belove dat t' elcken als den Heer Commandeur, ende de Heeren van den Raet my ontbieden fullen in dit quartier te komen, sal ick datelyck verschynen, daer onder verbindende mynen persoon ende goederen, desen 5. dagh van Augusti 1639. Ende was ondergeteekent *Manuel de Fonseca*.

Diego Latan Verklaert my te verbinden in dit Quartier te komen telcken als den Heer Commandeur ende Krijghs-raedt my ontbieden sullen, t' Oirconde heb ick 't ondergeteykent desen 5. dagh van Augusti 1639,

Ende was ondergeteykent

DIEGO LATAN.

Geautentifeert door B: *Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

Nº. M.

C Ompareerde voor my *Ioan van Casteel*, Notaris Publijcque by den Ed: Hove van Wtrecht, geadmitteert, residerende op't *Recifo* de *Pharnambuco* in *Brasil*, ende den getuygen naer genoemt, *Andries van Iffem*, ende verklaerden by desen ten veroorsoecke van *Arnout van Liebergen*, voor die gerechte waerheydt, dat in September 1639. de Heer Majoor *Mansvelt* van de Noort *Alagoa*, in 't quartier Ingenhio Nova komende, mede bracht seeckere Brieven aen den Requirant, welcke by dito Majoor ontfanghen waren in de Noort van een Portegies gekomen van't *Recifo*, onder welcke missive was by gevoeght een Placcaet ten favore van de *Alagoare* inwoonderen, welck Placcaet den Requirant nae behooren liet Copieren, ende ontrent 2 a 3 daghen op den ontfangh daer naer, die selve versondt om ter gewoonlijcke plaetse aengeslagen te worden, en oock in der daet alsoo geschiet is, doch den Portegies die van't *Recifo* met d' voorschreven Brieven ende Placcaten ghekomen was, dien tijt in 't ghemelte quartier niet vernomen noch gesien, veel min dat van den Requirant sonder redenen daer over soude geaprehendeert geweest hebben, welcke soo onwaerachtigh

tigh alst bovenstaende inder waerheydt gepasseert is, presenterende hy deposant dit alles (des noot zynde) naerder te confirmeren, Actum *Recifo* den 8. Augusti Anno 1640. ter persentie van *Gysbert van Leeuwen*, ende *Villem van Casteel*, als getuygen hier toe versocht, die de minute deses neffens den deposant, ende my Notario mede onderteyckent hebben.

Quod Attestor

I. Van Casteel.

Geautentifeert door *B. Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

COmparerende voor my *Ioan van Casteel*, Notaris Publijcque by den Ed. Hove van Wtrecht, geadmittleert, residerende op 't *Recifo* van *Pharnambuco* in *Brasil*, ende de ghetuygen naer ghenoeemt *Sr. Iacob Cloet*, ende verklaerden by desen ten versoecke van *Arnout van Liebergen* Scholtet van de *Alagoa* waerachtigh ende genoeghsaem indachtigh te zyn, dat ontrent September van den jare 1639. in *Alagoa* de Noort gekomen is een seeckere Portegies met Brieven van zyn Excell. ende de Ed. Heere Hooge Raden, adresserende aen den Scholtet voornoemt, welcke Brieven den Heer *Mansvelt*, van den voorschreven Portegies heeft aengenomen, ende by hem behouden, tot dat hy weynigh dagen daer naer vertrocken is, naer *Alagoa* de Suyt, verklarende voorts dat 2 a 3 daghen naer dat den voorschreven Heer Majaer, in *Alagoa* de Zuyt aengekomen was, overal door heel Suyt ende Noort *Alagoa* Placcaten zyn aengeslagen geworden,
inhou-

inhoudende generael pardon voor de inwoonders, welcke Placcaten of altoos een van dien, hy deposant doen verstonde ghekomen te zyn onder Coevert van de missive als vooren geseyt, by de Heer Majoor *Mansvelt* van een sekeren Portegies ontfangen, gevende hy deposant voor redenen van wetenschap op de voorsz. tydt in Alagoa de Zuyt, ende 't gheene hier vooren by hem verclaert is, present geweest te zyn, ende de Placcaten voornoemt heeft sien aenstaen, presenterende het selve naerder ende by Eeden te stercken. Aldus gedaen ende gepasseert, ter presentie van *Gijssbert van Lecuwen*, ende *Villem van Casteel*, als ghetuygen hier toe versocht, die de minute van desen neffens den Comparant ende my Notario mede onderteyckent hebben, Op den 9. July Anno 1640.

Quod Atestor

J. van Casteel.

Geautentiseert door *B: Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

No. O.

NEEF LIEBERGEN

DEn uwen vanden, te weten sonder dato, is my wel ter handt gekomen, uyt den welcken my bedroeft heeft, te verstaen, hoe V. L. aldaer weder schade in uwe goederen hebt geleden, God de Heere salt elders weder geven; het valt bitter men moet evenwel patientie hebben.

De

De Gevangenen daer onder *Gabriel Soares*, sijn hier gekomen, maer hebbe niet goet kunnen vinden hem by my te logeren. Ick ben nevens de Politicque Rade geadjungeert, om over dese saeck te besoigneren, ende sal Sorge dragen dat V recht voorgestaen werde, ende sijn Exc. ende Hooge Raden is seer aengenaem de diligencie by V. E. hier in gepleecht, ende verstaen oock dat inde condemnatie den Fiscael geen deel heeft te pretendeeren, maer dat t'gene daer uyt soude mogen vallen tot uwen profijt sal strecken.

De Negers die V. E. daer hebt te halen, hebbe ick aen mijn broeder *Roeland Carpentier* geschreven, dat hy eenen off twee soldaten ofte andere vertroude luyden soude expresselijck senden aen V. E. t'ly inde *Alagoa* de noort ofte de Ingenho van *Gabriel Soares*, daer V. E. soude mogen sijn: ende deselve soude brengen by mijn Broeder in onse Ingenho in Rio formoso, tot dat V. E. ofte ick daer anders over disponeerden, soo kont deselve aen thoonders deses laten volgen.

De Suyckeren die V. E. schrijft te sullen senden, hier gekomen sijnde sal V. E. ordre daer in volgen.

Blyft Gode bevolen den 9. Augusti 1639. *Reciffe.*

Ende was ondergeteykent

S. CARPENTIER.

't Opschrift luyde,

Eerfame Wyse seer Voorzieninge Sr. *Arnout van Lybergen Scoltet* over de Jurisdictie vande beyde *Alagoas*, daer hy is.

Geautoriseert door *B: Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

Y

Also

Alfo *Franciscus Vaz* Inwoonder van Allogoa de Suyt ende tegenwoordich alhier gevangen buyten pijn ende banden van yser voorde Heeren vanden Politique Raedt in Brasil bekend heeft gehad, hoe dat hy ontrent een maent geleden van *Gabriel Soares* mede aldaer woonachtich, ordre heeft ontfangen om allen d' Inwoonders vant selve, distrikt te ordonneren, dat sy luyden yder naer sijn veruoegen, bereyt maken souden farinha, vis ende lonte, om daer mede te assisteren het Volck vande Coninck van Hispanien, so wanneer deselve eenige inval ontrent de voorsz. plaetse souden mogen hebben comen te doen, ende dat hy in gevolge van dien de selve ordre reets aen verscheyden Inwoonderen hadde voor last gegeven: waer mede alsoo hy tegens den eedt van getrouwicheyt by hem aen den staet van desen Landen gedaen gepeceert heeft, ende gecommiteert *Crimen lese Majestatis*, 't welck in sich geconfideteert is, van alzulcken quaeden ende schaedelijcken gevolge, dat het selve in een wel gestelde republijcq niet en dient geleden, maer andre ten exemple gestraft worden, SO IST dat de Hr. voornoemt naer gehouden eysch van *Arnoult van Libergen* Schout vande voornoemde *Allogoa* des eyssr. midtsgaders den Adv. Fiscael als gevoeghe in desen, alles met rype deliberatie van Raede overwogen hebbende ende doende recht uyt de naem ende van wegen hare Hog. Mog. de Heeren Generaele Staeten der geunieerde Nederlantische Provincie, sijn Hoogheyt den Heere Prince van Orangien, Midtsgaders, de Ed: Heeren Bewint-hebberen vande Geoct. Westinde. Compe. den voornoemden *Francisco Vaz* verclaert hebben sulcx sy hem verclaeren midt desen, inhabel, om naer desen eenige ampt ofte officie te bedienen, relegeren hem voorts voor den tijt van twintich jaeren op het Casteel Ceulen in Rio grande, met confiscatie vande helft van sijne goederen t' appliceren als naer behooren, hem insgelijcx condemnende inde kosten ende mysen van justitie, den voornoemde Eyscher ende gevoughde hunne vorderen eysch ende conclusie ontfegghende. Gedaen op den 19. ende gepronuntieert op den 20 Augusti 1639.

Colf:

A. T A P P E R.

Geautentifeert door *B: Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

AKO

Als *Gabriel Soares* Inwoonder van *Alagon* de Zuydt ende tegenwoordich alhier gevangen, buyten pijn ende banden van yser aende E. Heeren vanden Politicquen Raede in Brasil, vrywillichlijcken bekend heeft gehad, hoe dat hy ontrent een maent geleden sijnde ten huysse van *lorge Nunes* ende in presentie van *Francisco Vaz*, mede aldaer woonachtich, geresolveert, ende dienvolgens aenden voornoemden *Francisco Vaz* ordre gegeven heeft, om alle Inwoonderen vanden selven districte last te geven, ten eynde syluyden soude maecken, ende gereet houden seecker quantiteyt *Farinha*, ende yder soo veel als hen doenlijck soude wesen, om met de selve te assisteren, de infanterie vanden Coninck van Hispanien, soo wanneer deselve ontrent die quartieren eenige inval soude mogen komen te doen, mijs welcke seyt hy heeft gedaen tegens den Eedt van getrouwicheyt aenden staet van dese landen gedaen, ende gecommiteert *Crimen lese Majestati*, 't welcke alsoo is van seer quaden gevolge, ende diergelijcke delecten, in een wel gestelde republicque niet en dienen geleden, maer andere ten exemple strengelijck gestraft te werden: soo ist dat de Heeren voornoemt naer gehoorden eysch vande Scholter vanden voorsz. *Alagoas*, *Aernout van Libergen* als Eyscher, midtsgaders vanden Heer Advocaet Fiscael vande Geoctroeerde West-Indische Compagnie op alles met rype deliberatie gelet hebbende, ende doende recht uyt name ende van wegen haere Hog: Mog: de Heeren Staren Generael vande geunierde Nederlandtsche Provincien, sijne Hoogheyt mijn Heere de Prince van Orangien, midtsgaders de Ed: Heeren Bewiat-hebberen vande voornoemde Geoctroeerde West-Indische Compagnie, den voorsz. *Gabriel Soares* hebben verclaert, sulcx sy hem by desen verclaren, inhajl om naer desen eenige Charge te bedienen, regelerende hem voorts voordien tijt van thien jaren op 't Casteel Ceulen in Rio Grande, met confiscatie van een derde part van sijne goederen, 't appliceren als naer behooren, ende hem condemnerende inde kosten ende misjen van Iustitie: de voorsz. Eyscher, ende gevouchde hunnen verderen eysch ende conclusie ontfeggende. Gedaen op den 18. ende gepronuntieert op den 20. Augusti, Anno 1639.

Colf:

Ende was ondergeteyckent

ABRAHAM TAPPER.

Geauthentificeert door B: *Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

Y 2

Trans-

Translaet uyt den Portugeeschen.

MET V. L. eygen Volck hebbe op V. L. Schriften geantwoort: op nieuws, laet ick V. L. weten, 't gene my tegenwoordich overkomt, oordeelt hoe ick bestaen kan, want de swaricheden ende ongelegenheden, waer-inne my dit ongeval gebracht heeft, en sijn niet omme te schrijven, gelijk V. L. die begripen kont, late die te vergrooten. Sijne Excellencie belaft my hem op seeckere voyagie, waer op hy hem begeeft 't accompagneren, tot welcken eynde daer een Scheeps Armade toe-gerust wordt. Hy en verklaert my niet waer, maer 't Ichijut dat het wel verstaen wordt, ten hoochsten hebbe hem verfocht my van dese moeyten 't excuseren, hem representerende mijne Zaecken, mijn Huys, mijn Credit, mijn Eere die verdestruert is. 't Is inder waerheyt also, ende en segge niet wat ick voorts blyve, want V. E. begrijpt het, ick en wil my niet excuseren. Thien dagen hebbe ick met versoeckinge omgegaen, ende hem de waerheyt verthoonende, ondoet het alles, ende seght, 't is alles niet met allen, ende dat het maer de liefde van de Vrouw ende kinderen is, die my hem sodanige excusie doet voor-wenden, 't meest van alles dat hy alle de kosten aen-neemt, ende selfs 't gene ick aende Comp: schuldich ben, daer ick niet om en geve. Eyndelijck ben ick gelijk V. L. verstaen kont, God gelieve mijn Huys te gedencken: Huyden heeft hy de handt uyt-gesteecken my deselve als Cameraet gevende, maer ick liet hem in blanck staen, sonder hem de mijne te geven, ende niet, 't is genoegh: Eyndelijck heeft hy my bescheydelijck gelect dat ick perforce gaen sal, waer op ick hem seyde, dat ick alleenlijk perforce soude mogengaen. Siet toch eens, waer toe de vrintschaften der Princen sijn dienende, sulcx dat van nu voort-aen, indien hy my niet en laet 't ghene ick hebbe, 't welck hy voor-seec-seecker niet doen en sal, soo en sal ick 't Rechters Ampt niet langer bedienen, dit selfs hebbe ick hem noch voor-gestelt, maer seyt dat ick sulcx niet en soude achten, ende dat ter meer aengelegen is met hem te gaen, &c. Vyt de praye ofte strand van S. Anthony op den 13. Martij Anno 1638.

Was ondergeschreven.

GASPAR DIAS FERREIRA.

't Opschrift luyde aen

Sr. Ioan Carneiro du Maris, ordinaris Rechter der Stede van Olinda, ende de Jurisdictie derselver, dien Godt beware, in *Pojuca*.

Geauthenticeert door B: *Badellus* Notaris Pnbl: tot Amsterdam.

M A U -

MAURITZ. GRAVE van

NASSAU, Catzenellebogen, Vyanden,
Dietz &c. Heere tot Bijlesteyn, Gouverneur Capiteyn ende Admiraal Generael,

Mitsgaders de Ed: Heeren vanden Hoogen ende secreten Rade, wegen hare Ho: Mog: Heeren Staten Generael der Vereenichde Nederlanden: Sijn *Alteze den Heere PRINCE van ORANGIEN*, ende de Generale Geoctroyeerde West-Indische Comp: inde landen ende gewesten van Brazil, by deselve gereets geconquesteert, ofte noch te conqueren: Allen die desen sullen sien ofte hooren lesen *Saluyt*, DOEN TE WETEN, Also tot beter maintainue van goede Iustitie ende Politie noodigh werde bevonden, dat in yder Capitanie ofte Jurisdicctie een capabel persoon gestelt werde, tot bedieninge van het Scholtets-ampt, SOO IST, dat wy ons vertrouwende de getrouwicheyt, capaciteyt, ende experientie van *Arnout van Liebergen*, den selven gestelt ende gecommitteert hebben; gelijck wy hem stellen ende committeren by desen tot Scholter over de *Alagoas* ende haer district, ende allen Inwoonderen onder deselve resorterende. Gevende hem volcomen macht, last, ende autoriteyt om 't selve officie ter Plaetse ende alsvoren te beledenen, waer te nemen ende te bedienen, achtervolgende den gebruycke vanden Scoltet ampten, inde welge-regeerde Steden van Hollandt ende West-vriesland, ende Instructie hem dies aengaende te geven. De Contraventeuren van alle politique, civile ende Criminele Wetten, Ordonnantien, ende Placcaten te rechte te stellen, ende alle Delinquanten onder de-

selve Jurisdicție resorterende ende deselve Camara voor haeren competenten Rechter hebbende te causeren, Soo hy naer inhouden van sijn voorsz. Instructie sal bevinden te behooren, deselve te doen mulcteren, executeren ende straffen met de péne daetinne begrepen, te bevorderen dat door sijne directie ende aenclachte alle Criminele saecken ende misbruycken bericht ende beslicht ende alle Sententien spoedichlijk sonder uy-stel geexecuteert werden. Ende wyders dien aengaende te doen als een goet ende trou Scoltet schuldich is te doen, op den Eedt by hem aen ons gedaen, Ordonneren derhalven het Collegie der Schepenen Administrateurs van Justitie ende alle Inwoonderen van 't selve district, den selven *Arnout van Liebergen* voor onsen Officier ende Scoltet als boven te erkennen, ende respecteren, ende hem in bedieninge van 't selve Ampt alle noodige ende mogelijke assistentie des versocht sijnde, te doen ende doen doen, Want wy sulcx ten dienste vande Compe: ende bevordering van goede Justitie hebben bevonden te behoren: t'Oorconden hebben wy desen ondertekent ende onse groot Segel op 't spatium deses doen drucken. Gegeven op 't *Recif de Parnambuco* den 28. Iuly. 1638.

Ende was ondergeteeckent.

I. MAURITS *Conte de NASSOU.*

Ter Ordonnantie van sijn Ex: ende Hooge Raeden.

S. CARPENTIER.

Geauthentificeert door B: *Badellus* Notaris Publ: tot Amsterdam.

Op

No. S.

Op huyden den derden October Anno 1639. inde *Ingenho Nova* in *Alagoa* de Suyt: Certificeeren wy ondergeschreven getuygen, ten versoecke van *Arnoult van Liebergen* Scholtet, over de *Alagoas* ende haer Distrikt, hoe waer is, vooreerst verclaren *Antony Tol*, ende *Willem de Clerck* present geweest te sijn, dat den voornoemde Scholt *Liebergen* aengesproocken heeft gehadt den Factor *Moor* van *Gabriel Soares*, genaempt *Dominge Daraouge*, ende in ons presentie hem vragende, naer allen de goederen, effecten ende uytstaende schulden, hem *Soares* toe-behoorende ende het selfde moeste weten, door dien hy *Soares* in een derde part van alle zijne goederen gecondemneert was, gaff den voorz. *Dominge Daraouge* daer op tot andtwoordt, t selve alles perfectelijcken soude overleveren, hy Scholtet voorders vragende, waer dat alle sijnne luweelen, Meubelen, Silver-werck ende ander Costelijckheyt was, alsoo allen de Werelt wist, hy *Soares* daer treffelijcken van versien was, gaff hy Factor *Daraouge* daer op tot andtwoordt, alle sijn luweelen, Silver-werck ende ander costelijckheyt, in twee Coffers gepackt waeren ende dat de selve begraven waeren int Dorp van *Alagoa* de Suydt, dicht by de Kerck, ende alsoo den voorz. Scholtet vraechden hoe veel de selve wel mochten waert sijn, gaff tot Antwoordt op het minste ses-duysent Crusades, vorders, daer by seggende, dat als hy ordre hadt van sijn Excel: ende Hooge Raeden daer over, dat hy den Scholtet alsdan soude aenwijzen ter plaetse waer de selve begraven, waren ende met een opgeven allen de uytstaende schulden, die hy *Gabriel Soares* uyt-staende had-

hadde; dat mede soo hy feyde een groots zoude mon-
 teren, en redenen van wetenschap gevende, dat wy At-
 testanten daer by sijn geweest, ende de selve woorden
 soo van den Scholt *Liebergen* als vanden voornoemden
 Faietor *Dominge Daraouge* gehoort hebben, voorders
 soo verclaeren wy alle ondergeschreven getuygen ten
 versoecke vanden voornoemde Scholt *Liebergen*, also
 hy op ons versocht Attestatie, ende Verclaringe van
 alle de goederen, Landen, Ingenios, Partidos, als
 andersins toe-behoorende den voornoemden *Gabriel
 Soares*, voor soo veel als tot onser kennisse gekomen
 is, also ons allen de selve Landen, Ingenios, ende Par-
 tidos wel bekend sijn, ende ettelijke laeren in dese
 quartieren gewoont ende gefrequenteeert hebben.
 Eerstelijck soo behoort hem *Gabriel Soares* toe de In-
 genio nova? gelegen in *Alagoa de Suyt*, die met twee
 Moëndos kan gemaelen worden, versien met ontrent
 tachtich stucx Negers, ende t'seventich of meer
 Kar-offen: voorts allen het gene dat tot soo een tref-
 felijcke Moolen van noode is, neffens een groote par-
 ty Landts, oock een beplante Partido tot de Moolen
 behorende, doch van hoe veel Tareffos is ons onbe-
 kent, dan is ten minsten vijftich a seltich Tareffos,
 voorts soo komt hem toe de helft inde Moolen van
Noff Sra da Iuda genaempr, gelegen in *Alagoa de Nort*,
 waer van dander helft is toe-behoorende *Francisco
 Cloet*, kan mede met twee Moëndos gemaelen worden,
 versien met goede party Negros, doch de quantiteyt
 is ons onbekent, altoos weeten dat wel, dat meer als
 de dry vierden parten vande Negros, hem *Soares* toe-
 behorende, ende het merendeel van allen de Car-of-
 sen, waer voor hy oock in tijt vande Saffra sijn proffijt
 voor aff-treckt, by de selve Moolen is oock goede
 party

party Landts, oock een schoone beplante Partido, van ontrent seftich Tareffos, ende heeft mede alle Saffra gemaelen, voorts soo behoort hem int geheel toe de Partido van *Rodrigo Perrera*, gelegen in *Alagoa* de Suyt, die hy *Soares* aenden voorfz. *Perrera* verkocht heeft gehad, doch noch noyt eenen stuyver daer op betaelt, voor Reeden van wetenschap gevende, 't selve menich-mael uyt den mont vande voorfz. *Perrera* behoort te hebben, alsoo den tyt noch niet verschenen en was, oock meer-maelen discours gewys, uyt den mont van *Gabriel Soares* verstaen, als oock uyt sijnen Faiçtor *Domingo Daraouge*, dewelcke seyde dat de pampieren onder sijn handen waeren berustende, de selve Partido is groot hondert en seftich Tareffos, versien met achrien a twintich Negros, Carren ende Offen naer advenant. Voorders attesteeren ende verklaren wy ondergeschreven ons wel bekend te sijn, de groote menichte van lants, die den voorfz. *Gabriel Soares* inde *Alagoas* is besittende, door dien hem voor desen het meeste Sirquiet toe-bekomen heeft, ende tegenwoordich op het minste is toe-behoorende achrien mylen landts, op diversche strecken ende plaetsen gelegen, soo inde *Alagoas* de Noordt, als de Suydr, sijnde altemael seer schoon landt, om tot Rier-velden te gebruycken, ende van gelijcken tot Mendioqua, insonderheyt, tegent Westen naer Sta. Omar inde *Atagoa* de Noort, alle welck Landen verkocht werdende, veel duyfende Crusados souden renderen, dat hy door sijn negligentie ende onachsaemheyt soo stil laet leggen: Noch verklaren wy ondergeschreven attestanten van wel te weten, dat hy *Soares* voor desen heeft verkocht gehadt aen Sr. *Domingo Rodrigo Dasavedo*, sijn Ingenho Velho, gelegen in *Alagoa* de Suydt, daer

van hem noch par rest is comende, de somme van negen-duysent Crusados, redenen van wetenschap gevende, 't selve menichmael uyt den mont vanden voorfz *Dafavedo* verstaen te hebben, ende weten sulcx waerachtich is, van gelijcken attesteren, ende verklaren wy ondergeschreven attestanten waer te sijn, ende menichmael uyt den mont van *Gabriel Soares* gehoort te hebben, ende ons de pampiere daer van getoont heeft gehad, die hy ons door sijnen *Faiçtor* liet sien, hoe dat hem noch was competerende over den verkoop van dry Ingenhos, verkocht aen dry van sijn Cousijns, mede *Soares* genaempt, sijnde de selve Molens gelegen inde Verga inde Capitania van Farnambuco, van welcken verkoop als geseyt, hem *Soares* noch par rest is komende de somme van vijf-en-veertich duysent Crusados, welcke pampieren tot op dato noch onder de handen vanden voornoemde *Daraouge* sijn berustende, verklaeren verders wel te weten, ende verseeckert te sijn, den selven *Soares* het geheele landt door noch groote party uyt-staende schulden heeft, doch konnen het selve in 't particulier niet specificeren, maer alles is sijnen *Faiçtor Daraouge* wel bekend, die sijne groote ende uyt-verspreyde middelen altoos gegouverneert heeft, bereyt ende des versocht sijnde 't gene boven verhaelt is, nader met Eede te confirmeren, ende in teycken der waerheyt, hebben wy dit laten schrijven, ende met onse gewoonlijcke signature onderteyckent, Actum als boven.

Ende was met verscheyde handen ondergeschreven.

Geautentifeert door *B: Badellus* Notaris Publ:
tot Amsterdam.

Translaet

Translaet uyt den Portugeeschen.

Alle dese Ghetuyghen woonende inde

L A G O A S.

VErklaringe van 't gene wy naer de waerheyt weten gedaen te hebben, den Scholtet *Arnolt van Liebergen* inde *Lagoas*, ten tyde by aldaer geweest is, vanden twintichsten dagh Iuly deses tegenwoordigen Jaers, tot dat hy op dit Reciff gevangen gebracht is, door laste van sijne Exc: dien Godt bewaere, is 't gene volghet.

Sijne Excel: heeft den Commandeur *Malburch* gevangen doen komen, ende voor Commandeur gesonden den Sergiant Major *Mansfelt*, die naet sijn arrivement, neffens den Scholtet, de naervolgende persoonen int Quartier van nieuwe Ingenie geestropieert, ofte verlemt hebben, in 't purgeer huys van *Gabriel Soares*.

Sebastias Ferreira eenen seer ouden Man, woonende aende Frontieren van St. Michiel, is geestropieert, ofte verlemt, ende hebben hem de voeten verbrandt, dat hy daeromme niet gaen en kan.

Francisco Carvalho geestropieert is, hangende aende Torture, hebben hem mer een stock gellagen, dat hy noch huydens daegs verlemt is.

Den Soon van *Paulo Fernandes* geestropieert.

Manuel Goncalves Taborda, een seer ouden Man, is aende Torture geset, ende wierde vry gelaten op 't verfoeck der Capitainen.

Gasper Pinto die alreden door den Commandeur *Malburch*, ende den voorz. Scholtet geestropieert was, den Sergeant Major, ende den voorz. Scholtet hebben hem wederom geestropieert, hangende aende Torture, hebben hem met eenen stock seer gellagen, ende biddende omm ewater, alsoo hy in groote benautheyt was, hebben hem met vyer aen-getaft, hem seer qualijck tracterende, waer van hy oock verlemt gebleven is, ende deden hem by den voet in houre boeyen gevangen setten, sonder te consenteren dat hy hem soude cureren: hy versochte aenden Cippier dat hy hem een Ey soude geven omme sich te cureren, hem daer voor belovende twee spaensche Rialen van achten 't welck hy hem evenwel weygerende, sonder eenige compassie van hem te hebben.

't Generael Pardon die sijne Excel: voor alle de Inwoonderen van dien quartier van *Alagoas* gelonden heeft, wierdt gegeven inden Noordt aenden Sergeant Majoor *Mansfeld*, die hem datelijck naer sijn quartier begaff, ende hebben hy, ende den Scholter 't selve Pardon omtrent thien dagen langh achterhouden, sonder 't selve te late verkondigen, doende middeler-tijt eenige diligencie tegens de Inwoonderen.

Sijne Excel: heeft order gegeven tot de gevangene Inwoonderen, die na dit Reciff gekomen zijn: Mitsgaders aen alle d'andere, omme haere goederen ende Koopmanschappen, wie die oock hadde te restitueren, ende omtrent thien-dagen naer dat de selve Order van daer gekomen was, hebben de voorz. Commandeur *Mansfeld*, ende den voorz. Scholter, deselve Order doen publicceeren met een haer-lieder Edict, van beyde onder-ge-teeckent, waerinne sy Limitteerden dat wien binnen vijfsghien dagen niet en soude verschynen, sijn Recht soude verliezen, daer nochtans d'Order van sijne Excel: was sonder limitatie van tydt, maer sy en hebben niet ge-wilt, door dien sy-lieden eenich gelt aenden Inwoonderen geleverd hebben, waer van den voorz. Scholter ben meer aff-nam, alst hen in Rechte geeycht wierde, 't gelt 't welck hy aende Inwoonderen gevangen ende getortureert sijnde af-genomen heeft, deselve tot Rantsoen stellende als Slaven, is 't gene hier naer volght.

Gonsalvo Ferreira Arbeydts-man, van 't oud Ingenie gaf vijftich Doublou-nen, ende noch dry voor gevangnisse. ————— 108

Simon André Arbeydts-man, van 't selve Ingenie mede so veel. ————— 208

Antonio Marinho een hondert Pataconnen, waer van den Scholter 50. ont-fangen heeft, ende voor de rest is sijnen Borge *Domingo Rodrigues* ver-bonden. ————— 100

Diego Pinto een hondert ende vijftich Pataconnen, waer van den voorz. Scholter ontfangen heeft 55. vande rest, is den voor-ghenoemde sijnen Borge. ————— 150

João Ramos 't negentich Pataconnen, die den voorz. Scholter ontfanghen heeft. ————— 90

Gaspar Pinto, twee-mael gestropieert, twee hondert Pataconnen die den voorz. Scholter ontfangen heeft. ————— 200

Paulo Fernandes ende sijnen Soon 100. Paraconnen, die den voor-ghenoem-den ontfangen heeft. ————— 100

Don Anónius weseñde een seer arm Man, 30. Paraconnen, die den voorz. Scholter ontfangen heeft. ————— 30

Manuel

<i>Manuel Goncalves Taborda</i> 350. Pataconnen, die den voorz. Scholter ontfangen heeft.	179 350
<i>Francisco Goncalves Chais</i> , dat den voorschreven Scholter ontfanghen heeft dry hondert vyftich.	350
<i>Den Lemos</i> , dry hondert vyftich Pataconnen die den voorz. Scholter ontfangen heeft.	350
<i>Gaspas Guedes</i> , twee hondert 't seftich Pataconnen, waer van den Scholter een deel ontfangen heeft,	250
<i>Antonio de Pontes</i> arm, seftich Pataconnen, heeft dattich ontfangen	50
<i>Den Coelho</i> van Sinte Michiel hondert tachtentich Pataconnen, die den voorschreven Scholter ontfangen heeft.	180
<i>Manuel da Fonseca</i> twaelf Doublounen, die den voorz. Scholter met gewelt gekregen heeft.	50
<i>Francisco Carvalho</i> een hondert tachtentich, die den voorz. Scholter ontfangen heeft, ende een Merry van <i>Antonio Tola</i> .	180
<i>Jorge Nunes Olandini</i> tachtentich Pataconnen, waer van den voorz. Scholter een deel ontfangen heeft.	80
<i>Francisco Bessa</i> een hondert tachtentich Pataconnen, waer van hy maer ontrent seventhien schuldich is, d'andere heeft den Scholter ontfangen, sijn Borge is <i>Domingo Rodrigues Dacruvedo</i> .	180
<i>Balthasar Alvares Torres</i> een hondert vyftich Pataconnen, die den voorz. Scholter ontfangen heeft.	150
<i>Balthasar de Ruw</i> een hondert pataconnen, waer van hy maer twaelf schuldich is, den Scholter de resterende ontfangen	100
<i>Pero Goncalves</i> hondert vyftich Pataconnen, die den voorz. Scholter ontfangen heeft, ende noch een Peerdt.	150
<i>Matteus Correa de Brito</i> 180. Pataconnen die den voorz. Scholter ontfangen heeft in hande van <i>Jacob Sluyter</i> .	180
<i>Breder Manuel</i> 't seventich Pataconnen, ofte daer ontrent die hy datelijck betaelt heeft.	70

Mannel Francisco hondert veertich, heeft eenen Swart te pandt gegeven, die sijne Exc: hem belaft heeft wederom te geven. ————— 140

Manuel Pineta dry hondert vyfich Pataconnen, waer voor hy twee Swarte te panden heeft gegeven, die sijne Excel: hem belaft heeft wederom te geven. ————— 350

Sebastiaan Ferreira naer dat hy geestrop'eert is, ende de voeten verbrandt geweest sijn, moſte aende Scolter geven alle het Vee, Koejen, Ossen, ende alles wat van sijn marek in sijn Corael, ende elders soude werden gevonden, 't welck sijne Excel: hem belafte dede wederom te geven.

Den voorſz. Scholter in 't vertreck van *Commandeur Malburch*, heeft hem ſelver Opper-rechter gemaect, doende vangen ende ontflaen, oock panden ſonder eenich order van Juſtitie, d'Inwoonderen ſeer ſtraffelijk, ende met dreygementen tracterende. De luyden, die 't gelt ende andere dingen van deſe memorie hebbe gegeven, en is uyt der ſelver goeden wille niet geweest, maer alleenlijk doordien ſy henſelven inden uytterſten noot, ende gevangen ſagen, omme haere vexatie te ontgaen, ende rydt te hebben omme ſich van ſijne Excel: ende Edele Heeren te prevaleren, omme hem 't ſelve wederom te doen uyt-keeren, alles is inder waerheyt ghepasseert.

Soo Swere ick 't op de Heylige Evangelium, ende hebbe ick *Domingo Rodrigues de Aſevado*, dit met mijne eygene hand gemaect, ende ondergeteeckent op 't Reciff, deſen een-en-derrichften Octobris des Iaers ſestien hondert negen-en-dertich.

Ende was met verſcheyde handen onderteeckent.

DOMINGOS RODRIGUES de ASEVEDO.

Leger ſtondt noch geſchreven:

ICK Swere by deſen Heylige Evangelium, den Inhoudt van dit Pampier waerachtich te sijn, ende hebbe het onderteeckent, ten dage, maende, ende Jaere voorſz.

Ende was onderteeckent.

FRANCISCO de CAVELHO.

ICK Swere by de Heylige Evangelium den Inhoudt van dit Papier waerachtich

achtich te sijn , ende Toorconden der waerheyt , hebbe ick onderteeckent, ten dage, maent, ende laere voorz.

Ende was ondergeteeckent.

A L V A R E S F E R N A N D E S.

Ick swere by dese Heylige Evangelium, den Inhoudt in dit Pampier waerachtich te sijn, ende hebbe het onderteeckent op dit Reciff ten voorz. dage.

Was ondergeteeckent.

F R A N C I S C O d e A F O N S E C A.

Geautentifeert door *B. Badellus* Notaris Pub:
tot Amsterdam.

F I N I S.

D R U C K F A U L T E N .

IN't Tytel blad Pag: * 3. Regel 19. voor Edoen, haer, leeft edoch, naer
Idem Pag: 8. Regel 3. voor Febra: leeft Februa:

Litra B Pag: 3.

Regel 9. voor als blijktt de, leeft als blijktt by de
Regel 15. voor gewijfe (Idem 3) leeft wijfe

C Pag: 8.

Regel 9. voor ficht, leeft flecht.

D Pag: 3.

Regel dry voor, geprounceert, leeft geprononceert

E Pag: 1.

Regel 3. voor foo lange moeten, leeft, foo langen tijdt moeten

I Pag: 3

Regel 14. voor 50000. leeft, 50000. guldens

Idem 't laetste quartie Regel 15. voor eenighe daer aen, leeft enige dagen
daer aen

Idem Regel 18. voor knevelen, om, leeft knevelen, oft om.

K Pag: 2.

Regel 2. voor Retranie, leeft Rêtrêtte

L Pag: 1.

Regel 15. voor September, leeft December

L Pag: 2.

Regel 28. voor Diego Rodrigo, leeft Domingo Rodrigo

L Pag: 3.

Regel 27. voor gementromeert, leeft gementioneert

